

EVANGÉLIKUS Élet

**Erőforrás
az elmagányosodás
járványában**

**Kihívások közt
Krisztust hirdetni**

**Böjtölve
Isten jelenlétében**

*Törött kavicsból
Belső szépség*

**Egyedi ékszerek készülnek
Miklós Rita műhelyében**

Már kapható!

A **Visszhang** című imádságoskönyv több mint húsz éve kíséri egyéni elcsendesedéseinket és közösségi áhítatainkat.

Ezt a hagyományt folytatva a Luther Kiadó most újabb kötetet ad kézbe, amely ugyancsak társként szegődhet az imádkozó ember mellé a belső szóba csendességében és beszélgetéseiben egyaránt.

Könyvbemutató

Szabó Lajossal, a kötet szerkesztőjével, **Kránitz Mihály** római katolikus pappal, egyetemi tanárral, **Steinbach József** református püspökkel és **Keczkó Szilvia** evangélikus lelkésszel **Nagy Szabolcs** evangélikus lelkész beszélget.

Időpont: **2022. március 1., 18 óra**

Helyszín: **budahegyvidéki evangélikus templom**

(Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.)

A kötet a helyszínen kedvezményesen megvásárolható.

LEMONDANI, DE NEM EGYMÁSRÓL!

Ó, a lemondás megy nekünk, belejöttünk ebben a két évben! Nem találkoztunk személyesen? Sebjaj, hívtuk egymást videóchaten. Rendszeresen az utolsó pillanatban kellett újraterveznünk a programjainkat? Legalább gyakoroltuk az alkalmazkodás képességét, és egyre rugalmasabbá váltunk a kihívások kezelésében. – Félig-meddig ironikusan írom persze mindezt, a mérgező pozitívításról is számos cikk született az utóbbi időben.

Hogy miről jutott eszembe ez az egész? Kezdődik a böjt, az önmegtartóztatás ideje. Az ószövetségi eredeti értelmezés szerint ilyenkor ételt, italt vonunk meg magunktól. A modern fel fogás szerint persze nem feltétlenül a hústól tartózkodunk, hanem például a mérték nélküli internetezést vagy a felesleges vásárlást (kinek minek a hiánya okoz ugyebár nagyobb gyötrelmet) próbáljuk legalább szűk keretek közé szorítani, de lehetőleg teljesen elhagyni.

A böjt lényege ugyanakkor nem merül ki ennyiben, sőt. Spirituális értelemben a fő célja az, hogy közelebb kerüljünk Istenhez. A böjt vallástörténeti, illetve pszichológiai aspektusairól olvashatnak az Evangélikus Hittudományi Egyetem két oktatójával, Kőszeghy Miklóssal és Seben Glóriával készített összeállításban.

A húsvétot megelőző negyven nap intenzív lehetőséget ad arra, hogy Isten jelenlétében formálódjunk. Ez a gondolat, tudniillik hogy az Atya kezében mi vagyunk az agyag vagy a nemesfém, visszaköszön egy másik cikkben is. Miklós Rita ékszertervező és -készítő újpesti műhelyében fogadta kolléganőnket. Nemcsak evangélikus identitásáról és a hivatásához vezető útról, hanem a külső-belső szépségről is szó esik a beszélgetésben.

De visszatérve még egy gondolat erejéig a böjtre: Baranyay Csaba a jegyzetében arra figyelmeztet, hogy óvakodjunk a magánytól, és ne mondjunk le egymásról.

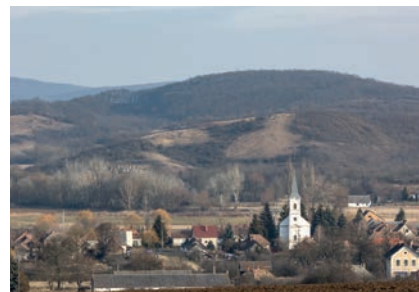
■ VITÁLIS JUDIT

A házastársi szeretet olyan, mint az égő tűz

Népszerű teológia rovatunk írása ezúttal Luthernek a házasságról vallott gondolataira irányítja a figyelmet. Megtudhatjuk például, hogy a reformátor milyen elveket vallott a házasságban kötött szövetséggel, a házastársi hűséggel és a gyermekvállalással kapcsolatban.

18. oldal

Kihívások közt Krisztust hirdetni

„Nógrád megye lakossága a templomát szerető, hűséges, hatalmas áldozatot vállaló, lelkesztet tisztelő nép” – mondja Szabó András. A Nógrádi Egyházmegye esperesével nemcsak a nagy és dicső múlt, a gazdag hagyományokra tekintettünk vissza, hanem a jövő lehetőségeiről is szót ejtettünk.

23. oldal

Minden, ami Páivi Räsänen peréről eddig tudható

Bibliai vonatkozású üzenete miatt emeltek vádat Páivi Räsänen finn parlamenti képviselő ellen. A volt belügyminiszter pere január 24-én kezdődött Helsinkiben. Az ügy egyik alapkérdése: sértheti-e mások méltóságát, és alkalmas lehet-e gyűlöletkeltésre néhány bibliai ige idézése?

38. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Baranyay Bence	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Szakos Csaba	6
Március hónap igéje • Balicz Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéko • Szemerei János püspök írása	14
Portré • Braun Pál tanügyi referens szerteágazó tevékenysége	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Népszerű teológia • Hogyan vélekedett Luther a házasságról?	18
Interjú • Törött kavicsból Belső szépség – Egyedi ékszerek Miklós Rita műhelyében ...	20
Küldetés • Erőforrás az elmagányosodás járványában	22
Riport • Ismerjük meg a Nógrádi Evangélikus Egyházmegyét	23
Fókusz • Böjtölve Isten jelenlétében lenni	26
Jegyzet • Egy százhet éves könyv tanítása • Stifner-Kóháti Dorottya írása	28
Múltidéző • Hetven éve alakították át egyházunk közigazgatását	29
Cantate • Négy muzsikuskönyv énekeskönyvért	32
Múltidéző • Személyes múlt, közös emlékezet	33
Nézőter • Két örökletes darab	34
Kötőszó-szemle • A kétpólusú gondolkodás csapdája	35
Krónika • Hírek, tudósítások	36
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Gregersen-Labossa György	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Gabnai Sándor	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Boza Jánosné, Rózsika néni nyugalmazott szakács – Borsodnádásd. Még az első bécsi döntés előtt, 1937-ben születtem a ma már ismét Szlovákiához tartozó Ardón; szlovákul Ardoovo. Ott is kereszteltek. Ez olyannyira evangélikus település volt, hogy lényegében csak édesapám volt más felekezethez tartozó. 1939-ben költöztünk Borsodnádásra. Szüleim gondolkodtak rajta, hogy visszaköltözzünk-e szülőfalumba, de a bizonytalan politikai légkör miatt nem mertek elindulni. Mint kiderült, jól tették. Sokakat telepítettek át lakosságcsere címén távoli településekre. Mi legalább a közelben maradtunk.

Reggel imádsággal ébredek. Elmondom az Apostoli hitvallást, a Miatyánkot, a regeli imát, majd a Bibliát olvasom. Napközben is hálát adok, és lefekvésnél is Istenhez fordulok. Bár nem akarunk bűnt elkövetni, azért csak akad mit megbánnunk. De bűneinket nemcsak felismerni kell, hanem az is szükséges, hogy éljünk a kegyelem ajándékával. Ezért jelent számomra sokat, hogy úrvacsorát vehetek. Utána megnyugszom, és hálát adok, mert tudom, hogy Isten kíséri az életemet.

Immáron több mint harminc éve díszítem az oltárt, harangozok, és az oltárterítőket is én varrtam. Amikor nincs istentisztelet, akkor is friss virág van az oltáron. Ha jön valaki, akkor én nyitom és zárom a templomunkat. Szeretem a gyülekezetemet, a templomomat. Ezért ezek nem feladatok a számomra, ez a szolgálat szívőből jön.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Nyeremény: szárszói hétvége

Szeretettel gratulálunk özv. dr. Muth Lajosné váraljai olvasónknak, aki nyere-ménysorsolásunk győzteseként másod-magával egy hétvégét tölthet el a bala-tonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Azon előfizetőink között sorsoltunk, akiknek 2022. február 6-án érvényes előfize-tésük volt.

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Te arra indítasz min-
ket, hogy bátran forduljunk hozzád
könyörgéseinkkel. Nincs más, akiben
jobban bízhatnánk, amikor a világ, az
egyház és a saját magunk szükségéit
visszük eléd imádságunkban.

Urunk, látod, hogy próbálkozunk
erőt venni a gyarlóságainkon, mégsem
tudunk mindig igaz megtéréssel hoz-
zád igyekezni. Győzz a kísértéseink fe-
lett, hogy csak téged imádjunk, és hátat
tudjunk fordítani a bűnnek. Adj alázatos
szívet, hogy meglássuk szabadító akara-
todat. Ne engedd, hogy a saját boldo-
gulásunk közömbössé tegyen a másik
szüksége iránt. Nyisd meg a szemünket,
hogy meglássuk, ha valaki mellé rajtunk
keresztül szeretnél támaszul állni.

A békétlenség és a szeretetlenség
féktelenül rombolja a nemzeteket, a
családokat, a közösségeket. A te szere-
teted mindent újjá tud építeni. Teremts
békét, Urunk!

Add, hogy tetszésed szerint tudjunk
élni az előttünk álló böjti időszak lehe-
tőségével. Segíts levetkeznünk a kép-
mutatást, hogy ne a meszelt sírokhoz
legyünk hasonlóak, hanem az őszinte
testvérszeretetben tudjunk növekedni
Szentlelked által.

Irgalmasságodban és az elesettek
íránti hűségében bízva kérünk min-
den szenvedőért. Vigasztald a szo-
morkodókat, öleld magadhoz azokat,
akiket bántanak, légy társa az egyedül
élőknek, szülője az árváknak, reménye
mindenkinek, aki a nyomorúságának
végét várja.

Áldd meg közösségeinket! Vezesd
azokat, akiknek feladatot adtál. Óvd
az egyházat, hogy se külső, se belső fe-
szültség ne tegye hiteltelenné az evan-
gélium hirdetését. Adj hitvalló gyüle-
kezeteket és elhívott szolgálattelvéket,
akik rólad tesznek biztosságot. Vezesd
a megtérés útján mindannyiunkat, hogy
egykor együtt dicsérhessünk majd az
üdvösség ajándékáért.

Hallgass meg minket szent Fiaért,
az Úr Jézus Krisztusért! Ámen.

ÖTVENED VASÁRNAP (ESTO MIHI) – MT 23,23–36

Ötvened farsangja

Farsang. Élénken él bennem, hogy kisgyermekként egyszer második lettem egy városi jelmezzaversenyen. Keresztes lovagnak öltöttem. Hatalmas büszkeséggel viseltem a páncélt és rántottam kardot. Korábban voltam cowboy, indián, kalóz, talán még más is. Az egyetem évek alatt *low-budget [alacsony költségvetésű – a szerk.]* jelmezekkel arattam kisebb sikereket a teológusfarsangokon. Asterix a meséből, Lipton, a kitalált szuperhős. A „vallás- és filozófiatörténeti szigorlat” tematikájú farsangi ötletemet rendre leszavazták diáktársaim, ez azóta is fáj...

Egyébként szép emlék mindegyik farsang. Rengeteg nevetés, önfelédlt jókedv, játék, mókás beöltözés ideje. Amikor a jelmezeknek hála, ideig-óráig picit mások lehettünk, miközben nagyon is magunk voltunk. Régen volt. Már jó ideje lekerültek a maszkok. Vagy mégsem?

Maszkjaink. A görög *hipokritész* (képmutató) szó a színházi világból ered, kezdetben egy szerep eljátszását jelentette. Különös, hogy gyakran éppen színházi darabok világítanak rá, hogy nem csak a színészek viselnek maszkot a teremben. Kijózanító egy-egy ilyen élmény.

Egyesek a megfelelési kényszer miatt, másoknak nincs önbizalmuk, megint mások éppen túl nagyra tartják magukat, és a gőg áll a képmutatás mögött. Mindnyájan hajlamosak vagyunk mást mutatni, mint ami belül van. Eltakarni bizonyos dolgokat, másnak láttatni a hibákat. Felöltetni egy szerepet és abban tetszelegni. Hazugság, önbecsapás, megjátszás. Akár egy életlen át tartó bizarr farsang.

Jajj... Nem igazán simogatnak Jézus szavai ötvened vasárnapján. Talán csak annak örülhetünk, hogy a hétből csupán négy jajmondás jutott. Biztos, hogy ez nekünk szól? Pont a hűségeseknek? A hívóknak, a jó keresztényeknek? Miközben Jézus indulatosan rámutat a korabeli farizeusság színészkedésére a legkülönbözőbb hétköznapi területeken a tizedfizetéstől az elődök tiszteletéig, addig világossá válik az is, hogy számára a legnagyobb probléma a képmutatással van. A kifelé mutatott hit és a tettek közötti feszültséggel. Igazság, irgalom és hűség elhagyásával. A külső és belső integritás hiányával. A meszelt sír maszkjával. Sokféle bűnből és tévútról hívott megtérésre a Názáreti a Golgota felé vezető útja során, de ennyire kemény szavakkal csak a képmutató magatartást ostorozta.

Maszkot le! Isten újat akar kezdeni. A böjti út előtt, a farsangi forgatagban éppen azt mondja, hogy vedd le az álarcot, vedd el a képmutatást. Új emberre van szükség. Belső megújulás

kell. Nem elég a tized, az egész szükséges. A teljes kell Istennek: gondolataink, szándékaink, pusztá valónk.

Lehet, hogy kevésnek érezzük ezt a Mindenható előtt, lehet, hogy nem szívesen mutatjuk másoknak sem. Ám csak az őszinte hozzá fordulásból indulhat változás. Ha odalépünk Isten elé mindazzal, amink van, és semmi többel. A maszkokat levetve, a jelmezeket hátrahagyva, üres kézzel, rászorulva, koldusként. Mindnyájan leplezetlenül kell, hogy odaálljunk Krisztus ítélőszéke elé.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: JEANÉVES / PIXABAY.COM

Kegyelembe esni. Máté evangélista tudósításában Jézus utoljára szól elfogatása előtt a sokasághoz. Tudja, hogy mi vár rá, a következő útja már a Golgotára vezet. És a miénk? A maszkok mögött tévelygünk tovább? Szüntelen egymásnak ütközve? Vagy talán azt gondoljuk, hogy a hit hőseként, díszlépésben masírozunk be az Isten országába?

A kegyelembe csak bezuhanni lehet. Érdemtelenül. Bizalommal. Reménységgel. Önmagunkat elveszítve és Krisztusban megtalálva. Őt magunkra öltve. Ez az istengyermekségünk ajándéka, emberségünk felismerése, az új élet kezdete. Legyen ötvened vasárnapja ilyen farsang: öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust!

■ BARANYAY BENCE

Imádkozzunk! *Mennyei Atyánk! Bocsásd meg képmutatásunkat, farizeusi lelkületünket, hogy jobbnak gondoljuk magunkat másoknál. Irgalmazz nekünk, és teremts bennünk tiszta szívet, hogy Krisztust öltjük magunkra, egymásban testvéreinkre ismerjük, és a te arcodat lássuk meg minden embertársunkban. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 27.) Reménykedj az Úrban, légy erős és bátor szívű, reménykedj az Úrban! Zsolt 27,14 (2Kor 1,7; Mk 8,31–38; 1Kor 13,1–13; Zsolt 31) Nemrégén olvastam Tapolyai Emőke egyik írását, amelyben Moritz Retzsch 19. századi német festőnek az egyik híres képéről, a *Sakkjátékról* mesél el egy anekdotát. „A képen a sátán játszik egy fiatal férfival. Diadalmas gúnyval nézi a férfi vesztes arcát, ahogy kezében a fiatalembertől levett sakkbábút tartja. A háttérben egy angyal figyelni sajnálkozva a játékot. A képet nézve nekünk is eszünkbe juthat saját életünk a reménytelen játszmaival, elvesztett bábuival, érezzük a feszültséget, a veszteségtől való félelmet, a tehetetlenséget, a küzdelmet. Egy anekdota szerint Paul Morphy, a 19. század egyik legkiemelkedőbb sakk mestere a festmény előtt állva hosszas vizsgálódás után felkiáltott: »A játéknak még nincs vége! A királynak még van egy lépése!«” Ez a mi életünk reménye minden élethelyzetben.

Hétfő (február 28.) Kicsoda olyan az istenek között, mint te, Uram? Kicsoda olyan felséges szentségében, félelmetes dicső tetteiben, csodákat cselekvő, mint te? 2Móz 15,11 (1Jn 1,2; Lk 13,31–35; Ef 6,10–17) „Egy ateista leesett a szikláról. Zuhanás közben azonban elkapta egy kis fa ágát. Miközben ott lógott [...], eszébe jutott valami: – Isten! – kiáltotta torkaszakadtából. Csend. Semmi válasz. – Isten! – kiáltotta még egyszer. – Ha létezel, ments meg, és én megígérem, hogy hinni fogok benned, és másokat is a te hitedre fogok tanítani. Ismét csak csend. Már majdnem elengedte az ágat kétségbeesésében, amikor egy hatalmas hang dörgött végig a völgyön: – Mindegyik ezt mondja, amikor bajban van. – Nem, Istenem, nem! – kiáltotta most már reménykedve. – Én nem olyan vagyok, mint a többiek. Látod, hallván a hangodat, én már el is kezdtem hinni benned. Most már csak szabadíts ki innen, és hirdetni fogom nevedet az egész földön. – Na, jól van – mondta a hang –, megmentelek, engedd el azt az ágat. – Hogy elengedjem az ágat? – kiáltotta tébolyultan az ember. – Hát azt hiszed, hogy megőrültem?” (Anthony de Mello: *Szárnyalás*)

Kedd (március 1.) Örüljenek és örvendezzenek benned mindazok, akik téged keresnek! Zsolt 40,17a (ApCsel 2,46–47a; Lk 5,33–39; Ef 6,18–24) A keresztény embernek mindig van oka az öröme. És ez az öröm át kell, hogy sugározzon mindenre. Régebben olvastam egy megdöbbentő jelenetet. Lelkészyűlésen egy lelkész elkezd egy másikra rengeteg szitkot szórni, hosszan és választékosan ecsetelve, milyen rossz ember ő valójában. Aki kapja, nem háborodik fel, csendben megvárja a végét. Mindenki döbbenetben néz, hogy nem veszi fel a kesztyűt. Majd csendesen annyit mond, hogy ezt tudná folytatni, sokkal rosszabbakat is

tudna mondani magáról, de Istenben van bocsánata, és tőle kapott esélyt, hogy más legyen minden. Ez az a belső öröm, amely az evangélium következménye.

Szerda (március 2.) De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják. Lk 11,28 (5Móz 28,2–3; Mt 6,16–21; Jn 11,1–10) Boldogok. Ez egy ígéret. Ha komolyan veszed Istent és az ő beszédét, akkor megtapasztalod a valóságát. Istenre számíthatsz, ő tartja a szavát. A hitet kéri, hisz nem látod őt, de ha hittel indulsz, akkor megtapasztalod, hogy igazat mond, és amit mond, az „működik”. Tényleg azok a boldogok, „akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják”.

Csütörtök (március 3.) Isten elküldi szeretetét és hűségét. Zsolt 57,4b (ApCsel 14,17; Kol 3,[5–7]8–11; Jn 11,11–19) Az 57. zsoltár akkor született, amikor Dávid menekült Saul király elől. A féltékenység „vírusa” megfertőzte a király szívét, és Dávidnak menekülnie kellett. Dávid ebben a helyzetben Istenhez fordul. Akkor, amikor minden kilátástalannak tűnik, odafordul a Biztoshoz, és imádkozik. Gyönyörű ez a kép! Aki biztonságban érzi magát, az nem fél, és ha félelmetes helyzetbe kerül, akkor sem omlik össze.

Péntek (március 4.) Jézus mondja: Én élek, és ti is élni fogtok. Jn 14,19 (Zsolt 141,8; Ezsd 9,5–9.13–15; Jn 11,20–27) Nagy emberekről szokták mondani, hogy a haláluk után is élnek. De tudjuk, mit jelent az ilyen beszéd: azt, hogy él az illető ember emléke vagy a tanítása, vagy műveiben tovább él a szellemisége. Nos hát, Jézus nem így él! Ő maga személyesen, valóságosan, ténylegesen él. Meg lehet szólítani, és ő is megszólíthat téged, ahogyan ő maga mondja nekünk. Olyan ez a kijelentés, mint a reggeli ébresztőóra csengése, amely fölraz az álomból: Ébredjétek, új nap virradt rátok! Új lehetőségek! Az csak látszat, hogy a dolgok megmásíthatatlanok. Van egy másik valóság, egy másik erő: Jézus hatalma, amely legyőzte a halált. Merjétek hát fölébredni, hogy igazán éljétek!

Szombat (március 5.) Ezután [Jézus] városról városra és faluról falura járt, és hirdette az Isten országának evangéliumát. Lk 8,1a (Zsolt 65,9b; Dán 5,1–7.17–30; Jn 11,28–45) Sokan talán azért nem hisznek Istenben, mert úgy gondolják, hogy Isten útján csak a szentek járnak. Az igazság valójában az, hogy mindenkinek azon kellene lépkednie. Talán igaz a mondás, hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek, de ezt igazából csak akkor tudjuk eldönteni, ha van bátorságunk rálépni arra a „kifürkészhetetlennek” mondott útra és bízni abban, hogy Jézus vezet minket.

■ SZAKOS CSABA

De ki imádkozik az igehirdetőkért?

Mostanában sok szó esik az életmód-változtatásról. Egészségünk megőrzése vagy a fogyás elérése, alvásminőségünk javítása nem igen lehetséges anélkül, hogy változtatnánk kialakult szokásainkon. Ezért buzdítanak a szakemberek több mozgásra, észszerűbb táplálkozásra, lefekvés előtti tevékenységünk átalakítására. De tapasztalatból tudjuk, hogy mennyire nehéz új szokásokat bevezetni napi rutinjainkba. Felbuzdulunk, aztán néhány hét vagy csak nap után újra a régi rutin szerint viselkedünk. Jó példát adnak erre az újévi fogadalmak. Egy felmérés szerint egy hónap elteltével már csak az emberek tizenöt százaléka tartja az elhatározottakat.

Talán erre is gondolhatunk, amikor havi igénkben Pál apostol szavait olvassuk, hogy imádkozzatok mindenkor teljes állhatatossággal. Az apostol jól tudta, hogy imádkozni erőfeszítést igényel, kitartóan imádkozni pedig akár fárasztó is lehet. Ezt mindenki tudja, aki megpróbált már rendszeresen imádkozni. Olyan könnyen megfeledekezünk róla, szétszórtak leszünk, nem tudunk koncentrálni. Végül ott tartunk – ezt egy másik felmérés állapította meg –, hogy egy átlagos keresztény napi három és fél percet imádkozik.

Az imádság azt jelenti, hogy kapcsolatunk van az élő Istennel a Szentlélek által. Beszélgetünk egymással. Kérjük őt, megkérdezzük a véleményét, köszönetet mondunk neki, és kitárjuk előtte érzéseinket. Ő pedig válaszol igéjével, gondolatokat, ötleteket ad, és lecsillapítja érzelmi viharainkat, motivál, bizonyossággal erősíti lelkünket. De nemcsak beszél hozzánk, hanem cselekszik is. Sokszor nem is tudatosul bennünk, de az események alakulása is az ő válasza imádságunkra. Az imádság erőt és reménységet ad. Luther Márton ezért mondta, hogy ma sok dolgom lesz, ezért sokat kell imádkoznom.

Pál apostol is tisztában volt az imádság erejével. Imádkozott az általa alapított gyülekezetekért, munkatársaiért. Gyakran azt gondoljuk, hogy az imádság csak a személyes dolgainkra vonatkozik; a magunk nehézségeire, gyermekeinkre, családunkra. Minél közelebb áll valaki a szívünkhöz, annál többet gondolunk rá imádságunk közben. Ez teljesen természetes, nincs is benne semmi rossz. Az viszont hiányossá teszi imádságunkat, ha csak a szereteteink szűk köréről emlékezünk meg. Isten várja a többiekért való imádságainkat is. És nemcsak várja, hanem meg is hallgatja.

Pál nemcsak azzal volt tisztában, milyen fontos, hogy ő imádkozzon, hanem azzal is, hogy a gyülekezet is imádkozzon érte. Mert nem képzelte magáról, hogy nagyszerű és rettenthetetlen igehirdető, félelem nélküli hős. Ellenkezőleg, félelemmel és rette-

gessel szólt Krisztus keresztről, amelyet hallgatói közül egyesek bolondságnak tartottak, másokból megbotránkozást váltott ki. Tudta, hogy ő sem szuperhős, hanem a keresztény közösség tagja, aki rászorul a többi keresztény támogatására. Ereje és szolgálata nem abban áll, hogy csak egy pár szót kell mondania, és máris emberek sokasága tér meg Krisztushoz, hanem az evangéliumért folytatott küzdelemben szüksége van a Szentlélekre, ezért testvéreit kéri, hogy imádkozzanak szolgálatáért.

Havi igénk egy mondat közepén szakad meg, pedig a mondat másik fele talán még fontosabb: „...adassék nekem az ige, ha szóra nyitom a számat, hogy bátran ismertessem meg az evangélium titkát...” Imádkozzatok érterem is – Pál apostolnak ez a kérése fel kell, hogy ébressze a mi felelősségünket is, hogy imádkozunk a lelkesekért, igehirdetőkért, hitoktatókért.

Könnnyen kritizálunk egy-egy lelkeszt, egy-egy igehirdetést. Elégedetlenek vagyunk. De imádkoztunk-e azért, hogy adassék neki szó? Tartsuk nagyon fontosnak az evangélium szolgálatáért való könyörgést. Szoktunk-e imádkozni az igehirdetőkért? Hogy adassék nekik a Szentlélek, hogy elevenedjen meg számukra és általuk a gyülekezet számára az ige, legyen ébresztő szó, élő és ható, hogy hitet ébresszen és gyógyítson, vigasztaljon, utat mutasson és erőforrás legyen?

Sokat hangoztatják a mostani időben az európai kereszténység gyengülését, de akik vészharangot kongatnak, imádkoznak-e ébredésért?

A 19. század nagy hatású igehirdetőjét, Charles Haddon Spurgeon (1834–1892) megkérdezték egyszer: mi a sikerének a titka, hogy mindig zsúfolásig tele van a temploma? „Jöjjön, megmutatom” – válaszolta Spurgeon. Bevezette a kérdezőt a templom melletti terembe, ahol vagy harmincan imádkoztak. Spurgeon ekkor azt mondta: „Itt van a motor.”

Nekünk, lelkeseknek, igehirdetőknek nagy szükségünk van a gyülekezetek imádságára. Minden igehirdető emberből van. Lehet, éppen rosszul aludt az éjjel, őt is gyötörheti betegség, nyomaszthatja anyagi gond, s mégis fel kell mennie a szószékre, össze kell szednie gondolatait, s minden gyengeséget, nyomasztó gondot le kell győznie, hogy építő módon szólhasson. Talán sokszor nem is gondolunk arra, mennyi emberi tényező befolyásolhatja a szolgálatát. Nos, ezért is kell imádkozni az ige szolgálóiért! Könyörögjétek állhatatossággal, kitartóan, és hisszük, akkor lesz sok látható áldott gyümölcse az egyéni és közösségi imaéletünknek. Ámen.

■ BALICZA IVÁN

„Minden imádságokban és könyörgésekben imádkozzatok mindenkor a Lélek által, és legyetek éberek, teljes állhatatossággal könyörögve valamennyi szentért; [és érterem is, hogy adassék nekem az ige, ha szóra nyitom a számat, hogy bátran ismertessem meg az evangélium titkát...]”
(Ef 6,18[–19])

A magunk családjáért

Csendesnap Zuglóban

Hitméllyítő csendesnapot szerveztek a zuglói evangélikus templomban február 5-én Családunk – felelősség és lehetőség címmel. Az alkalom egyúttal hívogatás volt arra a nyári piliscsabai csendeshétre, melyet hagyományosan több generáció jelenlétével tartanak. A koronavírus-járvány ellenére mind az előadók, mind a résztvevők az ország több pontjáról érkeztek az eseményre.

Több évtizede tartanak családosi hitméllyítő hetet nyaranta a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. Eredetileg a Budai és a Pesti Egyházmegye akkori felügyelői, Pintér Tibor és Győri József kezdeményezésére és szervezésében valósultak meg az alkalmak. Mára a szolgálók és a résztvevők köre is változott, és nem csak az említett egyházmegyék gyülekezeteiből érkeznek. Az utóbbi néhány évben a csendeshéthez kapcsolódóan év közben is tartanak – részben a nyári együttléttel témájára hangoló – csendesnapot. Idén a család kerül(t) a fókuszba.

Február első szombatján gyerekek, középkorúak és idősek, még vagy már egyedülállóak és házások töltötték meg – a megfelelő biztonsági intézkedések betartása mellett – a zuglói templomot. Tamásy Tamásné helyi lelkész nő nyolc-tíz éve segít be a csendeshéten a gyermekek között végzett munkába. A szervezőcsapat tagjaként immár második alkalommal ajánlotta fel, hogy gyülekezete otthont ad az alkalomnak. A helyszín biztosításán túl a legkisebekkel való foglalkozást és a zenei szolgálatban való közreműködést vállalták.

A nyitóáhitatot Horváth-Hegy Ádám salgótarjáni beosztott lelkész tartotta. Jákob nyomán azt a kérdést járta körül: „De mikor tehetek már valamit a magam családjáért is?” (1Móz 30,30) Igemagyarázatában hangsúlyozta, hogy nem pusztán az anyagiak tekintetében tartozunk felelősséggel a családjáért, sőt. Elérhetővé kell lennünk számukra, akkor tudunk lélekben is mellettük állni. Kitért arra is, nem jó, ha a gyülekezet vagy bármely más közösség „megelőzi” a legközelebbi hozzátartozókat – házastárs, gyerekek –, elsősorban feljűk kell elkötelezettek lennünk, és csak azután a nagyobb család, a tágabb rokonság és az ismeretségi, munkatársi stb. kör felé.

Az elhangzottakra jól rímelt dr. Győri Gábor és dr. Klem Gabriella bizonyágtételnek is felfogható előadása. A kilencgyermekes orvos házaspár jelenleg egy missziói célokot szolgáló lovastanyát vezet Kerek-egyházán. Saját élettörténetükön keresztül arról szűltek, hogy mind identitásunkat, mint küldetésünket Istentől kapjuk, és ez a kettő elválaszthatatlan egymástól. Csak ha Isten gyermekének tekintjük magunkat, kristályosodhat ki előttünk, mivel bíz meg minket az Úr. Jézus nemcsak arra hívott el minket, hogy menjünk szerte a világba, hanem arra is, hogy ezt megelőzően

törődjünk a közvetlenül ránk bízottakkal. Küldetésünk első terepe ilyen értelemben a család, és ha ez a háttér az Úr kezében van, akkor tudunk nagyobb, szélesebb kört érintő szolgálatot vállalni. A szolgálat pedig egy házaspár esetében lehetőleg legyen a két fél közös ügye, amelyet mindketten egyaránt fontosnak érznek.

A kiscsoportos beszélgetéseket követően a záró úrvacsorai istentisztelet üzenete újfent megerősítette, hogy a család a misszió egyik legfontosabb terepe. Hulej Enikő lelkész a prédikációjában a gadarai megszállott meggyógyítása történetének záróepizódját emelte ki: „Menj haza a tiedhez, és vidd hírűl nekik, milyen nagy dolgot tett veled az Úr, és hogyan könyörűlt meg rajtad!” (Mk 5,19) Jézus nem azt várta tőle, hogy úgy kövesse őt, hogy minden hozzátartozóját hátrahagyja érte, hanem ellenkezőleg: azok közé küldte, akiket eddig is ismert, és akik között otthon volt. Ily módon nekünk sem feltétlenül kell messzire mennünk, a saját házuk népe között is van dolgunk – felelősségünk és lehetőségünk egyaránt.

■ V. J.

FOTÓ: HADADY FARKAS BALÁZS

A teljesség és az örök rend tükrözője

Megújult az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtára

Mind külsínében, mind szolgáltatásai terén megújult az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtára. Olvasói tere az országban másodikként ezentúl a nap huszonnégy órájában várja a látogatókat. Az ünnepélyes átadót február 8-án tartották.

A könyvtár – a levéltár és a múzeum mellett – az az intézmény, amelynek „munkaköri leírása” szerint is konzervatívnak kell lennie. Ez ebben az esetben nem értékítélet, még kevésbé politikai kategória, hanem egyszerűen azt jelenti, hogy a gyűjtés és a megosztás mellett a megőrzés – a konzerválás – az egyik legfontosabb feladata. A világ minden tudásától csak egy kattintásra élő korunkban hajlamosak vagyunk úgy gondolni a könyvtárra, mint amely nemcsak konzervatív, hanem már idejeműlt képződmény is. A könyvtárosok azonban nem hajlandók elfogadni ezeket az előítéleteket. Több mint harminc éve az első plasztikkártyát nem a banktól, hanem az Országos Széchényi Könyvtártól kaptam.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) könyvtára 2022-ben is olyan újítással állt elő, amely elpusztíthatatlan életöszönét, sőt életerejét bizonyítja. Megújult olvasói tere az országban másodikként ezentúl a nap huszonnégy órájában várja az olvasókat, akik akár helyben is használhatják az elérhető köteteket, de az önkiszolgáló kölcsönzésre is lehetőség nyílik. Természetesen a világháló „nagy könyvtára” továbbra is nyitva áll mindenki előtt. Az EHE könyvtárának megújult honlapja, keresési szolgáltatásai és a mögötte teljesen kicserélődött informatikai háttér biztosítja, hogy könnyebben, gyorsabban, hatékonyabban lehessen mindent megtalálni és megismerni, ami magyar és evangélikus.

A megnyitón Csepregi Zoltán rektor köszöntötte a megjelenteket, és osztott meg két idézetet: az *Apostolok cselekedeteinek* könyvéből azt a mondatot, hogy a Béreában élő zsidók naponta tanulmányozták az írásokat, Horatiustól pedig azt, hogy a régi nagy szerzőket nemcsak naponta, hanem éjjel-nappal olvasni kell. A megújult könyvtár segítségével immár

ez utóbbi sem lehetetlen. Szemerei János püspök az igei szolgálatában arról a bizalomról beszélt, mely oly igen hiányzik társadalmunkból. A könyvtár éjjel-nappal nyitott ajtaja erről a bizalomról

főigazgató a könyvtárban azt is meg tudta mutatni, hogy milyen sokat jelent valóban látni, megfogni, érzékelni az igazi könyvet, és nem csak egy fájlba belepillantani, amelynek nincsen vastagsága, kiterjedése, fizikai valósága.

A megnyitó végén Mészáros Kornélia könyvtárvezető ismertette azt a rengeteg zajjal és porral járó tevékenységet, amelynek a végén megújult a könyvtár

FOTÓ: TEGZS BÉLA

(is) szól. Hubert Gabriella, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója az evangélikus könyvtár és az egyetem könyvtára közötti, évtizedek óta tartó szoros együttműködést hangsúlyozta. Egy ideális világban nincsen hírértéke annak, hogy egymáshoz közel álló két intézmény a feladatokat megosztva, egymást támogatva dolgozik együtt. De sokszor tapasztaljuk, hogy a reális világban ez nem is olyan természetes.

Monok István, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának főigazgatója az egyensúlyról beszélt, amelyet egy jó könyvtár a digitális és a fizikai világ között meg tud teremteni. A könyvek világát ismerő, kutató és szenvedélyesen szerető

olvasótere, valamint a képernyők előtt végzett sok-sok munkát, amellyel felfrissült az informatikai rendszere. Számítlan segítő neve hangzott el, akik nélkül nem valósulhatott volna meg a fejlesztés: rektortól a gimnazista önkéntesekig, tudományban megöszült professzoroktól a sített hordó segédmunkásig mindenkinek megvolt a maga pótolhatatlan feladata. Biztos, hogy nem véletlenül van ez így: valahol minden könyvtár a teljességet és az örök rendet tükrözi. Ebben pedig mindenkinek része van – hittudományi egyetemünk könyvtárában mostantól az év háromszázhatvanöt napjának valamennyi órájában.

■ KERTÉSZ BOTOND

Cigány és nem cigány együtt dicséri az Urat

Konferencia Békésen, idén újra személyes jelenléttel

Mintegy tíz évvel ezelőtt a cigányság körében végzett missziós munkájuk erősítését és összehangolását határozta el öt magyarországi protestáns – a református, az evangélikus, a baptista, a pünkösdi és a metodista – egyház vezetése. Az együttműködés részeként évente cigánymissziós konferenciát rendeznek. Az idei találkozón február 12-én Békés városában mintegy háromszázhetvenen gyűltek össze szerte az országból, sőt a határon túlról is.

A település fontos központja a magyarországi cigánymisszióknak: itt van a székhelye a Magyar Pünkösdi Egyház idén huszonöt éves Országos Cigánymissziójának, és itteni központtal dolgozik a Cigány Módszertani és Kutatóközpont is. Az egyházak mellett éppen ez a szervezet rendezte az idei konferenciát a békési baptista imaházban.

Sokaknak ez már a tizedik protestáns cigánymissziós konferenciájuk volt, de az egybegyűltek mintegy fele új résztvevőként érkezett. Tavaly a rendezvény egyébként a koronavírus-járvány miatt online zajlott, míg két éve a debreceni református Nagytemplom adott neki otthont.

CSÖNDEL HIRDETNI ISTENT

A cigánymisszióban dolgozó lelkészek és nem lelkési szakemberek, valamint a misszióval elért roma testvéreink békési találkozójának a címe ez volt: „Áldjad az Urat mindenkor!” E témát járta körül az ige hirdető, erről beszéltek személyes

példájuk megismertetésével a bizonyosságtevők, és a dicsőítő zenés csoportok ízeletét is adtak az ilyen típusú szolgálatból.

Bakay Péter lelkész, a Magyarországi Evangélikus Egyház Cigánymisszió Szolgálatának munkatársa a konferenciát megnyitva arról az összefogásról beszélt, amely a cigánymissziót működtető romák és nem romák között létezik, és így foglalható össze: „Jézusban egyek vagyunk.” Szólt arról is, hogy a dicsőítés kedvelt formája a zene, a hangszerrel kísért énekesz, de a csöndben is meg lehet hallani Isten hangját; érzések, gondolatok, imádság közepette megérezni Isten közelségét. Isten dicsőítése sokféle formában lehetséges, ilyen lehet a munka, a gyülekezeti szolgálat vagy a családban, munkatársi és egyéb emberi közösségekben való jelenlétünk.

ÉHEZNEK A TANÍTÁSRA

A békési konferenciára a nyírtelek-görög szállási evangélikus gyülekezetből féltucatnyian érkeztek Bánszky István tanyagondnok vezetésével, és hasonló létszámú volt a Laczki János lelkész vezette orosháza-szentetornyai csapat is. Mindkét közösségben évek óta foglalkoznak cigánypasztorációval. A Békés megyei Szentetornyán hitoktatás, bibliaórák, nyári táborok, kirándulások építik és fogják össze az evangélikussághoz tartozó cigány közösséget.

A nyírségi településen a biogazdaság működtetésében vállal szerepet az egyház. Központi helyszíne a gyülekezeti ház, amely az igényeknek és a szükségleteknek megfelelő szolgáltatásokat ad, mint például az iskolás gyerekek felzárkóztatása, a házi beteggondozás, a szenvedélybetegekkel való törődés. Óriási dolog, ha ebben a kilencven százalékban romák lakta térségben valakinek van állandó munkája. A biogazdaságban naponta megszólal Isten igéje, áhítatok is építik a közösséget – az itt dolgozóknak nagy a nyitottság és az éhség a keresztény tanítás iránt.

A nyírtelek-görög szállási hívekkel együtt érkezett Békésre Horváth József is. Már hét éve a gazdaságban dolgozik, szorgalmas, megbízható munkaerő. A sokgyermekes, hét unokával büszkélkedő férfi elmondta: minden alkalmat megragad Isten igéjének hallgatására, eljár az egyházi és a mostanihoz hasonló felekezeti konferenciákra, találkozókra. Az elmúlt hét évben átalakult a személyisége, már

kevésbé ideges, nem annyira hirtelen ragú, sokkal csendesebb, békésebb lett, s ebben szerepe van mindannak, amit a Bibliából tanult és megértett.

A konferencia szolgálattevői között több dicsőítő zenekar is volt: a helyi Kegyelem Gyülekezet csapata mellett az Alsószolcáról érkezett, harminckét fős, énekesekből, zenészekből álló metódista csoport teremtett elképesztő hangulatot csupa szív előadásával.

A sokfelől érkezett bizonyosságtevők a kábítószer-szenvedélyből, alkoholizmusból, agresszív viselkedéstől való megszabadulásról, az őket el- és befogadó gyülekezetek építő erejéről szóltak, amelyek szolgálatra indítják őket is. Egy munkahelyi balesetben megvakult cigány fiatal ember zenészként találta meg a helyét a közösségben, és az evangélium hirdetésében végez szolgálatot. Egy másik huszoneves fiatal arról beszélt őszintén, hogy a népes, még meg nem tért csa-

arról is beszélt, hogyan lehet átvészelni a lelkileg nehezebb időszakokat, amikor nehézségek, próbák, betegségek és szenvedések, elutasítások hatására elfogy a lelkesedés, a hit, és feladnánk. A Szentírás megtanít, hogy az ilyen „sívatagos” helyzetekben is kiárad Isten áldása. Emiatt lehet felállni és továbbmenni annak a bizonyosságával, hogy a Mindenható hallja a hangunkat, ismeri félelmeinket, keserűségeinket, és sírásunk eljut hozzá, miként a kiáltásunk is. „Isten dicsőségének magasztalása tehát a hivatásunk, ez a terve velünk, csak a szívünk legyen mindig szabad a vele való közösségre” – fogalmazott Péter Pál Nataniel.

Az egy évtizede a cigányok körében elkezdett missziós munka eredményes – erről Sztojka Attila kormánybiztos, a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság főigazgatója beszélt Békésen. „Cigány és nem cigány között a falak leomlanak, a szembenállás csökken, és mint ezen az

A SZERZŐ FELVÉTELEI

ládában miképpen tudja „egymagában” képviselni a megismert krisztusi szeretetet és a hitigazságokat.

LEOMLANAK A FALAK

A konferencia igehirdetője Péter Pál Nataniel, a pünkösdi egyház cigánymissziójának egyik lelkésze volt.

„Ahol vagyunk, ott Isten dicsősége jelenjen meg, ez az élethivatásunk. Áldás lenni mindenkinek, akivel kapcsolatba kerülünk, családban, munkahelyen, gyülekezetben” – mondta. A Romániából Magyarországra költözött lelkipásztor

alkalmon is, roma és nem roma együtt dicsérik Teremtőjüket. Nőtt a cigányok önbecsülése, ösztöndíjak segítik tanulásukat, és egyre többen végeznek a társadalom számára hasznos, építő munkát” – mondta.

A lelkészek között sem meglepő ma már romákat látni. A mostani konferencián például a záró és útra bocsátó áldást Sztojka Szabina református lelkész nő mondta, az Országos Református Cigánymisszió nemrég szolgálatba állt új vezetője.

■ SZEGFŰ KATALIN

Van gyógyulás a sebesülésből!

Házasság hete tizenötödször

„A férfi és a nő szövetsége, a házasság hasonlat, metafora más emberi közösség összetartozására is” – fogalmazott Balog Zoltán református püspök a házasság hete országos programsorozat nyitó istentiszteletén február 13-án Budapesten, a káposztásmegyeri református gyülekezet templomában. Hazánkban immár tizenötödik alkalommal rendezték meg február 13-20. között a házasság hetét a keresztény egyházak és civil szervezetek széles körű összefogásával.

FOTÓ: HURTA HAINALKA

„Isten terve Krisztus és az egyház kapcsolatában csúcsonodik ki. Lehet-e az áldás számára kijelölt hely a sebesülés helye, lehet-e börtön?” – tette fel a kérdést igehirdetésében Balog Zoltán püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke. Be kell vallanunk, hogy igen, de vajon nem lenne-e jobb ezt elhallgatni a házasság hetén, és valami emelkedettebből beszélni? Az istentisztelet lekcijára (1Sám 1,27-2,10) utalva elmondta, hogy Anna története arra tanít: nem kell eltagadni a sebeinket. Azért beszélhetünk kendőzetlenül róluk, mert bár az áldás helye a sebesülés helyévé lehet, de a gyógyulás helyévé lesz, ha akarjuk, ha készek vagyunk erre.

A házasság hetének mottójával kapcsolatban a püspök Csoóri Sándor *Ideg-szálaival a szél* című versének sorait idézte: „...s ha már sebesülésed ideköt, / ideköt gyógyulásod is.” Tehát maradjunk együtt! – emelte ki. „Ne fuss el, ne menj el, maradj itt, maradj a házasságban, maradjatok együtt. Ha még nem tudjátok együtt keresni a gyógyulást, akkor keresd egyedül, úgy, hogy abban helye legyen a másoknak” – fűzte hozzá.

Balog Zoltán (képünkön) rávilágított, hogy a házasságok gyógyulása Isten népének biztató jel. Érdemes küzdeni, érde-

mes imádkozni több békeségért, több szeretetért, több megértésért, a gyermekekért, a gyermekekért, mert amikor eljön a gyógyulás ideje, az bizonyágtétel lesz.

Anna hálaéneke arról szól, hogy ebben a világban Isten minden igazságtalanságra nemet mond, enni ad a szegénynek, felemeli azokat, akiket kiteszítettek, kirekesztettek az életből, akik talán vesztesnek érzik magukat, és talán vesztesek is. Mi köze ennek a prédikáció alapjául szolgáló, az ötezer ember megvendégléséről szóló szentírási szakaszhoz (Mt 14,13-21)? – kérdezte a püspök. Egyetlen mondattal válaszolt a történetből: „Ti adjatok nekik enni!” Ez azoknak szól, akik meggyógyultak, akik tanítványok lettek, és Isten rájuk bízott másokat.

„Ha nálatok, drága házaspárok, van gyógyulás a sebesülésből, ha nálatok van élet, akkor azt adjatok tovább. Lehet, hogy nem tudunk boldogságrecepteket a kezébe adni senkinek. De az áldásból, amit kaptunk, abból adhatunk tovább. Nem baj, ha az nem olyan trendi” – zárta igehirdetését Balog Zoltán református püspök.

Forrás: Reformatus.hu

A házasság hetét ez évben a *Maradjunk együtt!* mottóval rendezték meg. Ezúttal nem választottak „arcokat” a programsorozathoz, hanem az eddig nagykövetnek felkért párokat ajánlották az érdeklődők figyelmébe. A rendezvények jelentős részét online közvetítéssel bonyolították le. Az Evangélikus Női Missziói Szolgálat is a YouTube-csatornáján tette közzé azt a videót, amelyben ifjú házasokat kérdeztek az elköteleződésről (képünkön). Emellett országszerte több mint ötven településen közel kétszáz programmal várták az érdeklődőket az önkéntes szervezők.

KÉSZÜLÜNK A MÁRCIUS 4-I VILÁGIMANAPRA

A reményteljes jövő felé

Földünk keresztényeinek jelentős része március 4-én Angliára, Walesre és Észak-Írországra fog figyelni. Idén ugyanis az Egyesült Királyság e tagállamaiban élő asszonyok készítették elő a világimnap liturgiáját.

Március első péntekjén az általuk kiválasztott igeverek szolgálják igazi bátorításként a Covid-járvány újabb és újabb hullámaival szembeálló népeknek: „Mert csak én tudom, mi a tervem veletek – így szól az Úr –: jóléteket és nem romlást tervezek, és reményteljes jövőt, amelyet nektek szánok.” (Jer 29,11)

Am a biztatás nem csupán egy világjárvány pusztításában adhat erőt, hanem akkor is, amikor szembesülünk történelmünkkel, rossz döntéseinkkel. Az Egyesült Királyság asszonyai elődeik gyarmatosító törekvéseit emlegetik fel őszinte bűnbánattal. Döbbenetes adat, hogy a világon csupán huszonkét olyan ország van, amely teljesen elkerülte az angolok hódítását.

A gyarmatosítás következményeként is felfogható, hogy Londonban, amelynek tízennégymillió lakosa van, háromszáz különböző nyelven beszélnek az emberek. A főváros multikulturális, multietnikumú metropolisszá nőtte ki magát, ahol – a más valához tartozók és az agnosztikusok számának növekedésével – a hívő keresztények kisebbségbe kerültek.

Wales a szénbányászat és az egykor virágzó hajóipar leállásával a kilátástalanságba süllyedt munkanélküliek országrésze lett. Az emberek elszegényedtek, ismét éheznek családok, a járvány által kikényszerített összezártságban megnőtt az erőszak. Észak-Írországra a brexit ismét felszínre hozta a korábbi ellentéteket protestánsok és katolikusok között.

Ebben a valós helyzetben szólaltatják meg a brit asszonyok a reménység hangját. A Jeremiás korában megtapasztalt babiloni fogsághoz hasonlóan Isten nem emel ki nehéz helyzetünkből, de megsegít a roppant körülményekben. Erőt ad a terhek hordozásához, reményt ad a jövőre nézve.

Az imnapra választott, hímzéssel, rátéttel készült kézimunka, Angie Fox alkotása is ezt az igazságot szimbolizálja. A szabadság független a körülményeinktől. Nyitott ajtóként jelenik meg egy végtelen, tág tér felé vezető ösvényen. A dombok mögött pedig ott rejtőzik a reményteljes jövő. Micsoda bizonyágtétel az, ame-

lyet angol és walesi testvéreink megfogalmazznak imnap imádságaikban, vallomásukban! Szilárd hitük Isten igéjében gyökerezik. Az online térben tartott február 5-i magyar felkészítő konferencián valaki meg is jegyezte: talán még egyik ország liturgiája sem tartalmazott ennyi bibliai idézetet.

A világimnap liturgiát készítő asszonytestvéreink az életünk minden területén megvalósuló reményteljes jövőt hangsúlyozzák imnap szövegükben. Azt a jövőbe vetett reményt, amely enyhíti vagy elfedi talán az elkövetett fertelmes emberi bűnököt, az Isten elleni és az embertársaink elleni vétkeket. De arra is képessé tesz, hogy elfelejtsük az ellenünk elkövetett bántást, és reménységgel nézzünk emberi kapcsolatainkra. Ahogyan az Úrtól tanult imádság eredeti, walesi nyelven nyomtatott sora is emlékeztet: „...fel yr ydym ni wedi maddau'r rhai a droseddodd yn ein herbym...” („...miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...”).

Március első péntekén együtt könyörgünk a világgal egymásért. A sok-sok bizonytalansággal megterhelt jelenünkben bízzuk Istenre a jövőnköt! Hiszen arra az Úrra hagyatkozhatunk, aki maga bátorít, hogy reményteljes holnapot készített számunkra.

(A világimnap képei, szöveges anyagai letölthetők a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának honlapjáról [Meot.hu].)

■ B. PINTÉR MÁRTA

A szerző a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Női Bizottságának elnöke

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Nagyapámtól unokámnak

Anyai nagyapám száznegyven éve, 1882-ben született, az első unokánkat pedig az idei év tavaszára várjuk. A száznegyven esztendőnyi távolság kizárja a személyes és közvetlen kapcsolat lehetőségét. Vagy mégsem?

Ma erről a *mégsemről* írok. Az a tapasztalatom, hogy bizonyos kapcsolatok képesek túllépni a biológiai korlátaink határain. Egy ilyen titokzatos kapcsolaton tűnődtem el, amikor a nővéremtől elhoztam egy régi és már húsz éve használaton kívüli gyerekágyat. Első pillantásra nem nézett ki valami jól az öreg bútor. Ha az akkori fényképeivel feltettem volna a Vaterára (arra az internetes felületre, ahol a használt tárgyakat szokták értékesíteni), nem valószínű, hogy akadt volna rá érdeklődő. Persze az értékesítése fel sem merült, hiszen ez az öreg ágyi-
kó a családjunk féltve őrzött kincse. A mára már itt-ott sérült, kopott fekhelyet közel száz éve készítette az asztalosmester nagyapám, Frankó Endre a kislányának, aki nem más, mint az édesanyám. A nagyapáról most csak annyit, hogy jó nevű asztalos volt, ifjúkorában dolgozott többek között a Gellért Szállón, de az egri evangélikus templom belső famunkái is őrzik a keze nyomát.

Az édesanyánknak készített gyerekágyban benne van a szakmai tudása, de az édesapai szeretete is. Olyan, néhány apró mozdulattal összerakható és szétszedhető kiságyat készített, amelyben nincsen egyetlen szög, csavar vagy bármiféle fémpánt. A fába belemart síneken keresztül csak össze kell illeszteni az elemeket, és máris használható. Szépen esztergált, rácsos oldalai lehajthatók és le is emelhetők. Úgy tudom, többféle fát válogatott össze hozzá, hogy tartós, de egyben könnyen használható is legyen. Van egy régi (talán második világháborús) sérülése – amelyet javítani kellett –, és a felülete is megkopott, de a szerkezete ma is stabil.

Ezt az ágyat nemcsak az édesanyám használta gyerekkorában, akinek készült, hanem mi is, az ő gyerekei. Egészen kicsi koromból emlékszem arra, amikor még Lenke nővérem volt a lakója. Idővel én is sorra kerültem, majd a kisebb testvéreim is.

Ezt követően a nagyobb testvéreim gyerekei használták, majd eljutott hozzánk is. Mi akkor az első szolgálati helyemen, Tordason laktunk, és Marci fiunk megszületését vártuk. Egy kedves ottani asztalos bácsi, Pintér György segített az ágy akkori felújításában. Annak ellenére nagyon szerettük az öreg bútort, hogy

Marci fiunknak volt vele egy balesete. Az egyik unokatestvére megmutatta neki, hogyan lehet kiakasztani a lehajtható oldalát. Az én drága fiam a kiságyában állva nem kis bravúrral valahogy kiügyeskedte, és a lehajló oldalra támaszkodva szépen kizuhant belőle. Szerzett is egy kis sebet az álla alatt, amelyet máig őriz, de mély lelki traumát nem okozott neki. Évekig használtuk még, Kaposvárra is költözött velünk, majd miután a gyerekeim kinőttek, a húgomékhoz került Budapestre...

Teljesen fellelkesít, hogy az a kiságy, amely egykor az édesanyámé volt, majd évtizedekkel később a testvéreim és én is aludhattunk benne, s amelyet több unokaöcsém és unokahúgom mellett a gyerekeim is évekig használtak, hamarosan Marci fiam kislányát ölelheti körül.

Az elmúlt napokban a felújítás első fázisaként a régi festékrétegek eltávolításán dolgoztam. Nem tudom, hogy a sok évtized alatt kik és hányszor festették le, de amikor valamennyi rétegtől sikerült megszabadítani, az ágy súlya a felére csökkent... Elértem a nagyapám által finomra megmunkált fáig.

A nagyapám halálakor mindössze hároméves voltam. Az arcára csak homályosan emlékszem, de belém égett a halálával kapcsolatos emlék. Az óvodából éppen a nagyszülői házhoz mentem. Amikor odaértem, meglepően sokan voltak ott a családból. Mindenki feketében. Nem akartak beengedni, amit nem értettem. Egy kis közelharc után valahogy bejutottam, és láttam a nagyapát az ágyában mozdulatlanul...

Ez a kiságy viszont őrzi a mozdulatait a mai napig. Kezének mozgását, amivel fűrészelte, gyalulta, esztergálta és csiszolta a fát. Nem hiszem, hogy megfordult a fejében, hogy a kislánya – az édesanyám – után nemzedékeken keresztül ennyien fogják még használni, közöttük az általa már nem is ismert leszármazottai, unokái, déd- és ükunokái is.

A legszebbnek azt tartom, hogy ez a kiságy a gyermekeiket szerető szülők és gyerekeik generációt kapcsolja össze, aminek nem szab határt még az emberi élet végessége sem.

Persze eltűnök az időben, hogy az Isten szeretetének határtalanságához a tárgyi eszközök sem kelljenek. Az ő szeretete nem száznegyven évet, hanem az egész emberi történelmet öleli át. Még arra sincs szükség, hogy ennek tárgyi eszközeit, Krisztus jászolbölcsőjét vagy a keresztyét fizikailag megérintsük... ■

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Megértéssel jót s jól

Braun Pál tanügyi referens szerteágazó tevékenysége

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Braun Pállal, egyházunk országos irodája nevelési és oktatási osztályának tanügyi referensével személyes életútján túl sokrétű munkaköréről és a világvárvány adta sajátos feladatairól is beszélgettünk.

– **Hogyan került az országos irodába?**

– Az érettségit követően az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Karán szereztem magyar–történelem szakos általános iskolai tanári diplomát. Hét évig Domonyban tanítottam. Közben elvégeztem a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a jogász szakot. Ezután egy ügyvédi irodában, majd a helyi közigazgatásban dolgoztam. 2019 nyarán úgy éreztem, hogy más jellegű munkát szeretnék végezni. Kedves ismerősöm, Roncz Béla, az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium nyugdíjas igazgatója ajánlotta figyelmembe az Evangélikus Pedagógiai Intézet [EPSZTI] által akkor meghirdetett állást. Beadtam a jelentkezésemet, és felvettek. 2019 szeptemberétől néhány hónapig az EPSZTI állományában dolgoztam, ezután pedig a nevelési és oktatási osztályra kerültem evangélikus székházunkban.

– **Mit takar a tanügyi referensi munkaköre?**

– Feladatom nagy részét jogi végzettségemhez köthető munkák teszik ki. Különböző munkaanyagokat véleményezek Varga Márta osztályvezető számára, munkadokumentumokat készítik elő az oktatási bizottságnak, de az országos presbitérium elé menő oktatási jellegű iratok előterjesztéseinek előkészítése is a munkaköröm része. A pedagógus-életpálya kapcsán ciklikusan visszatérő feladatom, hogy kezeljem a köznevelési intézmények vezetőinek személyi anyagait; a munkaszerződéseik elkészítése, módosítása, át- és besorolása is hozzám tartozik. Fontos feladatköröm a jogszabályfigyelés és az intézményvezetők munkájának segítése a háttérből. A jogi tanácsadást Sziráki Györggyel, az EPSZTI igazgatóhelyettesével közösen végezzük.

– **Feladatkörében a legnagyobb változást a koronavírus-járvány eredményezte.**

– Amikor 2020 tavaszán bezárták az iskolákat, akkor oktatási intézményeinktől számos azonnali választ igénylő, több esetben jogi jellegű kérdés érkezett osztályunkhoz. Ilyenek voltak a napi munkaszervezést, a digitális oktatás megszervezését, a pedagógusok, kollégák

együtt közzétettük. Ez a felület a mai napig működik és frissül, amikor változnak a jogszabályok.

– **Az Ikladi Evangélikus Egyházközség tagja. Mit jelent önnek az evangélikussága?**

– Ikladi származású vagyok, feleségemmel és lányommal itt lakunk. Iklad felekezetiileg homogén település, én is svábgyökerű vagyok. Itt zömében evangélikusok élnek, apai ágról én is evangélikus vagyok. Mint minden konfirmandustársam, Völgyes Pál lelkészemtől én is kaptam

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

otthoni munkájának kereteit szabályozó munkajogi kérdések. A veszélyhelyzeti jogalkotás nagyon dinamikus, az elmúlt két évben rengeteg kormányrendelet jelent meg. Ezeket folyamatosan figyeljük. Igyekszünk minél naprakészebben tájékoztatni az intézményeket. Kivonatokat és magyarázatokat készítünk, amiket az intézményvezetők belső levelezési rendszerén osztunk meg. Mivel rengeteg kérdést kaptunk, ezért Sziráki Györggyel munkacsoportot alkotva az EPSZTI honlapján elindítottuk a *Gyakran ismételt kérdések – GYIK* – rovatot. Az anonimán tett kérdéseket tipizáltuk, és a válasszal

egy Bibliát. Ebbe kézzel írta bele a konfirmációs ígéretet: „*Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a jóval a rosszat.*” [Róm 12,21] Eddig életemben arra törekedtem, hogy mások megértésében és segítésében is gyakoroljam ezt a Pál apostol által megfogalmazott jót. Nagy szükség van arra, hogy szakmai vagy egyéb tanácsadással jól segítsük az intézményeket. Számomra a jó képviselése azt jelenti, hogy úgy éljek és tevékenykedjek, hogy az általam megszerzett vagy birtokolt tudást át tudjam adni, jóra tudjam felhasználni.

■ GALAMBOS ÁDÁM

A téli álom hattyúdala

Ám 5,21–24

Örkény István *Életben maradni* című egyperces végtelenül felkavaró történet arról, hogy az ember sokszor a legnehezebb életszakaszaiban is megtalálhatja azt a dolgot, amely értelmet adhat a napjának. Talán egy hangya, talán más, a lényeg, hogy ott él a szívünk legmélyén a vágy: kell lennie valaminek, valakinek, amiért érdemes felkelni reggelente, még akkor is, ha éppen túlélésre rendezkedtünk be, vagy éppen elvesztettük saját életünk fókuszát.

Ötvened vasárnapján – amelyet sokan hívnak a böjt kapujának, hiszen kedden húshagyókedd, szerdán hamvazószerda – talán mi is éppen nagyítóval keressük a perspektívát az életünkben, vallásosságunkban, hitéletünkben, jól megtervezett böjtünkben. Talán a zoltárossal együtt kérjük ma az Örökkévalót: „Légy pártfogóm és menedékem, siess, válts meg engem, Istenem.” Nemcsak a márciust és a tavaszt várjuk, de azt is, amit Ámósz próféta gyönyörűen fogalmaz meg könyvében: „Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak!” *Esto mihi* és a „hivatalos tél” utolsó vasárnapján minket ráz fel talán téli álunkból Ámósz igehirdetése kemény szavakkal egy oly történelmi kor kellős közepén, amikor számos ponton érezhetjük a hasonlóságot Ámósz korával.

A próféta tevékenysége Izrael nagy gazdasági konjunktúrájának, valamint legnagyobb szociális és vallási korrupciójának időszakára esett. Az akkori politika jellemzője a vihar előtti – vagy még inkább a két vihar közötti – csend volt. Négy egymással összefüggő téma alkotja Ámósz próféta művének központi mondanivalóját: ítélet, társadalmi igazságosság, igehirdetés, illetve a kultusz, melynek egyik kemény kritikája ezen írás alapigéje. „Gyűlölöm, megvetem ünnepeiteket, ünnepségeiteket ki nem állhatom!” – szólal meg a mai felütés, mely hideg zuhanyként hathat ránk. Ámósz kellő határozottsággal a gyakorlatban lévő kultusz ellen szól, leginkább a lélektelen vallásgyakorlatot kifogásolva. Egyértelműsíti, hogy az ünnep kiüresedése nem tesz az örökkévaló Istennek, óriási tévedés, hogy az Isten rá van szorulva az ajándékra, hiszen ő nem lekenyerezhető.

Ámósz szavai súlyosak, evidens módon szólnak a kívülről precíz, de belülről lélektelen vallásgyakorlat ellen. Emellett azt is látja, hogy van gazdasági fellendülés, de ezt csak egy szűk réteg élvezheti. Érzékeli a próféta a szegények kizsákmányolását, a társadalmi feszültségeket, a vallási élet hanyatlását, a szinkretizmus jeleit és azt is, hogy túl sok a külsőség, és megjelentek pogány elemek. Ebben a helyzetben válik a kultusz szinte rutinyakorrattá, kiüresedett szavak és tettek sokaságává. Nem véletlenül fogalmazza meg szinte vigasztalásként az isteni akaratot: „Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak!” Hihetetlen erő van ebben az igeversben. Ötvened vasárnapján különösen is, amikor készülünk valamire, amire talán nem is vagyunk igazán készen. Keressük, hogy mit vár az Isten tőlünk. Milyen istentiszteletet? Mi tiszteljük meg azzal, hogy templomba megyünk, vagy ő az, aki megtisztelt minket jelenlétével?

Látjuk Ámósz korát, de vajon milyen a mi istentiszteletünk? Mitől hiteles? Milyenek a mi ünnepeink, a mi éneklésünk, a mi fohászaink? Mennyire hiteles a mi odafordulásunk a szegények, a bajbajutottak felé?

„Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak!” Törvény és igazság. Igazság és törvény. És egy boldog jövő ígérete, mely ott van Ámósz könyvének végén: jóra fordítom népemnek sorsát, ígéri Isten. Ő majd meglátogat minket. És az ember keresztényként abban hisz, hogy ez a meglátogatás Jézusban, a Krisztusban meg is érkezett közénk. Ma is velünk van igéjében, testének és vérének közösségében. Óriási titok ez. De a valódi istentisztelet éppen az, ahol ő ott van. Ő hitelesíti mindazt, ami történik. A jelen lévő Isten. Aki ma is képes a gyógyításra, aki ma is megszólítható úgy, ahogyan a jerikói vak megszólította: „Jézus, Dávid Fia, könyörülj rajtam!” (Lk 18,38) És hite megtartja őt, és új életet kezdhet.

Márai Sándor *Az érintés* című írásában így fogalmaz: „Ne csak szajkold, hanem higgyed is el végre, hogy minden, minden másképp történik. Egy napon megérint az élet; másképp, máskor, más szándékkal, mint valaha képzelte. Megérint, és köznapod megtelik a csodálatossal. Szökőkutak fakadnak az aszfaltból, egy ember kitarul, az oroszlánok kézről esznek. Az érintés tudatos és erős. Isten soha nem szeszélyes.” Ő az, az Örökkévaló, aki megérinthet ma téged is. Ő a jelenlévő. Ő tart életben. Ő ad perspektívát. Fiában beteljesedett a törvény, értelmet nyert az igazság. Áradjon a szeretet, mint a hömpölygő patak, és mossa ki szemünkből ama maszkba belelehelte téli álmod!

■ GÁNC S TAMÁS

A házastársi szeretet olyan, mint az égő tűz

Hogyan vélekedett Luther a házasságról?

Népszerű teológia rovatunkban ez alkalommal Luthernek a házasságról vallott-írt gondolatait járjuk körbe. Megtudhatjuk egyebek mellett azt, hogy a reformátor milyen elveket vallott a házasság hármas meghatározásával – a házasságban kötött szövetséggel, a házastársi hűséggel és a gyermekvállalással – kapcsolatban.

Luthernek tizenhét olyan hosszabb vagy rövidebb írását sikerült megtalálnom, amelynek olykor már a címe is elárulja, hogy a házasság kérdéseivel foglalkozik. Ennek alapján azt gondolhatnánk, hogy szívesen tárgyalta a házasság témáját. Már 1522-es irata, *A házasságról* bevezető szavai is érzékeltetik, milyen tapasztalatai lehettek a korabeli házasságokról, és mennyire tisztában volt a probléma súlyával: „Irtózom ettől a témától, és nem is szívesen beszélek [predíge] a házasságról, mivel aggódok, hogy nekem és másoknak is sok veszélyt fog okozni, ha egyszer igazán megragadom.”

A középkori zsinatok igyekeztek rendezni a férfiak és a nők közötti zavaros viszonyokat: tiltották a titkos házasságot, előírták a készülő házasság templomi kihirdetését és annak megvizsgálását, hogy nincs-e akadálya az egybekelésnek. A fő akadályt az jelenthette, ha valaki korábban már elkötelezte magát egy akár titkos, akár nyilvános házasságban. Így értjük meg, hogy Luther azért a templomépület előtt adta össze a párokat, mert ez biztosította a házasság nyilvánosságát.

Luther helyesnek tartotta, ha egyértelművé teszik: az egyháznak nincs világi hatalma, ezért nem illetékes, de nem is képes a házasság külső rendjét érvényesíteni. Ösztönözte a világi hatóságokat a helyzet rendezésére. Nyomatékosan hangsúlyozta: a házasság nyilvános állapot, ezért méltányos, hogy nyilvánosan jöjjön létre, és tanúk bizonyítsák. Egyezzenek bele a szülők is, különben könnyen gazfickók áldozatává válik a fiatal leány. E feltételek teljesülése nélkül a titkos házasság nem házasság.

A házasság hármass, skolasztikus meghatározását Luther is elfogadta és képviselte. A házasság először az istenség és emberség egyesülését, valamint Krisztus és az egyház egységét jeleníti meg. Hiszen

lehetetlen megőrizni a tisztaságot, a házastársi hűség – amely a házasság meghatározásának második eleme – óv attól, hogy ez a természetes kívánság gonosz, bűnös, kárhuzatos kívánság legyen. A harmadik elem pedig a gyermekvállalás.

EZ A BOLDOG ÉLET ÚTJA

A bűnbeesés óta a házassági szerelem nem egészen tiszta, mert az ember nem képes kizárólag a másikat szeretni és az ő

LUTHER ESKÜVŐJE - PAUL THUMANN FARMETSZETE, 1872

a házastársak egymásnak adják magukat szövetségi hűségben, úgyhogy már nem a magukéi, hanem egymáséi. A nő iránti bensőséges (*brünstige*), természetes vágyat Isten teremtette, és ő tartja fenn az emberben. Ez a kívánság annyira bennünk van, hogy aki inkább egyedül akar élni, az ne engedje, hogy embernek nevezék, hanem bizonyítsa be, hogy angyal vagy szellem, és legyen is azzá. Mivel erre nem vagyunk képesek, hiszen házasság nélkül

javát keresni, hanem ki-ki a maga kívánságát is figyelembe veszi. Luther számára a házasság elsődlegesen szeretetkapcsolat. Ez Krisztus és az egyház viszonyának titkából következik. A reformátor a házastársi szeretetet a legnagyobbak tartja. Olyan, mint az égő tűz, amely nem ezt vagy azt akar a másiktól, hanem őt magát egészen.

Ugyanakkor ezek a szavak alázatra intenek. A rossz tapasztalatok alapján

nem kell csodálkoznunk azon, hogy a házasságot sokan csak szükséges rossznak tartják. Azért van ez, mert a házasságban nem Isten művét látják, sem azt, hogy ez Istennek tetsző életforma. Pedig meg kell becsülni, mert a férfi és a nő Isten műve, és a házaselet révén az emberek elkerülhetik a paráználkodást és a tisztátalanságot, amellyel nemcsak szegyen jár, hanem még „több vesződséget okoz, mint a házaselet. Ezenkívül több szenvedést okoz egymás között, mint a házastársak között”.

Luther nem ömlengve vagy szenvedélyesen szól a szerelemről és a házasságról, mert jól látja az ember gyarlóságát – nemcsak másokét, hanem a magáét is. Vallja, hogy aki házasságot köt, az nagyon rászorul az imádságra és az áldásra. Viszont szent meggyőződése az is, hogy Istennek ez a teremtő akarata jó, és az ember számára ez a boldog élet útja. „Ó, milyen szép is az, amikor a házastársak együtt ülnek asztalhoz és bújnak ágyba! És ha néha zsörtölődnek-morgolódhatnak is, abból nem kell, hogy baj legyen, mert a házasságban nem mennek mindig simán a dolgok.”

Az áldás a házasságon nem abból áll, hogy nincs vita, ellentét és gond, hanem hogy a hitvestársak felül tudnak kerekedni, túl tudnak lépni ezeken, és ha kell, képesek elhordozni azokat. Még a bűn is jelen van a hívó emberek házasságában, de élnek a bűnbánat és a bűnbocsánat ajándékával.

SZEXUALITÁS

A szexuális hűség a házasság második elemének, a hűségnek fontos ismérve. Luther többször is éles hangon foglalt állást azzal a nézettel szemben, amely a tisztas házasságnál a szüzességet a keresztyén tökéletesség magasabb fokának tartotta. Veszedelmes azonban mindenfajta óvatlan közelsége férfinak és nőnek, mert az olyan, „mintha szalmát és tüzet raknánk össze, és megparancsolnánk, hogy se ne füstölögjenek, se ne égjenek”.

Szabályokat nem határozott meg, de figyelmeztette a házastársakat, hogy se a testiség ne uralja életüket, se ne tegyék ki önmegtartóztatásukkal egymást a paráználkodás kísértésének. Azt pedig, akit annyira fűtenek az ösztönei, hogy gyors házasságkötésben keres megoldást, óva intette: a házasság nemcsak a testi vágy miatt kell, hanem azért is, hogy a házastársak együtt lakjanak és éljenek.

Ami az önmegtartóztatást illeti, azt vallotta, hazug az az egészséges hitvestárs, aki azt mondja, hogy beteg hitvese mellett nem képes megtartóztatni magát. Isten hűségével legyőzhető a test támadása. Luther látta az önmegtartóztatás értékét is, de nem önmagában, hanem abban, hogy az önmegtartóztató életet

Nemcsak a gyermekáldást hangsúlyozza Luther, hanem a gyermekekkel járó felelősséget is. A gyermekeket Isten szolgálatára és a világ hasznára fel kell nevelni, amihez a szükséges anyagi áldozatot sem szabad kímélni. A megfelelő gyermekneveléssel a mennybe, az ellenkezőjével a pokolba vezető úton vagyunk.

LUTHER A CSALÁDJÁVAL - FORRÁS: LUTHERANREFORMATION.ORG

élő így jobban tudja Istent és a felebarátot szolgálni.

Hangsúlyozta: a rendetlen életvitel súlyosan akadályozza a későbbi házasságkötést, mert könnyű belevágni a laza életbe, de sokkal nehezebb abból kijönni.

A GYERMEKEK

Az anyai hivatás Luther korában sem volt minden nőnek magától értődő. Különbözőben nem írt volna így *A házaseletről* című munkájában: „Kedves Gréta, gondoldj arra, hogy nő vagy, és Istennek tetszik ez a feladatod! Vigasztalódj azzal, hogy Isten akaratára gondolsz, és engedd, hogy érvényesüljön az ő joga téged illetően! Hozd világra a gyermeket, és vesd be érte minden erődöt! [...] Ha nem lennél nő, már csak ennek a feladatnak a kedvéért is azt kellene kívánnod, hogy az legyél, és Isten műve és akarata miatt ilyen egyszerű módon jutsz inségbe és halsz meg.” Lehet azzal az ellenvetéssel élni, hogy ez a férfiak érzéketlensége, de nők nélkül, anyák nélkül nem lehetne egyetlen ember sem a földön.

Arra is felhívta a figyelmet: a megélhetés gondját tekintve ne essünk abba a hibába, hogy már a házasságkötés vagy a gyermekek érkezése előtt biztosak akarjunk lenni afelől, mit fogunk enni, inni, és milyen ruházatunk lesz. Számíthatunk arra, hogy Isten gondoskodik rólunk, miként egy jószágos anya. A házasságot Luther nem önmagában nézte és tárgyalta, hanem úgy, mint a keresztséggel megkezdődő tanulási és megújulási folyamatot, melynek során az ember önző mivoltának meg kell halnia, hogy megszülessen a krisztusi szeretetben élni akaró új ember.

■ REUSS ANDRÁS

A szerző az *Evangélikus Hittudományi Egyetem Károli Gáspár-díjjal* idén kitüntetett professor emeritusa

Az írás *Reuss András A házaseletről Luther írásaiban* című, *Révfülpöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban január 28. és 30. között megrendezett Luther-konferencián elhangzott előadásának rövidített, szerkesztett változata.*

Törött kavicsból Belső szépség

Egyedi ékszerek készülnek Miklós Rita műhelyében

Ritka alkalom, amikor az újságíró egyedi művészi alkotások születését követheti nyomon, meglesheti létrejöttük intim pillanatait. Miklós Rita ékszertervező és -készítő, a Ritka Ékszer alapítója kis újpesti műhelyében erre adott lehetőséget. Keze alól medálok, gyűrűk, fülbevalók, egyedi jegygyűrűk kerülnek ki. A fiatal evangélikus alkotó elárulja: legértékesebb, legszebb ihletőit és alapanyagait a természetben lelte meg. Isten ebben is felülmúlhatatlan: egy termés, kő, virág ékszerré válik, és hirdeti a nagy Alkotó dicsőségét.

– **Evangélikussága örökség, mondhatjuk úgy, mint egy féltett családi ékszer?**

– Anyai ágról való, egészen a déd-nagymamáig megy vissza, aki nagyon sokat vigyázott ránk. Ő vetette el a magot a szívünkbe. Gyermeki áhítattal mentünk vele a rákospalotai nagytemplomba. Néztem, hogy milyen gyönyörű kupolája van. Ott, Palotán nőttünk fel a húgommal. A dédimtól és nagymamától kis énekeskönyvet kaptunk, még olvasni alig tudtunk, de nézegettük. Bolla Árpád eskette édesanyámékat, konfirmáló lelkészem Veperdi Zoltán volt, őt Ponicsán Erzsébet lelkész nő követte. Dédim kívánsága volt: „Rituskám, ígérd meg: evangélikus esküvőd lesz, hogy a gyerekeid is ebben a hitben nevelkedjenek. Olyan kevés az evangélikus.” Megígértem, és a férjem, aki nem kötődött a katolikus hitéhez, nem állt ellen a kérésnek. Fóton

éltünk egy ideig, ott tartottuk az esküvőt Cserhátiné Szabó Izabella szolgálatával. Az egyik kislányomat is ő keresztelte. Néhány évre távolabb kerültem az egyháztól – önmagam, a hivatásomat kerestem –, aztán Darvas Anikó lelkész nő káposztásmegyeri missziói gyülekezetébe kapcsolódtam be; nagyon szerettem oda járni. Mióta áthelyezték, Solymár Péter lelkészhez tartozunk.

– **A hitet, amelybe belenőtt, tovább is adja. Mit emelne ki, amiért jó evangélikusnak lenni?**

– A mindenkori alapértékeket, az egész kereszténységben, de az evangélikusságban főleg. Szerettem volna, ha ezt megismerik a gyermekeim. Ennél jobb iránymutatás nincs az élethez. Ami nagyon vonzó számomra, az az emberközelsége. Gyakorlatias vallás, kevesebb a szabály, közvetlenül tudjuk megélni az

istenkapcsolatunkat. Hálát adni, kérni mindig Istenhez fordulunk. Általában a saját szavaimmal imádkozom. Sokszor az is elég, ha istentiszteleten beszélgetek másokkal. A vírus idején Anikó szervezett egy csoportot, ha bárkinek bármi problémája volt, megoszthattuk egymással. Ez óriási segítség volt! Ezt az anyai ágon öröklődő hitet adom tovább a lányaim-

nak is, ők az iskolában evangélikus hit-tanra járnak, a kisebbik Tiborfi Mónihoz. Van családi bográcsolás, közösségi programok.

- Készített-e már ékszert evangélikusoknak?

- Ez egészen biztos, voltak baba-mama klubos vásárlóim. Darvas Anikónak pedig egy viaszvirág medálós láncot készítettem búcsúajándékkul.

- Egyenes, netán kacskaringós út vezetett eddig a kis műhelyig, ahol szárnyalhat a tehetsége, kreativitása?

- A kézművesség az életem. Már az óvodában felfigyeltek a jó kézügyességre. Rajz tagozatos általános iskolába jártam, utána a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola ötvös szaka következett, aranyműves a képzettségem, bár a szobrászat is érdekelt. Mivel a vágyott Moholy-Nagy Művészeti Egyetemre évente csak hat hallgatót vettek fel, addig próbálkoztam, míg harmadjára sikerült. Fémműves formatervezőként végeztem, jelenleg ebben a kis műhelyben dolgozom. A vágyam egy tágasabb hely, ahol talán más kreatív tevékenységet végző emberekkel együtt alkothatok. Ami itt van, az egy kézműves-ötvös műhely alapfelszerelése, az esztergagép az extra.

- Mi volt az első ékszere, s ma mivel dolgozik a legszívesebben?

- Az első egy R betű volt: tanultuk olvasztani a fémeket, rézdrótra bogyót olvasztottunk. Rákötöttem egy bőrszártra, úgy hordtam, ma is megvan még. Tizenöt évesen felfedeztem az ördöglakatgyűrűket, s annyira megszerettem, hogy csukott szemmel is elkészítem. Máig ezek a legsikeresebb termékeim. Három éve volt egy kiállításom, arra készülve sok mindent alkothattam, ami érdekelt. Kavicsmániás vagyok, volt, amit a kislányom talált, abból készült az *Érintés* gyűrű. Egy másikat, amit egy autó kettéhasított, medálba foglaltam, ebből lett a *Belső szépség*. Ha tudunk másként nézni a világra, mindenütt kincseket látunk.

- Az ékszerválasztásunk sokat elárul rólunk. Mit gondol a külső-belső szépségről?

- Az emberre is érvényes: nem mindig az van belül, amit kívül látunk. Vannak stílusos és kevésbé stílusos emberek. Aki mindent magára aggat, minél többet akar mutatni, az esetleg önértékelési problémával küzd. Fontos a ruha, az alkalom és az ékszer összhangja. De a fő szabály: a kevesebb több! Legyen több szeretett ék-

szerünk, hordjuk egyszer ezt, másszor azt. Ha túl sok van rajtunk egyszerre, az az emberről, a szépségéről vonja el a figyelmet.

- Az apró karcokat és töreéseket is meg tudja javítani. Isten kezében is formálódunk, gyógyulunk egy életen át. Milyen érzéssel, szándékkal formálja meg a nemes anyagokat?

- Arannyal, ezüsttel, acéllal, titánnal dolgozom, ám a természeti formák a mindenem! Tujabogyókból alkottam gyűrűdíszeket, nyitva, zárva is gyönyö-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

rűek. Klasszikus eljegyzési ezüstgyűrűket készítettem belőlük, kiégetve, leöntve fémbe. Ugyanolyan értékes, szép, mint egy gyémánt. Isten alkotásai a legcsodálatosabb alapanyagok, megismételhetetlenek. Kókuszhéjjal, fával, bambusszal, korallal, kagylóval, borostyánnal is ezért dolgozom szívesen. Szébbet-jobbat tervezni nem lehet annál, amit Isten alkotott! Általuk mutathatom meg, hogy én milyen vagyok, ahogy ékszerre formálok. Ott van mindenütt a Teremtő, minden fűszálban. Ezt érzem ezeknél az anyagoknál: csak meg kell keresni hozzájuk a kulcsot. Kedves feladat az eljegyzési és jegygyűrűk készítése is. Jók a beszélgetések a párokkal, mielőtt elkészül az ékszer. Csináltam építész párnak ékszerbetonból karikagyűrűt, és titánból bálnás gyűrűpárt is, amelyet fémmotyogató gép készített. A modern technika az ékszeriparba is betör, de az emberi hozzáértés nem hagyható el soha.

- Mi most a büszkesége?

- Például az a medál, amit egy újoncsült apuka rendelt meg. Decemberben születtek ikerlányaik, ennek örömeére lepte meg a feleségét egy medállal. Két kis kővel díszítve az emlék ékszerben megörökítve. Hozott egy képet a velenicei nászútjukról, ennek alapján kezdtem tervezni, több vázlatot készítettem, és annyira megtetszettek nekik, hogy aztán fülbevalót és a két kislánynak apró medált is rendeltek. Ritkán van ilyen szép

feladatom. Minden személyes megrendelés sok érzelmet vált ki belőlem.

- Az ékszer túléli a viselőjét.

- Sokan hoznak családi gyűrűt, hogy alakítsam át, vagy olvasszam be, és készüljön új ékszer. Ha lehetséges, akkor a régiből új születik. Egy házaspár a huszonötödik évfordulójukon modern gyűrűt szeretett volna a régi, vékony vörösarany gyűrűjük mellé. Széles fehérarany karikagyűrűbe bemartam a vékony, csilgavéssett gyűrűt, erre a mai napig büszke vagyok.

- Hívóként ön bizonyára másként tekint a munkájára is, mint azok, akik más világnézettel gyakorolják...

- Gyakran gondolkodom arra: mi Isten kezében vagyunk az agyag vagy a nemesfém. Amikor az ember hevíti, formálja, forgatja, fényesíti ezeket, a Teremtő műhelyére asszociálhat: minden darab egyedi és értékes, megismételhetetlenül szép.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Erőforrás az elmagányosodás járványában

*„Egyedül vagyok itt, egyedül,
de nem egészen véletlenül.”
(Promise együttes)*

Sokat foglalkozunk – és gyanítom, jó ideig fogunk is foglalkozni – a járvány hatásaival gyülekezeti életünkre nézve. Mi is próbáltuk elemezni kőszegi gyülekezetünkben, mi lehet az oka annak, hogy istentiszteleteink közül a minden vasárnap megtartott, régebben jóval több embert vonzó családi istentisztelet látogatottsága észrevehetően megcsap-

fiatalok, akiknek amúgy kiterjedt szociális kapcsolataik vannak.

„Soha nem látott módon gyengült az elmúlt időben a fiatalok lelkiállapota” – olvasom egy finn tanulmányban, mely szerint minden harmadik középiskolás korú magányosnak érzi magát. S nem gondolom, hogy ez a tendencia csupán a távolságtartóbb északi testvéreinkre nézve len-

János írja, hogy „a valódi magányban senki nem maradhat meg tartósan büntetlenül és büntetlenül”. A magánytól tehát jó óvakodnunk, az egyedüllét azonban kifejezetten hasznos is lehet. Az egyedüllétben ugyanis az ember újra önmagára tud találni. Nietzsche „a bölcs ember menedékének” nevezte az egyedüllétet. S ha nehéz és keserves is tud lenni – főleg, ha valakinek az elvesztéséből adódik –, mégis áldást hozhat az ember számára, s közben jobb önismeretre is tanít.

Joó Sándor református lelkész fogalmazott így: „Nem az a magányos, akit magára hagytak mások, hanem aki magára hagyja a másikat. Nem az a magányos, akire soha, senki sem nyit ajtót, hanem az, aki sohasem látogatja meg a másikat. Nem az a magányos, akinek elengedték a kezét, hanem aki elengedte a másíknak a kezét.” Dietrich Bonhoeffer pedig ezt mondta: „Aki nem tud egyedül lenni, őrizkedjék a közösségtől. Aki nem tartozik közösséghez, őrizkedjék az egyedülléttől.” Ezekből a mondatokból leginkább azt tanulhatjuk meg, hogy semmiképp se engedjük el a másik kezét. Nem szabad lemondanunk a másik emberről és egymásról.

Pál apostol több levelében is hangot ad annak a vágyának, hogy mennyire szeretné látni a testvéreit. Aki azonban nem kívánja látni a másikat, és elzárkózik a másik ember elől, az ne csodálkozzék azon, hogy magányossá válik. Aki viszont tud imádkozni másokért, az már elindult a magányból való szabadulás útján.

S közben megtanulja, hogy mit jelent, amit Antoine de Saint-Exupéry így fogalmaz: „Adni azt jelenti, hogy hidat versz magányod szakadéka felett.” Ez a hídverés persze kudarcra van ítélve, ha csupán saját erőből próbálkozunk vele. Annál nagyobb áldást hozhat, ha a nagy Hídverőt, magát Krisztust hívjuk segítségül, akiben nemcsak új erőt ad Istenünk, de benne igaz társat is kapunk.

■ BARANYAY CSABA

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: RESAT KULELI / UNSPLASH.COM

pant. Talán az, hogy nem volt olyan erős az elköteleződésük az ezeket az alkalmakat látogatóknak? Vagy egyszerűen az, hogy a pandémia idején nem a meleg és otthonos gyülekezeti teremben, hanem a kicsit rideg templomban tartjuk az alkalmakat? Akárhogyan is van, tény, hogy sok család tűnt el az elmúlt időben, és csak remélni tudjuk, hogy majd valamikor visszatérnek.

Ha azonban az okok mögött mélyebbre ásunk, akkor felfedezhetünk egy mindeket átjáró, általános jelenséget is, amelyet az „elmagányosodás járványának” is nevezhetünk. A magány ugyanis nemcsak az idősek és az egyedülállók problémája, ugyanúgy szenvedhetnek tőle a házasságban, családban élők vagy az egészen

ne igaz. Magam is aggódva nézem fiataljainkat hittanórán, ifin vagy éppen konfirmációi órán, s látom, hogy sokan közülük mennyire magukba vannak roskadva. S itt most nem a sokat emlegetett telefonnyomogatásra gondolok, mert többen közülük már azt sem teszik, egyszerűen csak ülnek maguk elé meredve. A szorongás, a mentális egészség romlása, a motiváció elvesztése egészen komoly problémává nőtte ki magát modern világunkban. Mit tehet az egyház ebben a helyzetben? Mit tehetünk mi, keresztény emberek?

Elsősorban is fontos tudatosítanunk, hogy az egyedüllét önmagában nem tragikus dolog, a magány azonban annál inkább. Mert míg az egyedüllét fizikai állapot, addig a magány lelkiállapot. Pilinszky

Galgautai látkép

Kihívások közt Krisztust hirdetni

Ismerjük meg a Nógrádi Evangélikus Egyházmegyét

„Bár a népesség változik, az változatlanul elmondható, hogy Nógrád megye lakossága a templomát szerető, hűséges, hatalmas áldozatot vállaló, lelkészét tisztelő nép” – mondja Szabó András. A Nógrádi Egyházmegye esperesével, a vanyarci egyházközség lelkészével nemcsak a nagy és dicső múltra, gazdag hagyományokra tekintettünk vissza, hanem a jövő kihívásairól és lehetőségeiről is szót ejtettünk.

„Sok földet bejártam, de mégis csak Nógrád tetszik legjobban: hegyeivel, völgyeivel, egyenesre nőtt fáival; itt úgy látom, a fűvek zöldebbek, a virágok illata édeesebb, mint bárhol másutt a világon. Még a felhő is mintha rózsaszínbe öltözne, amikor átsuhan fölöttünk. Ez az én igaz hazám” – írta Nógrád megyéről Mikszáth Kálmán. A dombokat, a rendezett településeket látva mi is gyorsan rájövünk, hogy „a legnagyobb palóc” szavai ma is érvényesek: ez a vidék valóban olyan festői, hogy a távolról érkező is hamar otthon érzi magát itt.

Csodálkozásunkat fokozza, ha nemcsak az élővilágot, a teremtett táj szépségét, a műemlék templomokat, várakat, kastélyokat, falusi házakat fedezzük fel, hanem felidézzük, kik éltek e vidéken: Mikszáthon kívül Madách Imre és Túrmezei Erzsébet neve is eszünkbe juthat. De itt élt Benczúr Gyula festőművész és Veres Pálné, a magyar nőnevelés úttörője is. Az elmúlt századok meghatározó nemesi, evangélikus családjai – Prónay, Pulszky, Radvánszky, Podmaniczky – közül is többen otthonra leltek itt. Hosszú lenne a névsor, ha lelkésze-

ink közül is minden szolgálattevőt felsorolnánk, így csak Baltik Frigyes és Szabó József püspökökre, valamint Haan Lajos és Tessedik Sámuel lelkészekre utalunk. Sokakat megihletett tehát ez a táj.

REFORMÁCIÓ ÉS TRIANON

A hagyomány az 1520-as évek legelejétől tartja számon a reformáció magyarországi megjelenését. „Nógrád vármegyében is ettől az időponttól feltételezhető az új irányzat megjelenése. 1521-ben a ferences rend vezetősége kötelezte a szécsényi, füleki (ma: Filakovo [Szlovákia]) és gyöngyösi kolostorokat, hogy a lutheranizmus ellen buzgó tanítással és napi imádsággal küzdjenek” – írja *A reformáció kezdetei Nógrád vármegyében* című tanulmányában Kovács Krisztián. ►

Érdekes, hogy ebből az időből tárgyi emlék is fennmaradt. Szűgy evangélikus templomának legkisebb, ötven kilogrammos harangja a 16. században, nagy valószínűség szerint 1523-ban készült.

A terület 20. századi történelme komoly változásokat hozott. „Trianon előtt hatalmas méretű volt a Nógrádi Egyházmegye. Egészen az Ipoly folyó forrásáig, vagyis Losoncól még több mint száz kilométerrel északra, Málnapatak [Málinec] településig ért – tudjuk meg Szabó Andrástól. – Okolicsányi József sziráki presbiter monográfiájából tudom, hogy 1908-ban ötvenkétezer-nyolcszáz evangélikust jegyeztek fel a megyében, aggódva, hogy kicsit lejjebb ment a létszámunk.”

Az egyházmegye negyvennyolc gyülekezetéből Trianont követően csupán tizenkilenc maradt Magyarország területén. „Ez a csökkenés drámaian befolyásolta az itteni hitéletet. Az egyházvezetés is próbálta újragondolni az új határ közé szorított egyházmegyéjét, így olyan gyülekezeteket is anyaggyülekezetekké tettek, amelyek korábban filiák voltak. Így lett Szécsény, Bokor és Kisterenye is önálló gyülekezet – árulja el az esperes. – Lelki értelemben bár a határ kettéválaszt, de összetartozunk. Ugyanazt az egyházhűséget látom a határ túoldalán, mint a mostani egyházmegyében.”

ELTŰNŐ HAGYOMÁNYOK

Palócföld hagyományaira terelve a szót az esperes nem derűlátó: „Ebben a vonatkozásban az utolsó órákban vagyunk. Ma már csak idős testvéreink hordanak – főleg ünnepnapokon – népviseletet. A szlovák nyelv hosszú évszázadokig meghatározó volt a megyénkben. Nem volt elképzelhető, hogy ne szlovákul hangozzon el a főistentisztelet. A szocializmus évtizedei ebben nagy változást hoztak. Szlovák nyelvű istentiszteleteink először délutáni időpontokra tevődtek át, majd elmaradtak. Vanyarcon a szlovák nyelvű szolgálatot Gulácsiné Fabulya Hilda, az Országos Szlovák Lelkeszi Szolgálat lelkésznője látja el évente hat alkalommal. Ezekre az alkalmakra főleg idősebbek járnak. Sámsonházán ezt a szolgálatot cserekapcsolattal látják el. Így hangzik Losoncon magyar nyelvű istentisztelet is és Sámsonházán szlovák nyelvű. Ez a határon átnyúló kapcsolat más gyülekezeteinknél is élő. Balassagyarmati lelkészünk, Bartha István is rendszeresen szolgál a határon túl.”

A földművelői hagyományokkal kapcsolatban a lelkész megjegyzi, hogy a szocializmusban a termelészövetkezetekkel elvágták az embereket a földtől: „Akik generációkon keresztül földművelők voltak, ők hirtelen lakatosok, esztergályosok lettek. Legtöbbjük városokba költözött. Szomorúan, de ki kell mondanunk, hogy a klasszikus falusi életmód mára megszűnt. Ahhoz hozzátartozott a kertművelés, az állattartás, az önfenntartás. Hogy lássuk, ez mekkora értéket jelentett, elég a globalizált világunk jelenére gondolnunk: ha a gyártásban valami elakad, akkor az egész folyamat leáll.”

És hogy miként lehet a tót nyelvet életben tartani, azt a lelkész a saját életéből hozott példával illusztrálja: „Akkor volt hatékony a szlováknyelv-tanulás, amikor családban tanulta a gyermek. Én is először szlovákul tanultam meg, majd otthon úgy is beszéltem. Iskoláskoromban kezdtem csak el magyarul beszélni.”

LELKI TÉRKÉP

A Nógrádi Evangélikus Egyházmegyéhez – Pásztó önállóodásával – ez év januárjától tizenkilenc egyházközség tartozik. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a megye lakosságának 3,9 százaléka, tizenegyezer-kilencvenhat fő vallotta magát evangélikusnak. „Bár létszámában nem nagyok a gyülekezeteink, de a templomba járási arányaink igen jelentősek. A lelki élet intenzitását mutatja az

is, hogy egyházmegyénkben lényegében nincsen polgári temetés – mondja Szabó András. – A Nógrádi Evangélikus Egyházközség taglétszáma például százötven fő körül van. Ebből heti rendszerességgel nyolcvanán járnak istentiszteletre. Azaz a gyülekezet ötven százaléka jelen van az istentiszteleteken! De ugyanez figyelhe-

FOTÓ: VITÉZNÉ HUGYECZ ZSUZSANNA

tó meg Ósagárdon is. Nagy kérdés, hogy a világvjárvány milyen változásokat hoz majd ebben az aktivitásban, ugyanakkor nem szabad majd mindent a vírus számájára írni, hiszen korábban is tapasztaltuk, hogy nálunk is érezhető a fogyás. Csak hogy saját szolgálati helyemet említsem: Vanyarcon hosszú ideig százhusz fölötti volt a templomba minden héten járók száma. Idővel kilencvenen voltunk, a vírus hatására most hatvan körül vagyunk.”

A legtöbb gyülekezetben van bibliaóra, konfirmációi oktatás, és számos gyülekezeti énekkar is működik az egyházmegyében.

Az esperestől örömmel halljuk, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához kapcsolódva több templom is megújult, valamint a *Magyar falu program* pályázatai által számos további templom, gyülekezeti ház, parókia felújítása van folyamatban. „Mára épületeink többsége rendezett, korszerű. Élünk ezekkel a pályázati lehetőségekkel, hiszen ezáltal tudunk kívülről is fejlődni. Most dolgozunk a salgótarjáni gyülekezetünk épületeinek megújításán. Ott a *Modern városok program* keretében kaptunk jelentős támogatást.”

De a gyülekezetek nem pusztán a pályázatokra, hanem a hívekre is támaszkodnak: „Gyülekezeti tagjaink nemcsak hűségesek, hanem áldozatvállalók is. Vanyarcon a templomfelújításra öt százalék önerőt kellett a pályázathoz biztosítanunk, ami hárommillió forintot jelentett. A gyülekezet tagjai a meghirdetést követő héten már négymillió forintot adományoztak a célra. Ez is mutatja, hogy ha szükség van, akkor az itt élő emberek azt komolyan veszik, és felelősséget vállalnak.”

Az esperestől azt is megtudjuk, hogy az egyházmegye területén egy szociális intézmény működik, a balassagyarmati Túrmezei Erzsébet Evangélikus Szeretetszolgálat. Ebben az idősotthonban tizenhét idős asszonyt tudnak segíteni a munkatársak.

ÚJ MISSZIÓI LEHETŐSÉG

A fiatalok elvándorlása nemcsak az elmúlt évtizedekben, hanem ma is érezhető, mégsem lehetünk pesszimisták. „Bár a népesség változik, az változatlanul elmondható, hogy Nógrád megye lakossága a templomát szerető, hűséges, hatalmas áldozatot vállaló, lelkesített tisztelő

nép. Figyelnünk kell a népességváltozást. Azok a házak, amiket korábban tíz-tizenöt évig hirdettek a tulajdonosaik, és nem tudták eladni, a világvjárvány idején pillanatok alatt gazdára letek. Beköltözött egy új lakosság. Nem feltétlenül van itt állandóan mindenki, sokan »home office menekülőhelynek« vagy hétvégi pihenőhelynek használják itteni ingatlanjaikat. Ez új feladatot, szolgálati utat jelent a számunkra – hívja fel az új missziói lehetőségre a figyelmet az esperes. – Nem csak azt kell figyelnünk, hogy ki evangélikus! Rengeteg hitétől és felekezetétől

– Nógrád, Diósjenő, Rétság, Bánk – arra kell örömteli módon számítanunk, hogy gyarapodni fog a lakosság, házak fognak épülni. Ezen rajta tartják a szemüket az ott szolgáló lelkészek.”

HARMINC ÉVE SZOLGÁLATBAN

Szabó András 1997-től látja el a Vanyarci Evangélikus Egyházközség lelkészi szolgálatát, és 2002-től az egyházmegye esperese. Lelkésze Győri János Sámuel volt. „Tizenhat éves voltam, amikor az ő hatására megtértem. Először Kecse-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A legendi templom

elszakadt ember él ma Magyarországon, akiknél a valamelyik felekezethez tartozás akár már másodgenerációs szinten »érhető csak tetten«. Őrjük úgy kell tekintenünk, mint akik megszólíthatók, és missziói parancsunk által nekik is hirdetnünk kell az örömhírt.”

Beszélgetésünk a megerősödő településekre terelődik: „Bercel például egy népességében aktívan változó, növekvő település. Ott Lukács Máté András lelkész tart istentiszteleteket. Városaink megerősítésére további példa Salgótarján, ahol Horváth-Hegyi Ádám lelkész szolgálata által a lelki munka is egyre meghatározóbb. De Pásztó önállósága új lehetőségeket teremtett, valamint Bartha István által Balassagyarmaton is számos innovatív, lakosságot megszólító kezdeményezés indult. A megye nyugati részén a 2-es út tervezett folytatása révén

méten tanultam, műszaki végzettségem lett. A főiskolai éveim végén kaptam az elhívást a lelkészi szolgálatra. Áldás, hogy arról tehetek bizonyosságot, aki a szolgálatra elhívott!”

Majd így összegez az esperes: „Harminc év alatt sok minden változott. Ma a kapcsolatok kiüresedtek, felszínesebbé váltak, nehezebb az embereket megszólítani. Korunk kérdései is nagy kihívások. Ezekre meg kell találnunk azokat a válaszainkat, amik által a krisztusi úton maradunk. Ugyanakkor ne gondoljuk, hogy most vannak csak nagy kérdések! Elég csak az *Ószövetséget* lapozgatni, és megláthatjuk, hogy Izrael népének életében se volt sok olyan időszak, amikor minden tökéletes lett volna. Ott is voltak próbatételek, és nekik is sokszor meg kellett újulniuk.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

Böjtölve Isten jelenlétében

A böjt általános vallástörténeti jelenség, amelynek gyakorlata szinte minden vallási közösség életében jelen van. Böjt kapujába lépve beszélgetőpartnereinkkel – Kőszeghy Miklóssal, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Teológia Tanszékének egyetemi tanárával és Seben Glória teológussal, pszichológussal, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógiai Tanszékének tanársegédével – többek között arra kerestük a választ, hogy az Ószövetség korában milyen gyakorlati szempontok érvényesültek a böjtben, illetve mit mond a pszichológia tudománya a böjtölés lelki folyamatairól.

– Ha a Szentírásban könyvről könyvre haladunk, akkor először Mózesről olvashatjuk, hogy böjtölt. Milyen okból böjtölt az Ószövetség népe?

– Alapvetően három fő okot találunk rá a választott nép történetében: lehetett a bűnbánat jele, de tehették ezt, mielőtt harcba indultak, illetve a gyász is adhatott okot rá. Az elsőre több példát is találunk a *Zsoltárok* könyvében. Ha elolvassuk a *Bírák* könyvének 20. fejezetében a 26. és 28. versek közötti szakaszt, akkor láthatjuk, hogy a nép egy döntő csata előtti napon egynapos böjtöt tartott, illetve áldozatokat mutatott be, mielőtt megkérdezték az Urat, induljanak-e újra harcba Benjámin törzse ellen. *Eszter* könyvében a zsidó népre „nagy gyász szakadt”, miután tudomásukra jutott, hogy királyi parancs született a kiirtásukról. Ők pedig „böjtöltek, sirtak, a mellüket verték, és sokan voltak, akik zsákruhában és hamuban heverték” – áll a 4. fejezet 3. versében.

– Ezekből a példákban is kitűnik, hogy a böjtöt gyakran kísérték külsőlegben megmutató jellegű jegyek, mint például a zsákruha és a hamu.

– A hamu a mulandóság és az értéktelen dolgok jelképe volt. A zsákruha általában kecskeszőrből készült, ami bár a rétegződésének köszönhetően szinte vízhatlan – nem véletlenül volt ez az anyag a nomád sátraknak is –, ruhának nem alkalmas, mert rossz hordani, kényelmetlen és igénytelen. Ez egyébként összecseng a héber *ánah*, böjtölni szó mellékjelentésével, amelyet magyarul úgy lehetne fordítani, hogy kicsinek lenni, vagy magunkat kicsinek tenni, bár én ezt inkább úgy fogalmaznám, hogy megvonni magunktól az élvezetet.

– Az ószövetségi böjt valójában mit takart?

– A böjtrel kapcsolatos egyik héber terminus azt jelenti: nem enni, nem inni. Az Ószövetségben szigorúan az ételmegvonást jelenti a böjt. Ugyanakkor szinte mindig valamilyen rituáléhoz kötődött, azaz a rítus és a böjtölés szorosan összefüggött.

Kőszeghy Miklós

Ebből a szempontból három nagy csoportot különböztethetünk meg. A *Leviticus*, azaz *Mózes harmadik könyvének* 16. fejezetében olvashatunk a *jom kippurról*, az engesztelés napjáról. Mint ismeretes, Isten ezen a napon megbocsátotta a népnek az aranyborjú imádásának bűnét. Az ott leírt böjt egyértelműen a bűnbánat jele: a nép böjtöl, a főpap pedig az Istennek szenteli az idejét. A mai ünnep gyakorlata is erre épül. Érdekes megfigyelni, hogy akkor is kötődik rituálé a böjthöz, ha valamiféle szükséghelyzet alakul ki. Ha már *Eszter* könyvét idéztem, akkor újra felhívom a fi-

gyelmet a 4. fejezet 3. versében leírt böjtre – ekkor tudják meg a zsidók, hogy pogromot terveznek ellenük. Ugyanakkor böjtöt tartanak az Eszt 9,31 szerint is, amikor a megmenekülésükre létrejött ünnepnek, a *purimnak* az előestéjén vannak. *Zakariás* könyvének a 7. és 8. fejezetében elosztva négy történelmi kötődésű böjt dátumról olvashatunk. Ezen alkalmak mindegyike olyan dátumhoz kötődik, amikor a babilóniaiak elfoglalták Jeruzsálemet.

– A próféták, bár gyakran buzdítanak böjtre, sokszor támadják a hamisan böjtölőket.

– Valóban többször fellépnek a kép-mutatató böjt ellen. Egyúttal pedig a kép-

mutatóan bemutatott áldozatot is elítéli. Jeremiás többször is elmondja, de Miskeáznál is olvashatunk arról, hogy nem tetszik neki az az áldozat, amelyet olyan emberek mutatnak be, akik utána kiszigerelik az árvákat és az özvegyeket. Felhívják a figyelmet arra, hogy Isten átlát rajtunk, és ha morálisan negatív dolgokat teszünk – például elnyomjuk a gyengéket –, akkor az Istennek ugyanúgy nem tetszik, mint a neki bemutatott áldozat. Jeremiás ilyen jellegű szociális érzékenysége már társadalomtörténeti kérdéseket feszeget Izraelben.

lenni

– Glória, teológusvégzettségű pszichológusként mit emelne ki elsőként a böjtölés kapcsán?

– A böjtről nem szerencsés úgy beszélni, hogy a testi, a pszichés és a spirituális vonatkozásokat mesterségesen szétszedjük, mert a böjtnek épp az a lényege, hogy ezeknek egy egysége jön létre.

– Hogyan lehet a böjt fogalmát meghatározni?

– Klasszikus értelemben a böjt egy vallási gyakorlat. Szorosan a valláshoz tartozó, kifejezetten lelki, spirituális célú gyakorlat, amelynek a lényege az, hogy a böjtölő megvonja magától az evést. Nem egy bizonyos ételfajtát vagy bizonyos élelmiszereket, mert az a diéta. Ugyanakkor napjainkban sok olyan világi mozgalom van, amely felfedezte a böjtnek a pozitív élettani hatásait, és képviselőik az eredeti vallási, spirituális célról leválasztva vagy azt valamiféleképp átalakítva, ezoterikus tartalommal megtöltve szintén böjtölésről beszélnek, illetve böjti technikákat kínálnak.

– Vajon miért népszerűbbek ezek az „kínálatok”, mint az egyházi böjt?

– Anselm Grün bencés szerzetes azt írja a *Böjt* című könyvében, hogy ha az egyház elfelejti a saját hagyományát, illetve elhanyagolja, nem törődik vele, akkor azt előbb-utóbb mások karolják fel. Szerinte a böjttel tipikusan ezt történt.

– Mit mond a pszichológia a böjtről mint lelki folyamatról?

– Ha valaki böjtölni kezd, több fázison megy keresztül. Nagyon gyakori, hogy az illető a folyamat elején a szokásosnál idegesebb, akár depresszív hangulata is kialakulhat. Még az is elképzelhető, hogy a böjtölőnek olyan negatív élmények fognak előjönni a múltjából, amelyeket már régen megoldottnak vagy elfelejtettnek hitt. Ez a negatív érzet abból fakad, hogy a szervezet nem kapja meg azokat az ingereket, amelyek addig természetesek voltak a számára – mint például egy klasszikus böjt esetén az étel. Éppen ezért pszichológusként is azt javaslom, hogy senki se böjtöljön teljesen egyedül. A közösségben böjtölés, illetve a böjtölési folyamatban tapasztalt lelki vezető segítsége mindenképpen hasznos lehet.

– Mitől fordulnak át a kezdeti negatív érzetek?

Seben Glória

– Idővel nemcsak a szervezet alkalmazkodik, hanem lelkileg is történik valami a böjtben. Hiszen nemcsak az éhezéssel van a hangsúly, hanem a keresztyén ember azért vállalja ezt a sokszor nehéz folyamatot, hogy lelkileg közelebb kerüljön Istenhez. És ez valóban megtörténhet. Az Isten jelenléte sokkal érzékeltetőbb lesz amiatt, hogy mind a test, mind a lélek jobban tud fókuszálni például arra, hogy az Istennel van. Sokan úgy érzik, a böjt során világosabbak, letisztultabbak a gondolataik. A saját érzéseikhez közelebb kerülnek, jobban meg tudják fogalmazni azokat.

– Ehhez azért szükség van megfelelő környezetre is...

– Nyilván a mindennapok rutinjában sokkal nehezebb a böjtöt hatékonyan megélni. Egy arra kialakított lelkigyakorlatos hely sokat segíthet.

– Az előbb említett lelki, szellemi letisztultság okozza azt is, hogy a böjtben más dimenziókra szintén nyitottá válik az ember? Nem véletlenül állították az ókori görög filozófusok, hogy a böjttel a szellem megtisztulása a cél. De említhetnénk a sámánokat, akik képesek szinte egy másik dimenzióba eljutni. Keresztyénként Jézust hozhatnánk példaként, akinek látomásai voltak a pusztában a negyvennapos böjt alatt. A látomások

összefüggnek a kialakult tudatmódosult állapottal?

– Az biztos, hogy egy intenzív böjti folyamat alatt módosult tudatállapot alakulhat ki. Jézus kísértést élt át a pusztában. A böjtölők gyakran számolnak be arról, hogy nagyon elevenen előjönnek a kísértéseik is. Ám ezt is át lehet fordítani pozitív irányba, mert a kísértés mindig valahol mélyen a vágyainkról is szól, amelyeket ha ügyesen Isten felé tudunk irányítani, át tudunk neki adni, akkor nem a kísértés fog győzni. Sőt a böjt által megerősödhetünk, a mindennapjainkat fókuszáltabban élhetjük.

– Milyen a jó böjt? Hogyan kell helyesen böjtölni, hogy az hasznos is legyen?

– Szerintem első lépésként azt kell a legelején tisztázni, hogy mi a cél a böjttel. Keresztyénként azt mondanám, hogy a legfontosabb azt meghatározni: Istennel kapcsolatban mi az illető célja a böjtölésével. A böjt nem érdemszerző cselekedet. Sokkal inkább a nyitottságunkat fejezi ki arra, hogy szeretnénk Isten jelenlétére és önmagunkra jobban fókuszálni. Ha valaki ezzel a nyitottsággal kezd neki a böjtnek, véleményem szerint az pozitív hatású lehet.

■ BODA ZSUZSA

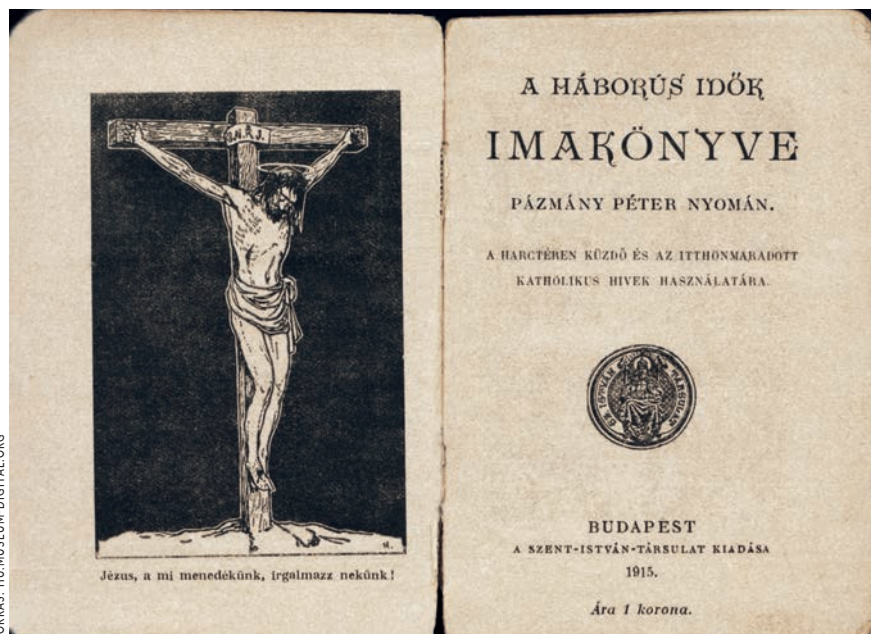
Egy százhet éves könyv tanítása

Tavasza készülve rendrakás, szelektálás. Régi költözéseim óta becsomagolva álló könyvkupac bontásába kezdek. Kezembe fekete borítójú, megsárgult lapú könyvecske simul: *A háborús idők Imakönyve – Pázmány Péter nyomán. A harctéren küzdő és az itthonmaradott katolikus hívek használatára.* Budapest, a Szent István Társulat kiadása, 1915. Ára 1 korona.”

Evangelikus nagyapámé volt a könyv: az első világháborúban kísérte el őt a frontra. A gyerekkorból épphogy kinőtt, vékonydongájú nyíregyházi fiatallembert besorozták, s útravalóul kapta e zsebméretű imakönyvet. Ő évtizedekkel a születésem előtt meghalt, így ügyészként használt törvénytára és ez a kötet (meg néhány fénykép) fűz hozzá.

Törvény és evangélium. Sommás fogalmak. Életének két alapkönyve, a lelki örökség, amelyet hagyott. Tiszteld és tartsd meg a törvényt, és tudd, hogy erőd, életed, mindened az Isten evangéliuma, amely az élő Jézus Krisztusban testté lett. Hithű lutheránusként hagyta ezt rám; a különös – más-ként, de mégiscsak háborús – világban élő unokájára. A harctérről aztán átlőtt karral, de élve hazatért, elvégezte a jogi egyetemet, és korai haláláig Istenbe vetett hittel viselte a további sorscapásokat.

Ma már tudjuk: ezeknek a kis imakönyveknek, a lelkészeknek, az alkalmi szükségképolnáknak, az áldozásnak/úrvacsorának óriási szerepük volt a szenvedés elhordozásában, a lelki vigasztalódásban. Evangelikus nagyapám a sok – a háború kitörésével egy időben vilámgyorsan kiadott – háborús imakönyv közül ezt kapta. Számított-e, hogy a katolikus bíboros, jezsuita szerzetes Pázmány Péter 1606-os imakönyvének megújított változatából fohászokodott az Úristenhez a fronton, kaszárnnyában, kórházban? Ő, aki oly büszke volt evangelikus hitére? A kérdés költői: természetesen nem. Túlélni segített neki a hit, őt és emberek sokaságát mentette meg a lelki összeomlástól, a sebesültekben tartotta a reményt, hogy élve hazatérnek, és szeretteik is épségben várják őket otthon.

FORRÁS: HU.MUSEUM-DIGITAL.ORG

Ma is e kettő óv meg: a törvény és az evangélium. S e kettő áll napjainkban a legveszedelmesebb támadások kereszt-tüzében a világ számos pontján. Az élhető élet két legfontosabb pillére!

Mindenek Urához a törekeny, halálnak kített emberek minden idők háborújában, változatos harcterein imádkoznak: e százhet évvel ezelőtt nyomtatott sorok és korunk párhuzama elgondolkodtató. Épp nagyhatalmak készülnek egymás ellen, de megismertük a láthatatlan vírusokkal vívott harcot is. Már azt hinnénk: vége, győztünk – vagy csak tűzszünet van? El kell fogadnunk, mondják, hiszen nem tehetünk sem egyik, sem másik veszedelem ellen. Ám ez óriási tévedés! A gonosz elhitei velünk, hogy végünk van, nincs remény, nincs segítség, csak magunkra hagyatkozunk. Hisz végzetünk ellen nincs orvosság, súgja.

Istennek hála, hogy a leghatalmasabb, legerősebb „eszköz” van a kezünkben: imádkozhatunk! Az egyetlen biztosba kapaszkodva: hogy meghallgattunk! „...amit csak kértek majd az én nevemben, megteszem, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban” – mondja Jézus (Jn 14,13).

Mit kérünk, mai imádkozók, Krisztusban bízó és reménykedő hívek 2022 böjtjének küszöbén? Bizonyosan békét, az ő békességét. És testi egészséget, lelki nyugalmat. Erőt, hogy bizonyosságot tegyünk a bennünk élő hitről. Az evangéliumról,

amely Jézus Krisztus által örök életre ment meg. De szólnunk kell a törvényről is, amellyel Isten jó rendet szabott teremtményeinek. Nem anarchiában, hanem az általa kinyilatkoztatott parancsolatok szerint élhetünk csak teljes egész, boldog életet. Nem vehetünk el belőlük, és nem tehetünk hozzá egyikhez sem. Az ige és a testté lett Ige által mindent megadott immár az Úristen. Milyen hatalmas erő rejlik ebben! Nem Isten hatalma kevés, hogy megmentsen! Elég erős-e a hitünk, hogy mindent elé vigyünk, hogy igéjét szívünkbe véssük, és tetteinkben először őt kérdezve lépünk előre? Hol bukjuk el a saját harcunkat? S ha így történik, hisszük-e, hogy Isten kegyelme ott van, és felsegít?

Imádkozzunk. Egyszerű szavakkal, mint a kis imakönyv rövid imái. Lapozzuk fel a zsoltárokat, és halkán mondjuk a szent szavakat: „Szeretlek, Uram, erősségem! Az Úr az én kőszálam, váram és megmentőm, Istenem, kősziklám, nála keresek oltalmat, pajzsom, hatalmas szabadító, fellegrám! [...] Meghallotta hangomat templomában, kiáltásom a fülébe jutott.” (Zsolt 18,2–3.7)

A tavaszváró rendrakás várhat. Már ami a tárgyakat illeti. A belső rendcsinálás vágya visszaültet a Bibliám és az imakönyvem mellé. Nyitóoldalának fohászával kezdem is a munkát: „Jézus, a mi menedékünk, irgalmazz nekünk!”

■ S.-K. D.

Állampárti kényszerpályán

Hetven éve alakították át egyházunk közigazgatását

Minden fontosabb vezető tisztségviselő székhelyét Budapestre kellett áthelyezni a zsinati döntés értelmében 1952-ben, ami egyértelműen megmutatta az állampárt igazi célját: a teljes egyházi felső vezetés feletti kontroll biztosítását – derül ki történelmi visszatekintésünkből. A hetven éve meghozott egyházi közigazgatási döntésekről és azok háttéréről adunk átfogó képet.

A Magyarországi Evangélikus Egyház 1948–1953-as zsinatának második ülészeke 1952. február 5-én vette kezdetét. Ekkorra a hatalmának csúcán lévő kommunista állampárt már elmozdította az evangélikus egyházon belüli ellenfeleit: letartóztatták Ordass Lajos bányakerületi püspököt, Vargha Sándor egyetemes főtítkárt és báró Radvánszky Albertet, az egyetemes egyházi és iskolai felügyelőt. Koholt vádak alapján mindhármukat elítélték, és megfosztatták tisztségüktől. Az aktuális kormányzat iránt lojális embereket helyeztek vezető pozíciókba: a Magyar Dolgozók Pártjának nyomására megválasztották dr. Vető Lajost a Tiszai, Dezséry Lászlót a Bányai Egyházkerület püspöki székébe, a nyíltan ateista Darvas József pedig a bányai kerület felügyelője lett. Ők aztán a későbbiekben maradéktalanul kiszolgálták a kommunista kormányzatot.

REFORMOK ÉS ARÁNYTALANSÁGOK

Az ebben a terhelt légkörben összeülő zsinati atyák legfontosabb feladata az egyházi közigazgatási szervezet átalakításának megoldása volt. Az 1920 óta maguk előtt görgetett kérdésről már 1948-ban élénk vita bontakozott ki az egyházi értelmiség körében. A javaslatokat dr. Sólyom Jenő teológiai tanár a *Lekipásztor* című lap hasábjain mutatta be. Az általa tolmácsolt javaslatok között – az egy, a két, a három és a négy egyházkerületi modell mellett – a lehetséges új egyházkerületek elnevezése is felmerült.

Az országos területi beosztás több évtizedes gondja mellett a középszintet jelentő esperességek igazgatásában is válsághelyzet állt elő, mivel 1950-ben a kormányzat új közigazgatási rendszert

vezetett be. Ezzel a reformmal a hatalom ismét lépéskényszerbe hozta az egyházakat, mert addig az egyház regionális szervezeti beosztása az állami, vagyis a megyei közigazgatási beosztáson alapult, az átszervezés miatt azonban az esperességek határai már nem estek egybe az új megyék közigazgatási határaival.

Ilyen körülmények között kezdhetete meg a munkáját a zsinati előkészítő bizottság. A testület 1952. május 20-ra dolgozta ki és terjesztette be a zsinat elé az átalakításra vonatkozó alapelveket és az átmeneti időszakra vonatkozó javaslatokat és utasításokat, illetve a törvénytervezeteket:

1. Az egyházmegyék határait a megyék határaihoz kell igazítani.
- 1.1. Az egyházmegye és a közigazgatási megye határai fedik egymást.
- 1.2. Egy egyházmegye két megyét foglal magában.
- 1.3. Egy megye területén két egyházmegyét hoznak létre.
2. Két egyházkerületet kell felállítani.
3. A területi reformok az egész országra kiterjednek.
4. Az újonnan felállított kerületek joghatósága egyenlő számú egyházmegyékre fog kiterjedni.
5. A kerületekben lehetőség szerint egyenlő számú lelkészi állás legyen.
6. Mindkét kerület székhelye Budapest főváros legyen.

A zsinati dokumentumokban meghatározták a két új püspökség elnevezését – Északi és Déli Egyházkerület –, és kitértek a lehetséges új beosztásra is. Az Északi Egyházkerülethez került a Hajdú-Szabolcsi, a Borsod-Hevesi, a Nógrádi, a Budai, a Fejér-Komáromi, a Veszprémi, a Vasi és a Győr-Soproni Egyházmegye, míg a Déli Egyházkerülethez osztották be a Kelet-békési, a Nyugat-békési, a Szolnok-Csongrádi, a Bács-Kiskun, a Pest Megyei, a Pesti, a Tolna-Baranyai és a Somogy-Zalai Egyházmegyét.

A tervzet szerint a két új püspökség területén nyolc-nyolc esperességen belül százhetvenhárom, illetve százhetvenöt lelkészi állást alakítottak ki. ▶

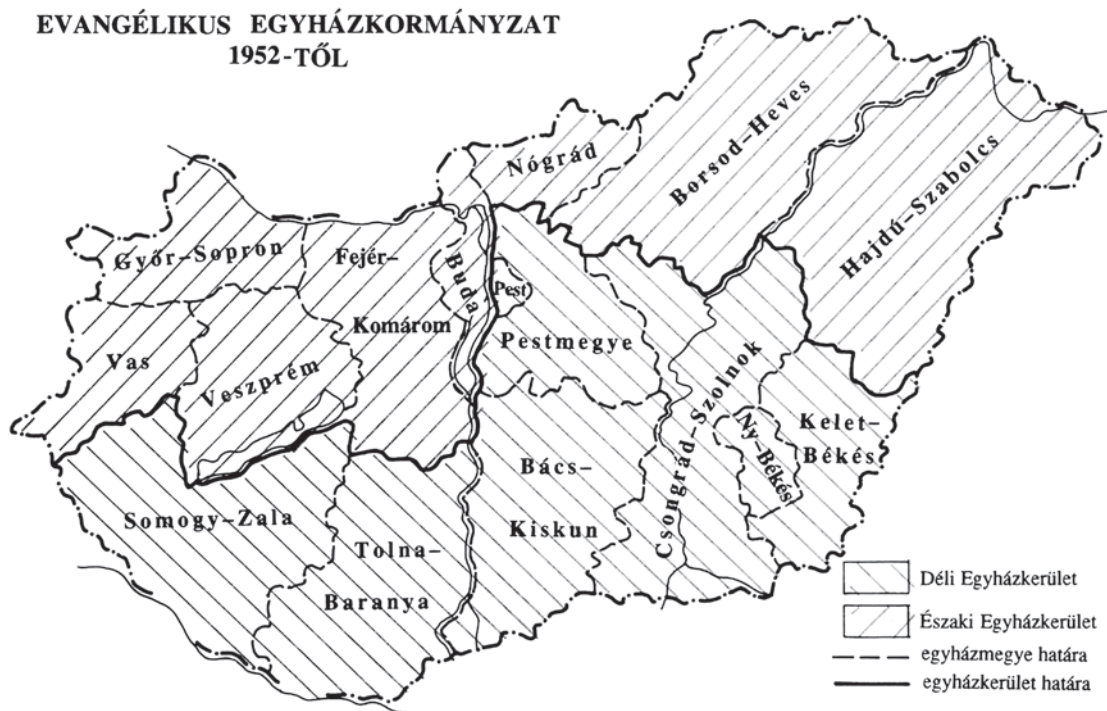
FORRÁS: EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Vető Lajos (balra) és Dezséry László püspökök esperesi értekezleten

EVANGÉLIKUS EGYHÁZKORMÁNYZAT
1920–1938
1945–1952

EVANGÉLIKUS EGYHÁZKORMÁNYZAT
1952-TŐL

FORRÁS: BALOGH MARGIT ÉS GERGELY JENŐ: EGYHÁZAK AZ ÚJKORI MAGYARORSZÁGON, 1790-1992 – ADATTÁR, MTA TÖRTÉNETI TUDOMÁNYI INTÉZETE, BUDAPEST, 1996

Az egyházmegyék a négy egyházkerületes (felső térkép), illetve a két egyházkerületes rendszerben (alsó térkép)

Az elméletileg és látszatra is arányosnak tűnő megoldáshoz képest az Északi Egyházkerület területén százhatvankét egyházközségben 172 848 lélek, míg a Déli Egyházkerület területén százötvenöt egyházközségben 251 766 lélek élt.

A két új egyházkerület lakosságszámának igen nagy különbsége mellett történelmileg össze nem illő tájegységeket kapcsoltak össze, és az eddigi szerves

fejlődés következtében létrejött közigazgatási egységeket vertek szét. A Dunától nyugatra eső térségben a sokkal kisebb evangélikus népességre a korábbihoz képest magasabb színvonalú egyházi közigazgatási rendszer jutott, amelyet mélyen átszőtt a kis- és középnemesi, valamint polgári hagyomány. A Dunától keletre ennek éppen az ellenkezőjét lehetett megtapasztalni: lényegesen

nagyobb létszámú paraszti és jobbágyi népességre alacsonyabb színvonalú közigazgatási rendszer jutott.

KONTROLL MINDENEK FELETT

A legmeghatározóbb mégis a 6. alapelv volt. Ennek megvalósításához ugyanis meg kellett szüntetni az egységes Budapesti Egyházmegyét, ezzel együtt minden

fontosabb egyházvezetői tisztségviselő székelyét Budapestre kellett áthelyezni. Itt érhető tetten az állampárt igazi célja: a teljes egyházi felső vezetés feletti kontroll biztosítása.

A zsinat még egy fontos intézkedést elfogadott: Dezséry László bányai és Vető Lajos tiszai püspök a választási eljárást mellőzve jogutódokként veszik át a két új egyházkerület püspöki tisztségét, és semmilyen megerősítést nem kell kapniuk a hívektől.

Az Evangélikus Élet mint a magyarországi evangélikusság vezető médiuma 1952. május 1. és július 27. között minden számban hírt adott a zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról. Ugyanakkor a közreadott

cikkekben már 1948-tól egyre erőteljesebben jelentkezett a szocialista-kommunista terminológia, és állandósult az előző harminckét évvel, különösen a 1934–1937-es zsinattal szemben gyakorolt igen erős kritika. Bár az egyházkerület arányosításának a kérdése már annak a zsinatnak az előkészítésekor felmerült, de a kezdeményezés nem jutott el a tényleges zsinati fórumig, és a tárgyalási kérdések között sem szerepelt ilyen napirendi pont.

A kritikával valóban el akartak határolódni a korábbi egyházi elitől, egyben saját eredményeiket kívánták felnyitani, a hívek részéről pedig minál nagyobb legitimitást és elfogadottságot biztosítani. Emellett kizárólag pozitív oldalairól mutatott be a változások, így igen egyoldalú képet lehetett csak alkotni az esemé-

nyekről. A május 20-án összeült zsinatot történelmi jelentőségűnek titulálták, mert évszázadok óta nem történt ilyen mélyreható átszervezés az egyházon belül. A területi átszervezés kapcsán kidomorgották, hogy a lehető „legdemokratikusabb” módon készítették elő a törvényt, s ennek a munkálatai a nyilvánosság előtt és az egyház egészének a közreműködésével zajlottak le.

LEZÁRULT EGY KORSZAK

A zsinattal párhuzamosan megkezdődtek az egyházmegegyek utolsó, záró közgyűlései, amelyekre – a tudósítások szerint – egyaránt a pozitív, várakozó hangulat volt jellemző. Semmilyen negatívum és kritika nem került a nyilvánosság elé. Csupán két záró közgyűlésről jelent meg beszámoló: a Vető Lajos vezette Tiszai, illetve a Dezséry László vezette Bányai Egyházkerületéről, amelyeknek a püspökei nem sokkal később a két új egyházkerület élére kerültek.

Az 1952. július 13-ai Evangélikus Élet címlapján büszkén jelentették be, hogy az új egyházmegegyek felállítására megtörtént, és befejeződött az átszervezés: „Egyházunkban egyetlen törvényt nem hajtottak végre olyan friss, egészséges gyorsasággal, mint az 1952. évi I. törvényeket. A 21 egyházmegegye egyetlen hónap leforgása alatt átszerveződött 16 egyházmegegyévé, mindenütt megoldódott a személyi kérdések a legteljesebb egyetértésben, annak a bizonyosságával, hogy a törvény alapos, magában hordja a fejlődés, a kialakulás lehetőségét minden mesterkéeltség, erőszak nélkül. Ez a törvény az életet gazdaságilag, erkölcsileg minden mesterkéeltség, erőszak magából!”

A két új egyházkerület megszervezésével a Magyarországi Evangélikus Egyház történetének valóban lezárult egy fontos fejezete. A Magyar Királyság emlékét őrző régi egyházszervezet felszámolása az állam és a belső kényszerek nyomására, de az evangélikusok saját keze által ment végbé. Olyan nagy múltú egyházkerületek szüntek meg ekkor, amelyek némely római katolikus egyházmegegyénél is idősebbek voltak, és generációk hitéletének keretét

biztosították századokozan keresztül. Az új egyházszervezetek egy kisebb ország adottságaihoz igazították, ugyanakkor az állampárt teljesen az ellenőrzése alá tudta vonni az evangélikus egyházat.

KOVÁCS RUDOLF ZOLTÁN

A szerző Budapest Főváros Levéltárának ségedlevéltárosa

VII. ÉVFOLYAM, 30. SZÁM, Egyes szám ára: 1 forint 40 fillér, 1952. JULIUS 22.

A zsinat I. törvénycikkét, a pünkösdi törvényt végrehajtottuk — jelentette ki dr. Vető Lajos püspök a Déli Egyházkerület alakuló közgyűlésén

Az I. törvénycikk elmozdított a zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról. Ugyanakkor a közreadott cikkekben már 1948-tól egyre erőteljesebben jelentkezett a szocialista-kommunista terminológia, és állandósult az előző harminckét évvel, különösen a 1934–1937-es zsinattal szemben gyakorolt igen erős kritika.

A zsinat még egy fontos intézkedést elfogadott: Dezséry László bányai és Vető Lajos tiszai püspök a választási eljárást mellőzve jogutódokként veszik át a két új egyházkerület püspöki tisztségét, és semmilyen megerősítést nem kell kapniuk a hívektől.

Az Evangélikus Élet mint a magyarországi evangélikusság vezető médiuma 1952. május 1. és július 27. között minden számban hírt adott a zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

A zsinat törvénycikkét, a pünkösdi törvényt végrehajtottuk

A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

A zsinat még egy fontos intézkedést elfogadott: Dezséry László bányai és Vető Lajos tiszai püspök a választási eljárást mellőzve jogutódokként veszik át a két új egyházkerület püspöki tisztségét.

Az Evangélikus Élet mint a magyarországi evangélikusság vezető médiuma 1952. május 1. és július 27. között minden számban hírt adott a zsinat törvényalkotó munkájáról.

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

A zsinat törvénycikkét, a pünkösdi törvényt végrehajtottuk

A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

A zsinat még egy fontos intézkedést elfogadott: Dezséry László bányai és Vető Lajos tiszai püspök a választási eljárást mellőzve jogutódokként veszik át a két új egyházkerület püspöki tisztségét.

Az Evangélikus Élet mint a magyarországi evangélikusság vezető médiuma 1952. május 1. és július 27. között minden számban hírt adott a zsinat törvényalkotó munkájáról.

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket

Dezséry László püspök köszönt a dunántúli egyházmegegyeket. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület

És Eszék kerület üdvölt a Déli kerület. A zsinat törvényalkotó munkájáról, majd az elfogadott I. törvény-cikk végrehajtásáról, illetve az átalakulás folyamatáról.

AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHIVÁRUMÁBÓL

„Örök irgalmáról énekelünk”

Négy muzsikus egy énekeskönyvért

Rovatunk mostani írása megemlékezés – de sajnos nem teljesen az előzetes tervek szerint. Eredetileg három egyházzeneszt szerettem volna méltatni, akik éppen száztíz éve születtek. Időközben kaptuk a szomorú hírt, hogy Trajtler Gábor lelkész, orgonaművész, egyházzenesz február 1-jén, életének kilencvenharmadik évében elhunyt. Ezért most azt a munkát elevenítem fel, amelyet a „nagy triász”, Fasang Árpád, Rezessy László és Sulyok Imre vele együtt énekeskönyvünk és a hozzá tartozó korálkönyv létrehozásában végzett.

Az *Evangelikus énekeskönyv Bevezetésének* végén a dátum 1981. március hó. A kötetek negyven éve, 1982 folyamán jöttek ki a nyomdából, és az év végéig eljutottak a gyülekezetekhez. 1983. február 20-ától, böjt első vasárnapjától a püspökök – Káldy Zoltán és Nagy Gyula – elrendelték a gyülekezetek számára az énekeskönyv használatát.

öt évben, 1976 és 1981 között rendelkezésre álltak a felkészült és elhivatott személyek a feladatok elvégzésére. Közéjük tartozott a három, komoly szakmai életúttal rendelkező – ekkor már éppen nyugdíjaskorú – muzsikus is, akik a dallami bizottságban dolgoztak.

Fasang Árpád (1912–2001) karnagy, zeneszerző, zenepedagógus, mi-

lekezet kórusát, melyet 1956-ig, majd 1975-től haláláig vezetett. Szakmai hagyatékának egy részét a gyülekezet őrzi.

Sulyok Imre (1912–2008) zeneszerző, orgonaművész, zenetörténész, egyházzenesz. Előbb az óbudai, majd 1951–2004 között a kelenföldi evangélikus gyülekezet kántora. A Zeneműkiadó főszerkesztőjeként ő gondozta Liszt Ferenc életművének új kiadását. Schulek Tibor lelkéssel közös gyűjteménye, a *Régi magyar istenes énekek* (1945) megalapozta a későbbi énekeskönyvek 16. századi anyagát.

Visszatérve a mai énekeskönyvhöz: Trajtler Gábor a szövegi és a dallami bizottság munkájában is részt vett, és a szerkesztés adminisztratív feladatait végezte. Új dallamokat is köszönhetünk nekik: Trajtler Gábor – EÉ 401; Fasang Árpád – EÉ 106; Rezessy László – EÉ 472 és 527; Sulyok Imre – EÉ 71, 127 és 432. E dallamok nagyrészt kortársak szövegeivel kapcsolódnak össze: Dóka Zoltán, Scholz László, Túrmezei Erzsébet, Weöres Sándor. (Az *Evangelikus Élet* 2013. május 26-i számában részletesen olvashatnak a témáról.)

Az énekeskönyvhöz kapcsolódó *Korálkönyv* négyük munkája (monogramjaik megtalálhatók a tételek alatt). Mivel akkoriban nemcsak a ritmikus éneklés, hanem az éneklés tempójának gyorsítása is cél volt, többnyire nem a megszokott módon – egy dallamhangra egy akkord – harmonizálták a dallamokat, hanem két hang kapott egy harmóniát. Tisztában voltak azzal, hogy ez sok szakmai kompromisszummal jár, ezért terveztek egy „klasszikus” korálkönyvet is. De idáig már nem tartott ki a *kairosz*: ez a gyűjtemény végül nem készült el.

A következő énekeskönyv-megújító munka küszöbén hálát adunk az ő munkájukért, amelyre építhetünk!

„Tarts meg a hitben, / Hú szeretetben! / Égi reménység / Lángjai védjék / Néped, Úristen! // Csendül az ének, / Zeng a dicséret. / Túl a homályon, / Földi határon / Vár örök élet.” (EÉ 106,2–3)

■ ECSEDI ZSUZSA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: DAVID BEALE / UNSPLASH.COM

Hogyan is kezdődött? Trajtler Gábor 1970-ben készítette első beadványát egy új énekeskönyv szükségességéről (tizenöt évvel a *Keresztyén énekeskönyv Új részének* megjelenése után, mely a ritmikus éneklés bevezetésével már kijelölte az új irányt). A folyamat 1971-ben megtorpant: kiderült, hogy a dallamok ritmikus alakja az énekek nagy részénél új fordítást tesz szükségessé.

Az érdemi munka végül 1976-ban indult el. Trajtler Gábor *kairosznak* nevezte ezt az időszakot, mivel éppen ebben az

nisztériumi osztályvezető, konzervatóriumi igazgató. Neki köszönhetjük a *Koráliskola* I. kötetét (1960), amelyből immár több mint fél évszázada tanulhatnak fiatalok és idősebbek a fői Evangelikus Kántorképző Intézetben (e gyűjtemény ósváltozata még a soproni teológiának készült).

Rezessy László (1912–1997) karnagy, orgonaművész, tanszékvezető főiskolai tanár. A *Karénekeskönyv* II. kötetének (1989) szerkesztője. Ő alapította 1937-ben a budahegyvidéki evangélikus gyü-

Személyes múlt, közös emlékezet

A kommunizmus áldozatainak emléknapja, február 25. alkalmából Ordass Lajos püspök naplójából közlünk részletet.

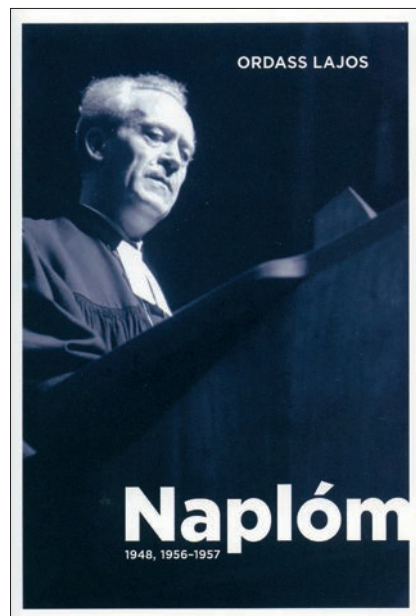
A naplók egyedi élményt nyújtó sajátossága, hogy írójuknak személyes nézőpontjából, hétköznapi napról napra ütemezett ritmusából pillanthatunk bele mindannyiunk közös múltjába. Ordass Lajos püspök egy átlagos péntek este vetette papírra az itt olvasható sorokat, felidézve aznap élményeit, s ezáltal akaratlanul számunkra is kis ablakot nyitott az emlékezéshez. Az átlagosan, már-már unalmasan induló és hasonlóan befejeződő bejegyzés a közepén teljesen hirtelen, felkészítés nélkül rántja bele az olvasót a második világháború utáni időszak nyomorúságába.

Hartát a háború végéig zömében német (sváb) nemzetiségűek lakták. Kálváriája a szovjet megszállással kezdődött, amikor a hadifogolykvóták teljesítése okán hurcoltak el a faluból civileket szovjet hadifogoly- és munkatáborokba. A bejegyzésben Ordass ezeket a lényegében emberrablásokat tévedésből munkaszolgálatnak nevezi, mi azonban

tudhatjuk, hogy a hírhedt „málenkij robotra” gondolt.

A következő csapás a kitelepítés volt. A nyilas-náci időszakot túlélő fajgyűlölet a Harmadik Birodalom veresége után a német nemzetiségű, többségében azonban magyar identitású lakosságot vette célba. Kovács Imre parlamenti képviselőtől származik az a jelszó, hogy a németek „takarodjanak, úgy, ahogy jöttek: egy batyuval a hátukon”. Egyes adatok szerint 1945 és 1948 között több hullámban a hatóságok összesen kétszáznyolcvanhét hartai családot kényszerítettek rokonaik és minden tulajdonuk hátrahagyásával otthonuk elhagyására, és telepítettek ki Németországba. A kitelepítések az evangélikus egyházat is húsba vágóan érintették, számos gyülekezetnek okoztak nagy csapást, hiszen a német etnikumból igen jelentős számban voltak evangélikus hitűek. Maga Ordass – eredeti nevén Wolf – püspök is német családból származott. Bizonyára olvasóink közül is sokan büszkélkedhetnek német felmenőkkel.

Ezek voltak a szikár történelmi adatok. Már ezek is sokkolóan hatnak. A naplóbejegyzés különleges értéke viszont, hogy

Naplóm. Ordass Lajos evangélikus püspök naplófeljegyzései 1948, 1956–1957. Luther Kiadó – Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Ordass Lajos Alapítvány, Budapest, 2021. A Luther Kiadó könyvesboltjában és webáruházában (Lutherkiado.hu) kedvezményes áron, 4410 forintért vásárolható meg

a hartai tragédiát egészen személyes közelségbe hozza. Az adatokból hús-vér emberek lesznek. Szívesen csatlakoznánk magunk is Ordasshoz, amikor leírja: „Tehetetlenségemben sírni tudtam volna.” És gondoljunk bele: a hartai helyzet csupán egyetlen példa volt a sok közül!

■ ISÓ GERGELY történész

1948. január 30., péntek

Tegnap szabadnapot tartottam, Kellerman Lászlóval és Weltler Jenővel autón Zsámbokra mentem vadászatra. Hét nyulat lőttem.

Ma valósággal rohamot intéztek ellenem látogatóim. Farkas Sándor, négy teológus (búcsúlátogatás), dr. Gallé Miklós, Grünvalszky Károly, Sándy Gyula építészprofesszor, Ruttkay Elemér, Leskó Béla öccse, Csepregi Béla, Sokoray Károly, Dietz Henrik, dr. Hilscher Rezső, Lázárné Kelenföldről, Benedicty Béla és Gyöngyösi Vilmos egymásnak adta a kilincset. Majdnem mindegyiknek bajos dolga volt. A legelkeserítőbb az a közlés volt, melyet a hartai gyülekezet sorsáról kaptam. Innen a háború befejezésekor elvittek már néhány száz férfit és nőt Oroszországba munkaszolgálatra. Hogy ebből mennyi szomorúság szakadt az egyes családokra, annak már az 1946 őszen végzett hivatalos egyházlátogatásomkor voltam tanúja. Azóta kitelepítettek jó sereg embert annyira, hogy a hajdani erős gyülekezetnek már csak a romjai maradtak meg. Már a kitelepítés alkalmával vittek olyan embereket, akik sem a politikába nem keverték bele magukat, sem pedig németeknek nem vallották magukat. Egyházunk tiltakozó memoran-

dumaiban ezekre a jelenségekre ismételtelen rá is mutattunk. Most azonban valósággal hajtóvadászatot indítottak a falu lakossága ellen. Kedden, 27-én hajnalban háromszáz rendőr körülfogta a falut. Egybeterelték az embereket. Sűrűn osztottak ütlelegéseket is. Egy anyának egyik kis gyermeke otthon, a másik tanyán volt. Nem engedték meg neki, hogy otthon lévő gyermekét is tanyára vigye, sem azt, hogy tanyán lévő gyermekét is magával vihesse. Így hurcolták el. Egy másik aszszonyt temetetlen férje mellől hurcolták el. Az apró részletek, melyeket tudomásomra adtak, mind embertelen bánásmódról szólnak. Tehetetlenségemben sírni tudtam volna. Nincs másra lehetőségünk, mint memorandumokat szerkeszteni. Ezeket soha senki meg nem hallgatja. Jó egynéhány ilyen írtunk már. Most, ha részletes és tárgyilagos leírást kapok, valamilyen erősebb fellépést sürgetek, mert nehezzé válik ez a dolog az ember lelkiismerete számára.

Délután a Magyar Bibliatársulat igazgatósági ülésén és választmányi tanácskozásán vettem részt, ahol megszerkesztettük az evangélikus lelkeszi híványt.

Este feleségemmel, dr. Kekenéssel, Zalánfy Aladárral és Weltler Jenővel Höher Vilmoséknál voltunk vacsorán.

Két örületes darab

Döbbenetes élményben lehet része annak, aki ellátogat a Centrál Színházba. A színpadon megelevenedő Network című szatíra kendőzetlenül enged teljes bepillantást a média világába, annak is a legmélyebb bugyraiba, hatalmi játszmáiba és embertelenségébe. Nemkülönbön meghökkenítő a budai Jurányi Házban a Gogol klasszikusából színre vitt, lehengerlő látványú és teljesítményű monodráma, amely szó szerint az örületet mutatja be.

FOTÓ: SÁROSI ZOLTÁN

Network. Centrál Színház. A főbb szerepekben: Alföldi Róbert, Martinovics Dorina, László Zsolt, Fehér Tibor. Rendező: Puskás Tamás

A HÍREK HÁLÓJÁBAN

Élő egyenes adásban bejelenteni egy öngyilkosságot még a mostanság mindenhez hozzászok(tat)ott médiafogyasztókat is meglepi. A *Network* (Hálózat) című darab hőse, Howard Beale éppen ezt teszi.

Az esti *Híradó* bemondóját huszonöt év után rúgnák ki az alacsony nézettség miatt, és ő kétségbeesésében élő adásban mondja be, hogy a következő híradáskor öngyilkos lesz. A morbid bejelentés lavinát indít el, sok helyről sokféle reakciót szül – csak kapkodjuk a fejünket, főleg akkor, amikor még Luther Márton reformátor neve is elhangzik egy hasonlatban.

A Centrál Színház legújabb előadása Sidney Lumet 1976-os – sokszorosan Oscar-nyertes – amerikai filmjének színpadi átdolgozása. A darab – ahogy az ismertetőjében olvasható – apokaliptikus szatíra a média pokoli hatalmáról. Ám nevetni maximum csak meglepetésünkben vagy kínunkban tudunk, mert valójában elborzasztó, amit látunk. Az előadás egyértelműen tizenhat-tizennyolc év felettieknek ajánlott, mivel szexuális tartalmú jeleneteket és sokszor trágár kifejezéseket

is tartalmaz. De nem öncélúan, mivel az elektronikus média, a televíziózás világa sajnos sok minden, csak nem kedves és izlésees közeg. A szöveg mellett erős fény- és hanghatások is érik a nézőt, nyomasztóan zajos közeget hozva ezzel létre, érzékeltetve a médiában uralkodó légkört.

A *Network* nem szórakoztat, inkább rendkívül látványosan mutat be folyamatokat. És a leghátborzongatóbb, hogy Lumet 1976-os mozija óta csupán a dísz-

letek mások; a kérdések az igazmondásról, a média erejéről, a hatalmi játszmákról ugyanazok. Puskás Tamás rendező ismét sztárszereplőkkel és igazán modern eszközökkel dolgozott.

ESZELŐSEN JÓ

Ritka, hogy egy független színházi produkció megéleje a kétszázadik előadást. Éppen ezért színháztörténeti pillanat volt, amikor Keresztes Tamás idén február 6-án a Jurányi Ház színháztermében kétszázadik alkalommal játszotta el Akszentyij Ivanovics Popriscsin szerepét, ismét fantasztikusan.

Czímer József fordítása alapján Nyikolaj Vasziljevics Gogol *Egy örült naplója* című „pétervári elbeszélését” Bodó Viktor rendezésében láthatjuk. A realitászérékét folyamatosan elvesztő, de valójában már labilis valóságérzékelésű hivatalnok története monodrámaként egészen elképesztő színészi alakítással és látvánnyal ajándékozza meg a nézőt.

Nem túlzás azt állítani, hogy az Orlai Produkciós Iroda, a Füge Produkció és a Katona József Színház koprodukciója Keresztes karrierjének egyik csúcspontja – talán lesz még több is. A Katona József Színház színésze nemcsak testének minden porcikájával, de a Van Gogh-festményt, a festő arles-i szobáját idéző díszlet minden darabjával, sőt még egy *looperrel* (digitális hangfelvevő és -visszajátszó) is játszik. Afféle DJ-ként énekelve, szájdobbal, szavakkal hozza létre élőben az előadás zenéjét, amely nemcsak a színház és az orosz irodalom rajongói szerint, de még a színház és a kötelező irodalom iránt legkevésbé sem érdeklődő fiatalok szerint is lenyűgöző.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓ: TAKÁCS ATTILA

Egy örült naplója. Jurányi Ház. Játssza: Keresztes Tamás. Rendező: Bodó Viktor

Kommentek, utálat, szekértáborok

A kétpólusú gondolkodás csapdája

Az emberek döntő többsége anélkül fogalmaz meg nagyon is markáns véleményt, hogy egy pillanatig is foglalkozna azzal, mi lehet az igazság. Pilátus kérdését – „Mi az igazság?” – sokan egyáltalán fel sem teszik. A legtöbben egyszerűen ítéletet hoznak anélkül, hogy körültekintően megismernének minél több tény.

Napi rutinomhoz tartozik az internetes híroldalak olvasása. Alkalmanként bizonyos hírek kommentjeibe is bele-beleolvasok. Hiszen az információ közlésén túl ezekből az is kiderül, hogyan hat egy-egy tudósítás az olvasókra. Milyen irányban él tovább és hat a hozzánk eljutott közlés. Vajon tudok-e azonosulni bármelyik komment írójával is, vagy egészen más véleményt képviselek? Vajon számítana-e a véleményem, ha megfogalmaznám?

Feltételes módban fogalmazom meg ezt a kérdést, mivel miközben kommenteket olvasok, szinte soha nem írok kommentet. Hogy miért? Nem azért, mert ne vállalnám a véleményemet. Nem is az az oka ennek, hogy ne állnék elébe nézetem másokéival való ütköztetésének. Sokkal inkább azért, mert úgy érzem, az esetek legnagyobb részében nincs értelme. Nincs értelme kimondani a véleményemet, mert nem lehet róla érdemi, előrevívó, elgondolkodtató és véleményeket alakító párbeszédet folytatni.

Túl az internet világán, személyes beszélgetésekben is hamar bizonyítást nyer az a sokszor általánosításként megfogalmazott megállapítás, hogy az ország kettészakadt, és az emberek csak szekértáborokban tudnak gondolkodni: Újpest–Fradi, politikai bal- vagy jobboldal, sörös vagy boros, oltáspárti vagy oltásellenes, hogy tovább ne is menjünk a felsorolásban. A pluralizmus végtelenségében először valamiért megszerettük ezt az egyszerű kétpólusúságot, aztán a legtöbben benne is ragadtak. Sőt sokan általánosan ki is terjesztik, mindenkire kivetítik ezt a nézetet és viselkedésmintát. Ami nem csoda, hiszen a politikai kommunikáció mindkét oldalon egységes ebben: aki nincs

velünk, az ellenünk van. Politikai célok elérésének tekintetében valószínűleg ez a célravezető.

A társadalmunkban kialakult bipolaritás magával hozta, hogy az emberek egy része azonnal úgy fogalmazza meg a saját véleményét, hogy az egyszerre elköteleződő állásfoglalás is az egyik vagy a másik tábor mellett és egyúttal a másik ellen. Az emberek döntő többsége anélkül fogalmaz meg nagyon is markáns véleményt, hogy egy pillanatig is foglalkozna azzal, mi lehet az igazság. Pilátus kérdését – „Mi az igazság?” – sokan egyáltalán fel sem teszik. A legtöbben egyszerűen ítéletet hoznak anélkül, hogy körültekintően megismernének minél több tény.

Miért jutottunk el oda, hogy csak szekértáborokban vagy lövészárkokban tudunk gondolkodni? Miért gondolkodik úgy sok ember, hogy nem is érdekli a másik véleménye? Csak kimondja, leírja, amit gondol, és már megy is tovább. Miért jutunk el oda akár az egyházban is, hogy már meghallgatni sem akarjuk a másik véleményét? Miért nem tud leülni egymással értelmes vitára két másképpen gondolkodó ember? Miért nem vesszük észre a párbeszéd lehetőségének kincsét és azt, hogy épülhetünk egymás hite és gondolatai által is? Azért, mert ez a könnyebb út.

Könnyebb azonnal ítélni anélkül, hogy látnánk a másik érveit, indokait, és hallanánk arról, mit hogyan élt meg. Könnyebb a csak ugyanúgy gondolkodókkal társaságban lenni, mint az életet másképpen látókkal beszélgetni, ahol óhatatlanul előkerülnek különbözőképpen látott és más megoldási lehetőségeket felvonulta-

tó problémák. Könnyebb gyorsan eldobni a követ, aztán továbbmenve azt mondogatni, „ugye milyen bűnös volt?!”, mint utánajárni annak, ki a valódi áldozat, és ki az igazi elkövető. És minél súlyosabb az ügy, amelyben döntenünk kell, annál markánsabban tudjuk kifejezni a véleményünket.

Ha bármilyen változást is szeretnénk elérni közösségeinkben, a társadalomban, szerintem ez kellene, hogy legyen az egyik kiindulópont. Felismerni, hogy nem kell az ítékezés kényszerével élnünk. Hogy lehetünk szabadok attól, hogy mindig valaki mellett és egyben valaki ellen kell, hogy állást foglaljunk.

Valahogy meg kellene találnunk a kiutat ebből a kétpólusú rendszerből. A sokszínűség devalválódott fogalmán túl azért észre kell vennünk, hogy az élet nem fekete-fehér. Az emberek sem sötétek vagy világosak, igazak vagy bűnösök csupán. Amíg nem merünk kilépni ezekből a belső körökből, és nem fedezzük fel a bennünk meglévő közös kincseket, értékeket, gondolatokat és érzéseket, addig megmaradunk lövészárkaink, ítélező lelkiületünk börtönében, egy olyan társadalomban és akár egyházi közösségben, amely nem keresi az igazságot, és képtelen a másik meghallgatására, a párbeszédre.

■ NAGY ZOLTÁN evangélikus lelkész

Az írás a Kötőszó evangélikus közéleti blogon jelent meg február 7-én.

Bandi és Timótheus

Nyugdíjba vonult munkatársamat és barátomat, Győri András Timótheust köszöntöm ezzel az írással. A Zákeus Médiacentrum, majd a Luther Kiadó operatőreként évtizedeken át dolgozott közöttünk állhatatosan és szelíd lelkűen.

A hetvenes években szüleimmel és testvéreimmel sokszor jártunk a hétgyerekes Győri családnál Nagytarcsán. Apám legkedvesebb tanítványai közé tartozott János (majd Gábor), az ő édesapjukkal, János bácsival pedig annak idején együtt szolgált az

evangélizációban. Az ő feleségével, Gáncs Máriával (az áldott emlékü id. Gáncs Aladár leányával) Deák téri konfirmandusként együtt mondtak kis beszédet: egyikük a lányok, másikuk a fiúk nevében.

A tarcsai istentiszteletekre úgy emlékszem vissza, hogy azokon a hagyomány és a modernitás milyen jól megfér egymás mellett. Egyrészt ott voltak a népviseletes asszonyok (korántsem csak idősek), és a közösség harsányan énekelt a szarvasi énekeskönyvből; másrészt feltűnt, hogy a lelkész mennyi technikailag is briliáns szemléltetőeszközt használ. A magamfajta tizenéves számára persze a legvonzóbb az volt, amikor a jelentős mértékben a Győri testvérekre épülő Hermons együttes, hazánk első keresztény zenekara játszott. Ennek dobosa volt Bandi. Soha nem ő volt a frontember, de megbízhatósága nélkül aligha létezett volna a zenekar.

Ezeken a vasárnapokon ámultam-bámultam, hogy milyen, a Kádár-rendszerre mintegy fittyet hányó gyülekezeti élet van Nagytarcsán. Ebéd után általában bepillantást nyerhettünk a család mozgalmas életébe. Persze imádkoztunk is, és ígés lapokat is húztunk, de vidáman és játékosan is együtt voltunk. Egy apró, de jellemző epizód megmaradt bennem: az egyik kisebbik gyerek elkövethezt valami csínyt, mire bátyja megfeddte, ám rögtön hozzá is tette: „Most nem kapsz ki, mert vasárnap van.”

Pillanatfelvétel egy korabeli lelkescsalád életéből.

Bandit életre szólóan meghatározta ez a közeg, azóta is Nagytarcsán él. Munkájában nem egyszerűen a családban és a gyülekezetben tanultakat valósította meg, hanem a hagyománynak és a modernitásnak az imént érzékeltetett kettősségét is.

Fájdalmasan személyeskedő világunkban és gyakran megosztott egyházunkban ritka tapasztalat, hogy valakit annyira általános szeretet és megbecsülés övez, mint Bandit. Őt csomópontban foglalom össze, miben látom ennek okát.

Szereti a munkáját. Ez lehet általában a filmzés, magában foglalva annak szinte minden részterületét: a szerkesztői, operatőri, vágási, archiválási munkát. Sokáig bátyja, János volt a főnök, Bandi pedig a szürke eminenciás. Sokszor láttuk őt közegyházi rendezvényeken, amint maga cipelte a kamerákat és a statívokat, állította be a lámpákat és a mikrofonokat, vagyis munkáját végtelen alázattal végezte. Dolgoztam vele Erdélyben és Kárpátalján, az őszagárdi Ősök fesztiválon és a Luther Szövetség alkalmain, a Szélrózsán és a Kirchentagon. Mindig fáradhatatlanul teszi a dolgát, tűző napsütésben vagy szakadó hóban. Amit nappal leforgat, azt általában éjszaka már meg is vágja, külön figyelve arra, hogy megfelelő zenét találjon az anyaghoz. A Lutheránus Világszövetség 1984-es budapesti nagygyűlésén készült felvételek vagy a gyülekezethez kapcsolódó egyháztörténelmi és egyéb filmek, legfőképpen pedig az érzékeny módon megszerkesztett portréműsorai egyházunk lelki és szellemi örökségéhez tartoznak. Példaszerű az a tudatosság is, amellyel a nyugdíjazás felé közeledve archiválta és kereshetővé tette ezt az óriási anyagot.

Szereti a családját. A nagytarcsai parókián alighanem igazi véd- és dacszövetség alakult ki a testvérek között. Ápolták csecsemőkorban meghalt kis testvérük, Tamáska emlékét is, egyebek mellett egy róla írt, a feltámadásról tanúskodó énekekkel. Amikor Bandi a hallatlan élményanyagát írásba is foglalta, és *Merengő* címmel a közelmúltban meg is jelentette, akkor felesége, Andi volt a szövegek bátorítója és első olvasója. Négy gyermekükről és pillanatnyilag tizenöt unokájukról mindig rajongva, olykor elérzékenyülve szól. Nem rejti véka alá, hogy a mai, Istentől távolodó korszakban közepette bizony félti is őket.

Szereti a faluját. Említett könyve azt a címet is viselhetné, hogy „szerelmi vallo-

más Nagytarcsáról”. A sok évtized során begyre szedett történetek néprajzi, szociográfiai és helytörténelmi kutatásokat egészíthetnek ki. Fotókon és filmekben is megörökítette azt a sajnos már letűnőfélben levő világot, ahova – járhatott bár Kanadában, Afrikában vagy a Föld bármely pontján – mindig visszavágyódott. Beleéljük magunkat abba, ahogy zsebpénzszerezés okán kuglibábukat állítgat a téren, önkéntes tűzoltóként van figyelőállásban, amikor a téeszelnök presbiter bölléri munkáját örökíti meg, vagy éppen édesapjának segít a harangjáték elkészítésével.

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Az ő írásain vagy „szubjektív objektívén” keresztül ismerhetjük meg a korabeli Hangya Szövetkezetet, a lókupecet és a drótostót, láthatjuk a bokáig a Balatonban álló, ám ott és akkor is népviseletet hordó tarcsai asszonyokat. Legfőképpen pedig nagyszerű portrékat kapunk a drága helyi férfiakról és asszonyokról: Istvánról, a bakon ülve is Bibliát olvasó parasztemberről, a szellemileg sérült, de tiszta lelkű emberekről, Márikáról és a náluk családtagnak számító többi öregről.

Szereti a természetet. A minden évszakban más és már arcát mutató környezetet filmben és írásban is érzékletesen jeleníti meg. Általa megismerhetjük a Látó-hegy szépségét és a vrszákon való fürdés örömét, de közel hozza hozzánk a dermedt, csapzott szárnaköröt és az ördögcérnabokrot is. A madarakhoz egészen bensőséges kapcsolat fűzi, így hordozza a szó szoros értelmében tenyerén a cinkét,

a fekete rigót, a tengelicét, a zöldikét, a barátposzátát és a vörösbegyét. Amint falujából munkába menet a buszmegálló felé tart, tizenhétfajta madárral találkozik, akik így biztatják: „Ne félj, csak dolgozni mész be a városba, amúgy közénk tartozol.”

Szereti az egyházat. Bandi papgyerekként a templomban, a sekrestyében, a gyülekezeti teremben nőtt fel. Megszólították őt édesapja és a vendég-igehirdetők prédikációi, ám hitre jutása bátyjának a bizonyágtételéhez kapcsolódik. Ezért az általa készített filmekkel nem egyszerűen az eseményeket kívánja rögzíteni, hanem a

hitlélményt és a Krisztussal való személyes találkozást is tovább akarja adni. Történhet ez egy többbezzres evangélizáció lefilmezésével vagy éppen annak a megragadó jelenetnek a rögzítésével, ahogy a határba igyekvő nagytarcsai asszonyok kapával és batyúval érkeznek az imaházba, hogy munka előtt részt vegyenek a hajnali istentiszteleten.

Bandi büszke arra, hogy ő nem kórházban, hanem háznál született. Fontos neki a Timótheus név is (hangsúlyozza, hogy th-val anyakönyvezték). Az újszövetségi Timóteus igazi Krisztus-tanítvány volt, alighanem megélve azt, amit Isten emberétől mentora, Pál apostol elvart: „...törekedj igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelidlelkűségre.” (1Tim 6,11)

András Timótheus – köszönjük, hogy munkatársunk voltál. Valamilyen formában továbbra is számítunk a munkádra.

■ FABINY TAMÁS

Minden, ami Päivi Räsänen peréről eddig tudható

Twitteren megosztott, bibliai vonatkozású üzenete miatt emeltek vádat Päivi Räsänen finn parlamenti képviselő ellen. A volt belügyminiszter pere január 24-én kezdődött Helsinkiben. A nemzetközi sajtóban is nagy visszhangot kiváltó ügy egyik alapkérdése: sértheti-e mások méltóságát, és alkalmas lehet-e gyűlöletkeltésre néhány bibliai ige idézése? Az eset előzményeiről és az eddigi tárgyalási napokról a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának kérésére Balicza Klára, egyházunk országos irodája ökömenikus és külügyi osztályának referense állított össze részletes beszámolót. Ennek szerkesztett, rövidített változatát közöljük, a teljes anyag megtalálható az Evangelikus.hu honlapon.

Päivi Räsänen finn parlamenti képviselő 2019. június 17-ei dátummal a következő Twitter-üzenetet jelentette meg: „az #egyház bejelentette, hogy hivatalos partnere a #Seta #Pride2019 rendezvényének. Hogyan egyeztethető össze az egyház tanításának alapja, a #biblia azzal, hogy a szegényt és a bűnt büszkeség tárgyává emeljük?” Bejegyzését egy olyan képpel illusztrálta, mely Róm 1,24–27-et ábrázolta az 1938-as fordítású finn Bibliából.

A TWITTER-BEJEGYZÉS KIVÁLTÓ OKA

Június 18-án [egy nappal a tweet után – a szerk.] a Finnországi Evangélikus Egyház a saját honlapján, hivatalos közleményben tájékoztatott arról, hogy közreműködő partnereivel együtt támogatja a Helsinki Pride felvonulás témáját: #mindenkifelnyitott. Az egyháztanács (Kirkkohallitus) május 30-i döntését Pekka Huokuna igazgató így kommentálta: „...az egyház minden felebarát mellé oda szeretne állni. A Helsinki Pride partnereinek témája egybevág azzal, hogy az egyház kegyelemről és szeretetről szóló üzenete mindenkihez szól, és az egyházban mindenkinek helye van.”

E közlemény napján Päivi Räsänen a saját blogján megjelentetve nyílt levelet juttatott el Tapio Luoma érseknek. Ebben kifejezte aggodalmát, hogy sok aktív, a Bibliát komolyan vevő keresztény kényszerül kilépni az egyházból, mert nem tartják lelkiismeretükkel összeegyeztethetőnek, hogy olyan közösséghez tartozzanak, amely tudatosan Isten szavával ellenkező döntéseket hoz.

„Aggodalmamat nem homofóbia vagy a szexuális kisebbségek elleni diszkrimináció motiválja, hanem a Biblia” – írta a levélben, majd később így fogalmazott: „A Pride eszméjének célja, hogy büszkeséget ébresszen egy olyan kapcsolat iránt, amelyet a Biblia következetesen Isten akaratával ellentétesnek ítél. A homoszexuális kapcsolat – csakúgy, mint minden más házasságon kívüli kapcsolat – a Biblia szerint bűn és szégyenletes.” Levelét azzal zárta: „Az egyház nem lesz diszkriminatív attól, ha a homoszexualitást és a többi házasságon kívüli szexuális kapcsolatot bűnnek méri nevezni. Az azonban diszkriminatív az egyház részéről, ha a homoszexuálisok nem hallhatják meg Isten igéjének teljes igazságát, amely nemcsak az evangéliumot, de a törvényt is tartalmazza. Kegyelmet csak a bűnükkel tisztában lévő és azt megvalló emberek nyerhetnek.”

A nyílt levélre Tapio Luoma érsek másnap válaszolt az egyház honlapján. Leszögezte: „Nem a házasság kérdésében foglaltunk állást, hanem abban, hogy az egyház üzenete mindenkihez szól.” Az érsek felidézte, hogy amikor a püspöki tanács 2016-ban megvizsgálta az azonos nemű párok házasságának lehetőségét, „kinyilvánította, hogy az egyház mindenkié, és az azonos nemű párokat is szívesen látjuk az egyház minden alkalman. Ezt az elvet szerettük volna a fenti döntéssel is gyakorlatba ültetni”. Az egyház felé irányuló elvárások kapcsán így fogalmazott: „Remélem, hogy egyházunk a jövőben is lelki otthon maradhat minél többek számára, számodra is.”

Válaszában Räsänen arról szólt, hogy az egyház a döntésével „csatlakozik a SETA [Seksuaalinen Tasavertaisuus, azaz Szexuális Egyenlőség elnevezésű, a finn LGBTQ-csoportok érdekeit képviselő szervezet – a szerk.] tevékenységéhez a Pride mozgalom feltételei szerint, nem pedig hívatog az egyház közösségébe az egyház feltételei szerint. [...] A SETA által képviselt ideológiában nincs helye olyan értékrendnek, amely a házasságot kizárólag férfiak és nők között tartja elfogadhatónak, és a homoszexualitás gyakorlását Isten akaratával ellentétesnek tekinti. A Pride mozgalom ideológiája és az egyház Biblián alapuló értékrendje nem hozható közös nevezőre.”

FELJELENTÉSEK RÄSÄNENNEL SZEMBEN

2019 júniusában egy állampolgár feljelentést tett a tweetüzenet miatt. A bejelentő szerint a bejegyzés sérti a szexuális kisebbségeket, intoleráns, és népcsoport elleni uszításnak minősül. (A finn törvények szerint egy nyilvános közlés abban az esetben értelmezhető népcsoport elleni uszítás vétségeként, ha egyeseket [többek között] szexuális irányultságuk miatt fenyeget, rágalmoz vagy becsmél; az ilyen bűncselekmény elkövetője pénzbüntetésre vagy két évig terjedő szabadságvesztésre ítéltethető.)

Augusztusban újabb feljelentés érkezett a rendőrséghez Päivi Räsänen ellen. Egyes források szerint a feljelentő egy teológiai végzettségű személy, lelkész, aki Räsänen 2004-ben írt, *Férfivá és nővé teremtette őket* című, huszonnégy oldalas írásáról gondolta úgy, hogy az dezinformációt tartalmaz, és alkalmas a homoszexuálisok elleni gyűlöletkeltésre. A röpirat a konzervatív-fundamentalista irányt képviselő, később a Finn Evangélikus Missziói Egyházkerületet is megalapító Finn Luther Alapítvány honlapján jelent meg, és ott jelenleg is elérhető. (A Finn Evangélikus Missziói Egyházkerület nem a Finnországi Evangélikus Egyház kilenc egyházkerületének egyike, és nem is hi-

vatalosan bejegyzett egyház Finnországban, hanem egy külföldi mintára létrehozott, nem területi, inkább kegyességi alapon szerveződő egység.)

A rendőrség először úgy döntött, hogy egyik ügyben sem indít vizsgálatot, mivel „Räsänen röpirata a gondolati, lelkiismereti és vallásszabadság értelmében megengedett morális gondolatokat és fejtegetéseket tartalmaz”, valamint „ha a Bibliában előforduló egyes nézetekről úgy tartjuk, hogy azok önmagukban kimerítik az uszítás cselekményét, akkor a Biblia terjesztését vagy elérhetővé tételét is eleve uszításnak és ezért büntetendőnek kellene tekintenünk”.

rosnak és a felebaráti szeretettel össze nem egyeztethetőnek tartom. A vallásszabadság szempontjából azonban mégis igen aggasztó, hogy ezekkel a szavakkal kapcsolatban Finnországban felmerül a bűncselekmény gyanúja.”

Decemberben Päivi Räsänen az Yle közszolgálati rádiócsatorna beszélgetőműsorában szerepelt. A műsor címe *Mit gondolt Jézus a melegekről?* volt. A műsorban tett kijelentései miatt 2020 elején ismét feljelentette Räsänent ugyanaz a személy, aki 2004-es írásait is kifogásolta. A folyamat ennek a feljelentésnek az esetében is ugyanúgy alakult, mint a másik két esetben: a rendőrség először nem tartot-

san bizonyított pszichoszociális fejlődési rendellenesség, bűnös és szegyetelen, ha pedig genetikai eredetű, akkor betegséget okozó örökletes génkárosodás. A vád azt állította továbbá, hogy Räsänen szerint a homoszexuálisok – a heteroszexuálisokkal ellentétben – nem Isten teremtményei.

Egy cikkben a legfőbb ügyész kifejtette, hogy a cél nem a Biblia szövegének vizsgálata vagy mérlegelése, és önmagában a Biblia idézése semmiképpen sem bűncselekmény. Az azonban lehet bűncselekmény, ha valaki a Biblia szövegét arra használja, hogy hangot adjon saját véleményének, amely szerint valamely ember vagy embercsoport alacsonyabb rendű a másiknál.

A vádemelés a korábbi Finn Luther Alapítvány vezetőségének tagjára, a Finn Evangélikus Missziói Egyházkerület megválasztott püspökére, Juhana Pohjolára is kiterjedt.

Räsänen a vádemelésre hivatkozva megdöbbenésének adott hangot. Véleménye szerint ő senkit nem becsmért vagy rágalmazott, hanem a Biblia nemiségről és házasságról szóló tanítását adta tovább. Azt is hangsúlyozta, hogy a tweetjében szereplő bibliai idézetek sem az emberi mivoltára vagy emberek tulajdonságaira vonatkoznak, hanem emberi cselekedeteket céloznak.

A vádemelést 2021 májusában több helyen is kommentálták a püspökök. Seppo Häkkinen, a Mikkeli Evangélikus Egyházkerület püspöke az egyik egyházközei szervezet ülésének nyitóbeszédében utalt az ügyre, többek között a következő mondatokkal: „Alapvetően az a kérdés, hogy Finnországban szabad-e olyan megnyilvánulást tenni, amelyet az illető a Bibliára, valamint a keresztény egyházak hagyományos tanítására alapozva saját meggyőződésének tart. Ez fontos kérdés egy keresztény számára. Érdekes módon nemcsak a keresztények, de sok agnosztikus, ateista, egyházhoz nem tartozó személy is felveti ezt a kérdést.”

Teemu Laajasalo, Helsinki püspöke pedig a Radio Dei egyik szokásos püspöki interjújában nyilatkozott a témában. Kifejtette, hogy bár nézetei a homoszexualitás kérdésében eltérnek Räsänenétől, a vádemelést „drámai és némileg sokkoló” fejleménynek tartja, amely súlyos kérdéseket vet fel a vallásszabadság szempontjából. ▶

FOTÓ: PÄIVI RÄSÄNEN FACEBOOK-OLDALA

2019 novemberének elején jött a hír, hogy Raija Toiviainen legfőbb ügyész mégis vizsgálatot indított Päivi Räsänen ellen mind a Twitter-bejegyzés, mind a pamflet ügyében. Közleményében a legfőbb ügyész arra hivatkozott, hogy ő maga máshogyan súlyozza a szólásszabadságra, vallásszabadságra és diszkriminációmentességre vonatkozó emberi és alapjogokat, mint a rendőrség. Szerinte van ok feltételezni, hogy Räsänen megszólalásai becsmérték a homoszexuálisokra nézve, megsértik e csoport emberi méltóságát, és ezzel kimerítik a népcsoport elleni uszítás büntetettét.

Erre a híre akkor így reagált Twitter-üzenetben Teemu Laajasalo, a Helsinki Evangélikus Egyházkerület püspöke: „Päivi Räsänen írásait helytelennek, ká-

ta indokoltnak a vizsgálat megindítását, a legfőbb ügyész azonban más véleményen volt, és nyomozást rendelt el.

Päivi Räsänen mindhárom esetben tagadta, hogy bárki ellen is uszított volna, vagy bárkit is megsértett volna.

A VÁDEMELÉS

A vizsgálati szakasz lefolytatása után mindhárom feljelentés tárgyában 2021 áprilisában került sor vádemelésre. A vád szerint Päivi Räsänen a homoszexuális embereket becsmértő kijelentéseket tett szóban és írásban; ezek sértik a mássággal élők egyenjogúságát és emberi méltóságát, és alkalmasak gyűlöletkeltésre.

Az ügyészség indoklása Räsänen azon kijelentéseire hivatkozott, amelyek szerint a homoszexualitás tudományo-

Véleménye szerint a vallásszabadságba bele kell, hogy férjen az uralkodó morálal ellentétes, tudományos szempontból furcsa vagy pszichológiailag ügyetlen elképzelések hangoztatása is. Azt is hoztette, hogy Räsänen kijelentései ökümenikus és nemzetközi szemmel nézve sokkal kevésbé zavarók, mint a finn egyház kontextusában.

NEMZETKÖZI ÉS BELFÖLDI VISSZHANG

2021 tavasza és 2022 januárja között a finn sajtó viszonylag keveset foglalkozott Räsänen ügyével, hullámokat inkább a nemzetközi visszhang keltett, és a finn híradások is főként a szimpatizáló üzeneteket, tiltakozásokat említik. Ezek között szerepel Franklin Graham (Billy Graham Evangelistic Association [evangelizációs egyesület]) támogató Twitter-üzenete, a konzervatív Nemzetközi Lutheránus Tanács (International Lutheran Council) részéről a finn legfőbb ügyésznek és az ENSZ emberi jogi biztosának benyújtott kérvény, valamint a konzervatív CitizenGo csoport több mint kétszáz ezer aláírást tartalmazó petíciója is.

A püspöki megszólalások vonalába illeszkedik az a 2021 decemberéből szemlézett cikk, amelyben csekély utalás szól ugyan Räsänen ügyéről, viszont annál több annak tágabb kontextusáról. Seppo Häkkinen mikkeli püspök és Niko Huttunen, a Helsinki Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének docense *Miért vált veszélyforrássá a vallás?* címmel írtak cikket a társadalmi témákat feldolgozó *Kanava* magazinba. A cikk alapvetése szerint az elmúlt tíz évben megerősödtek a vallásellenes tendenciák a jogalkotásban, valamint a jogszerűség vizsgálatának gyakorlatában, veszélyforrássá vált a vallás. Erre a következő példákat hozzák:

1. A katonai szolgálat során korábban választani lehetett az eskü-, illetve fogadalomtétel között, és a vallásgyakorlás terén is meg kellett hagyni a szabad választás jogát. 2021-ben a helyettes ombudsman teljesen más összefüggésben újra felvetette a témát, és egy nyilatkozatában azt a kérdést tette fel, hogy „államhatalmi kontextusban indokolt-e továbbra is fenntartani olyan ünnepélyes formulákat, amelyek bármely vallás vagy egy bizonyos vallás gyakorlásának minősíthetők”.

2. Ugyanez a folyamat játszódott le az igazságszolgáltatásban: megszüntették mind a bírói eskütételt, mind a tanúk

eskütételét, helyettük már csak fogadalomtételre van lehetőség.

3. További példaként szerepelnek a bírósági és iskolai áhítatok. Az államügyész 2013-ban azt az irányelvet fogalmazta meg, hogy mindennemű lelki alkalom (áhítat, iskolai istentisztelet) problémás és kényszerítő elemet tartalmaz a vallásszabadság szempontjából. Ezt az irányelvet igyekezett ugyan helyesbíteni a finn parlament alkotmányügyi bizottsága, a későbbiekben ez a tendencia mégis abban csúcsozott ki, hogy a helyettes ombudsman egyik döntése 2018-ban kimondta: az iskolák még vallásilag semleges rendezvényeket (például iskolai évzárót vagy koncertet) sem tarthatnak a templomban. Az indoklás szerint „a templom elsősorban az istentisztelet helyszíne, ezért már önmagában is vallási jelentőséget hordoz”.

AZ ELSŐ TÁRGYALÁSI NAP

Päivi Räsänen ügyének első tárgyalási napja idén január 24-én volt. Ezt ismét nagy sajtónyilvánosság kísérte, az *Yle* hírportál percről percre tudósítással is jelentkezett. Ebben az is szerepel, hogy csak itt, a tárgyaláson vált nyilvánossá, milyen büntetési tételt kér a legfőbb ügyész: százhusz napi jövedelemnek megfelelő pénzbüntetést Päivi Räsänen és hatvannapi jövedelemnek megfelelő pénzbüntetést Juhana Pohjola esetében, a Finn Luther Alapítványra pedig tízezer eurós büntetést szabnának ki.

A vád és a védelem érvelésében – a teljesség igénye nélkül – a következő elemek jelennek meg:

- A bíróságnak nem feladata a Biblia értelmezése – ettől függetlenül mindkét fél belecsúszik ebbe, miközben állandóan hangsúlyozzák, hogy az ügyben a finn törvények alapján kell döntést hozni.

- A 2004-es pamflet akkori célközönsége egy kis csoport volt, az ügy kapcsán viszont nagy népszerűsége tette szert, olyanok is olvassák, akik eredetileg nem szerepeltek célközönségeként. Räsänen elismerte továbbá, hogy a szöveg tartalmaz olyan tudományos és jogi kijelentéseket, amelyek azóta már elévültek, ugyanakkor az írás továbbra is legális, a Biblia gondolatai pedig időtlenek.

- A Räsänen által használt kifejezés, a homoszexualitás mint „pszichoszexuális fejlődési rendellenesség” a vád szerint sértő és becsúrlő, míg a védelem pszichiátriai forrásokra hivatkozik, amelyek-

ben ezt szintén használják. A vád felhívja a figyelmet arra, hogy negyven évvel korábban született a védelem által hivatkozott forrás.

- Különbséget lehet-e tenni az ember mivolta és cselekedetei között? Räsänen kijelenti, hogy ő nem vonja kétségbe senki emberi méltóságát, a homoszexualitás okainak megítélése pedig a tudomány feladata. Ő pusztán annak a meggyőződésének ad hangot, hogy a Biblia szavai szerint Isten szemében a homoszexuális cselekedet bűn.

- A védelem hangsúlyozza, hogy Räsänen mondatait nem lehet reflektorfénybe állítani a kontextusból kiragadva, sem a pamflet, sem a rádióműsor esetében.

EGYHÁZI REAKCIÓ AZ ELSŐ TÁRGYALÁS UTÁN

Az első tárgyalási napra Jari Jolkkonen kuopioi püspök véleménycikkben reagált, amely a világi médiában, a körzet regionális hírlapjának honlapján jelent meg január 31-én. Az írásban a püspök így fogalmaz: „Jelenleg úgy tűnik, hogy az ügyész és a védelem különbözősége az emberképek eltérő voltában kristályosodik ki. Lehetséges-e különbséget tenni az ember lényé és cselekedetei között, vagy sem? A védelem szerint igen. Räsänen szerint a szexualitást egy férfi és nő közötti házasságban lehet megélni. A házasság előtti nemi kapcsolat, a házasságtörés és a pornográfia elvetendő. Ugyanígy nemkívánatosnak tartja az azonos neműek párkapcsolatát is.

Az ügyész – úgy tűnik – tagadja ezt a különbségtételt. »A homoszexualitást és a homoszexuális tetteket nem lehet szétválasztani egymástól.« Ha a tettet kritikával illetjük, azzal sértést és egyúttal bűncselekményt követünk el.

A nyugati világban az alapjogok teljes rendszere azon alapul, hogy különbséget teszünk az ember lényé és tettei között. Mindenkinek van emberi méltósága pusztán embersége jogán. Ezt nem kell semmilyen tettel kiérdemelni, és semmilyen tett nem is foszthat meg tőle senkit. Egyes kutatók szerint ez a különbségtétel épp a lutheránus megigazulástanra vezethető vissza.

A különbségtételnek terápiás célja is van. Ha felismerem emberi méltóságomat, bekerülök egy olyan biztonságos térbe, amelyben akár kritikus szemmel is tudok tekinteni saját tetteimre.

FORRÁS: YLEFI

Päävi Räsänen a jogi képviselőjével, Matti Sankamóval január 24-én, az első tárgyalási napon a Helsinki Kerületi Bíróságon

Remélem, hogy bármilyen ítélet születik is Räsänen ügyében, a bíróság nem törli el ezt a különbségtételt az ember lényé és tettei között. Ugyanis csak az erre épülő társadalom maradhat emberséges és irgalmas.

Ami pedig a szexuáletikai nézeteltéréseket illeti, jó volna, ha a konzervatívok több empátiára, a liberálisok pedig nagyobb tűrőképességre tennének szert. Ily módon talán megkímélhetnénk magunkat az ilyen kínos bírósági ügyektől."

A MÁSODIK TÁRGYALÁSI NAP

A per február 14-én a vád és a védelem képviselőjének perbeszédével folytatódott, maga Räsänen és Pohjola ezen a napon nem szólalt meg.

Anu Mantila főügyész ismét felhozta a Räsänen elleni vádakát: a volt finn belügyminiszter megsértette a homoszexuális kisebbség tagjait az olyan kifejezésekkel, mint „fejlődési rendellenesség”, „nem egészséges”, „normálistól eltérő szexuális variáció”, „szexuális rendellenesség”, „nem egészséges szexuális érzelmi élet”, „sérült és integrálatlan identitás”.

Mantila hangsúlyozta, hogy a vád nem a vallásos meggyőződésre irányul, hanem arra, ahogyan Räsänen ezt kinyilvánította. A vallás- és a szólásszabadság határa ugyanis pontosan itt húzódik: ha a meggyőződésünknek csak mások megsértésével tudunk hangot adni, ak-

kor jobb azt nem hangoztatni. Kijelentette továbbá, hogy Räsänennek tisztában kellett lennie az általa használt kifejezések sértő voltával és azzal, hogy azok alkalmasak gyűlöletkeltésre. Az, hogy a kérdéses írásokat a vádlottak továbbra sem távolították el az internetről, arra utal, hogy pontosan úgy szánták ezeket a szavakat, ahogyan a nyilvánosságban értették is őket.

A főügyész kiemelte még, hogy a finn törvények nem védik kellően a kisebbségek tagjait olyan esetekben, amikor a méltóságukat sértő kijelentések nem egy adott személy, hanem egy népcsoport ellen irányulnak, ezért az uszításellenes törvényparagrafusok hatékony értelmezését kérte a bíraktól.

Räsänen jogi képviselője, Matti Sankamo szerint a főügyész vádja jogilag nem állja meg a helyét. Bár az ügyész azt állítja, hogy a véleményéhez és a meggyőződéséhez mindenkinek joga van, Räsänennek mégis egy vallási meggyőződés, a bűnről alkotott felfogása miatt kell bíróság előtt állnia. Sankamo kritikával illette a főügyészt azért is, mert a tárgyalás során nem a vádiratban felsorolt vádpontokhoz vagy a finn törvényekhez tartotta magát, hanem értelmezésekre és analógiákra hivatkozott. Így a védelem nem is tudott az eredeti vádpontokra reagálni, ezzel pedig gyengültek a vádlott jogai.

Räsänen jogi képviselője kifogásolta továbbá, hogy a vád állításai nem felel-

nek meg sem a 2004-es pamflet tartalmának, sem a rádióinterjúban mondottnak. Éppen ezért arra biztatott, hogy Räsänen ne a vádirat cselekményleírása, hanem az eredeti megszólalások alapján ítéljék meg, ezek ugyanis éppen arra utalnak, hogy Räsänen minden embert egyenlőnek tart. A vitatott kijelentések nem lépik túl a vallás- és szólásszabadság határát, nem sértő szándékkal keletkeztek, és nem is uszítanak sem erőszakra, sem intoleráns hozzáállásra, ami más korábbi, uszítás vádjával kezdeményezett perekben viszont jellemző volt. Jelen esetben a vád nem tudta egyértelműen bizonyítani, hogy törvénysértés történt volna, ezért a védelem mindhárom vád ejtését kéri.

A tárgyalás végén Pohjola püspök védőügyvédje, Jyrki Anttinen kapott szót. Sankamóhoz hasonlóan ő is kijelentette, hogy a 2004-es pamfletet belső körnek szánták, megjelentetésének célja nem az volt, hogy bárkit is megsértsenek vele. Az ügyvéd szerint ráadásul nem lehet valakit azért elítélni, mert a bűnről beszél, hiszen ez a keresztény tanítás egyik alapvetése. Kifogásolta továbbá, hogy a főügyész tulajdonképpen az alkotmány diszkriminációra vonatkozó tilalmát igyekszik kiterjeszteni a büntető törvénykönyv értelmezésére, holott a bíróságon csak ez utóbbinak van létjogosultsága.

Ítélethirdetés március 30-án várható.

■ BALICZA KLÁRA

BEMUTATKOZIK A FÓTI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Fészek az Úristen közelségére vágyakozóknak

Fót Budapest vonzáskörzetében immár huszonnégyezer lakost számláló város. Gyülekezetünk a településünkön élő testvéregyházak mellett kisebbségben van, de jelenlétünkkel szeretnénk nyomot hagyni városunk életében.

Gyökereink a 18. századig rejtve voltak. Cinkota és Csomád filiájaként első otthonunk 1826-ban iskolateremből, egy kis tanítólakásból és imateremből állt. Greszler Sámuel tanítónk vetette el a templomépítés magját. A megvalósulásra hosszú várakozás, gyűjtés, előkészület után kerülhetett sor. Szegényes körülmények között, egy kolerajárvány árnyékában felszentelés és szinte felszerelés nélkül vette használatba közösségünk az istenházát 1873. szeptember első vasárnapján.

A 20. század első két évtizedében olyan növekedésnek indult gyülekezetünk, hogy Szeberényi Lajos lelkészsége alatt meg kellett nagyobbítani templomunkat. 1934–1962 között Zászkaliczky Pál esperes-lelkész szolgálata áldott magvetés volt: konferenciák, evangelizációk sokaságát tartották Fóton a Mandák belmissziói

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

hirdet Cserhátiné Szabó Izabella lelkész.

Március 13-án, böjt második vasárnapján 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a fóti evangélikus templomból. Igét

otthonban, amely ma az evangélikus egyház kántorképző intézete. Az akkori ébredésnek, lelki megerősödésnek máig érezhető áldásai vannak gyülekezetünkben. Közösségünkben hálával gondolunk közvetlen elődöm, Bohus Imre több mint három évtizedes szelíd, csöndes, mélyen evangéliumi szolgálatára.

Másfél évszázad alatt mindössze ötödik lelkésze vagyok a fóti evangélikusoknak. Kezdetektől fogva anyagyülekezetünkhöz tartozott a mogyoródi filia.

A tradíció biztosságot, kiszámíthatóságot adó keretei nálunk is széthullóban

vannak. Gyülekezetünk arca sokat változott. Éppen egy éve eltemettük az utolsó, még népviseletben járó testvérünket. Az ősi mezőgazdaságból élő családok már kisebbségben vannak közösségünkben. Meg kell küzdenünk az alvóvárosi életformával, hogy a beköltözők meggyökereshessenek közöttünk.

Volt iskolánkban közösségi házat és kántorlakást alakítottunk ki és újítottunk fel 2004-ben. A parókiához kapcsolódó tágas kertünkben szabadtéri fedett gyülekezési helyünk („filaglóriánk”) van 2018 óta. Istentiszteletek, tanévnnyitók, tanévtörések, nyári napközis táborok, családi napok, esküvők alkalmával nyújt otthont nekünk, amiért a járvány időszakában különösen hálásak vagyunk.

Jövő évben ünnepeljük templomunk fennállásának százötvenedik évfordulóját, amelyre belső felújítással, padjaink cseréjével készülünk. Hisszük, hogy Isten igéjének magvetése nyomán közöttünk is növekszik Isten országa, és fészekre lelhetnek nálunk az Urunk közelségére vágyakozók.

■ CSERHÁTINÉ SZABÓ IZABELLA

In memoriam Trajtler Gábor

(1929–2022)

Trajtler Gábor (Budapest, 1929. május 12. – Budapest, 2022. február 1.) elmentelekor hálával gondolunk páratlanul sokszínű és szerteágazó szolgálatára.

A zene szeretetét a szülői házból hozta, az orgona melletti elköteleződésében fontos szerepet játszott Peskó Zoltán orgonaművész tevékenysége. Nővéreinek megélt hite és Pásztor Pál fasori segédlelkész bizonyágtétele nyomán indult a Krisztus-hit útján, majd a teológiai tanulmányok felé. Többször emlegette meghatározó teológiai professzorait. Jánossy Lajos munkatársaként részt vett a liturgikus istentiszteletek soproni bevezetésében. Karner Károly újszövetségi előadásainak maradandó emléket állít Jézus „Én vagyok...” mondásainak énekbe foglalt változata Dóka Zoltán szövegével és a Trajtler-dallammal (EÉ 401).

Máig szeretettel gondolnak rá a cinkotai gyülekezetben, ahol tanulmányainak befejeztével hat éven keresztül szolgált segédlelkészként. Ebben az időben végezte el a Zeneakadémia orgona tanszakát. Felülről kapott hivatástudat és mély belső elköteleződés vezette őt a kitüntetéses orgonaművész-diplomáig. Emlékirataiból kiderül, milyen erőt adott számára az ötvenes évek megpróbáltatásaiban feleségének, Koppányi Ágnesnek az odaadó szeretete és Gergely Ferenc orgonaművész szelíd, de határozott szakmai és emberi támogatása.

Friss diplomával 1959-ben lépett Zalánfy Aladár örökébe a Deák téri organistaszolgálatban, amelyet öt évtizeden keresztül végzett példamutató hűséggel és szakmai igényességgel. 1976-ig lelkészként is működött szeretett templomában. Ugyanazzal a gondossággal készült igehirdetéseire, mint az orgonás szolgálatra vagy a Lutheránia kíséretére. Tevékenységének fókusza és gyökere mindvégig az istentiszteleti orgonazene volt.

1976-ban, országos egyházzenei igazgatói megbízatásakor fejezte be

aktív lelkészi működését. Ebben az időben indult mai énekeskönyvünk szerkesztése. Ennek a munkának nemcsak kezdeményezője, de mindvégig motorja is volt. A ritmikus éneklés megéleveníítő hatását ő is tapasztalhatta,

amikor országos találkozók, ünnepélyeken kísérte a többféle háttérből érkezett gyülekezeti tagok egységes, lendületes énekét. Az énekeskönyv jelentősége ökumenikus szempontból is kiemelkedő. Alátámasztja ezt a nemrég megjelent új *Református énekeskönyv* is.

Az énekeskönyv mellett részt vett a korálkönyv, a koráliskola és a karénekeskönyvek, valamint a *Liturgikus könyv* szerkesztésében is. Korálelőjátékai és intonációi gazdagítják az istentiszteleti orgonás gyakorlatot. Kodály *Epigrammáiból* készített átírata része az orgonaoktatásnak és a koncertrepertoárnak.

Oktatói, vezetői munkája máig meghatározó jelentőségű a főtí kántorképzőben és teológiánkon (ma Evangélikus Hittudományi Egyetem). A kántorképző téli tanfolyamain való orgonatanításra szánta szombatjait, igazgatóként vezető szerepet vállalt a kántorképzés megújításában. 1967-ben kezdte az énektanítást a teológián. Irányítása alatt jelentősen bővült a zenei munka és a munkatársi csapat.

Neki köszönhetően alakult meg az önálló egyházzenei tanszék.

Tanítványainak lelkesítően tudott beszélni a zenei szolgálattal járó áldozatvállalás szépségéről, de az egyházvezetés felé folyamatosan és következetesen képviselte azt az álláspontot, hogy a színvonalas egyházzene nemcsak távlata hathatós anyagi támogatás nélkül.

Egyházunkban végzett munkája mellett széles körben ismert és megbecsült az orgonaművészi és orgonatervezői tevékenysége. Koncertjein leggyakrabban Bach műveit és a koráljainkhoz kötődő repertoárt adta elő, de hangsúlyt fektetett kortárs kompozíciók bemutatására is.

Trajtler Gábor negyvenöt orgona tervezésénél működött közre szakértőként. Tervei közül kiemelkedik a Deák téri templom 1971-ben felszentelt orgonája, amely máig a német barokk mintákat felelevenítő orgonareform-mozgalmat legnagyobb és legjelentősebb hazai képviselője. Kiemeljük még a teológia és a zalaegerszegi hangversenyterem hangszerét.

Sokoldalú tevékenységeit jellemzi az a legjobb értelemben vett európai attitűd, amellyel folyamatosan követte szakterületeinek mértékadó külföldi folyamatait. Meghatározó tagja volt az Európai Protestáns Egyházzenei Konferenciájának (EPCPM).

Szerteágazó munkájának köszönhetően utódlásáról csak többes számban beszélhetünk. Ahogyan ő mondta, révésszerepet kapott: az elődeitől rábízott örökséget kellett megőriznie és továbbadnia. Ma úgy látjuk, hogy nemcsak megőrizte, de korábban elképzelhetetlen módon gazdagította is ezt az örökséget, és ezáltal igen magasra tette számunkra a mércét.

Isten iránti hálaadással állunk meg e gazdag életút földi lezárultánál, és az ő szeretetét ajánljuk Trajtler Gábor, családját és szellemi, lelki örökségét.

■ FINTA GERGELY

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ EGYHÁZZENEI BIZOTTSÁGÁNAK HÍRADÁSA

Országos evangélikus kórustalálkozó – 2022: Győr; 2024: Kiskőrös. Örömmel adunk hírt arról, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Egyházzenei Bizottsága újra megrendezi az evangélikus gyülekezetek kórusainak országos találkozóját. Hagyományteremtő szándékkal egyidejűleg két találkozót hirdetünk meg: 2022. május 21–22-én Győrben, 2024. május 11–12-én Kiskőrösön. A találkozókön alkalmanként kilenc együttes vehet részt. A részletes felhívás megtalálható az egyházzenei bizottság (Egyhazzene.lutheran.hu/rendezvenyek) és a kántorképző intézet (Kantorkepzo.lutheran.hu) honlapján. Várjuk a kórusok jelentkezését 2022. április 1-jéig, az érdeklődőket pedig május 21-én! *Egyházzenei bizottság*

Gyászír. „Én örök életet adok nekik, és nem vesznek el soha, mert senki sem ragadhatja ki őket az én kezemből.” (Jn 10,28) Szomorú szívvel, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy Trajtler Gábor evangélikus lelkész, egyházzeneész, orgonaművész életének 93. évében 2022. február 1-jén békés szívvel megtért Teremtőjéhez. Drága szerettünktől március 4-én, pénteken 15 órakor veszünk búcsút a Deák téri evangélikus templomban, ahol öt évtizeden át hűségesen szolgált. Gyászolják: felesége, fiai, menyei, unokái, rokonok, munkatársak, tanítványok és ismerősök. Kérjük, a ravatálnál egy szál virággal búcsúzzunk. Perselypénzzel támogassuk a gyülekezetben folyó egyházzenei munkát. Levélcím: 1052 Budapest, Deák tér 4-5.; e-mail: trajtler@gmail.com.

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

EVANGÉLIKUS Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ballal@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ballal@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazsuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAe Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) www.mondae.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt.
 Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Hálát adunk neked, mennyei Atyánk, hogy mindig készen állsz meghallgatni minket, és velünk vagy minden élethelyzetben. Vágyunk arra, hogy böjti utunk kezdetén elcsendesedhessünk szent színed előtt, és megoszthassuk veled mindazt, ami a szívünket eltölti. Kérünk, hallgasd meg kéréseinket, amelyeket egyszülött Fiad, Jézus Krisztus nevében terjesztünk most eléd.

Teremtő Istenünk! Te látod azt, hogy mennyi minden csábít, hívogat minket a világban. Igéddel erősítsd hitünket, hogy hűséggel ragaszkodhassunk hozzád, és ellenállhassunk az engedelmességünket próbára tevő kísértéseknek. Segíts bennünket abban, hogy bölcs szívvel hozhassuk meg életünk kisebb-nagyobb döntéseit; ajándékozz meg türelemmel és józansággal; tégy bennünket áldással a munkahelyünkön és a családjainkban is.

Drága Jézusunk! Te példát adtál nekünk arra, hogyan állhatjuk ki a kísértő próbatételeit. Kérünk, légy velünk a következő hetekben is, és óvj meg attól, hogy a saját erőnkre támaszkodva küzdjük meg a magunk küzdelmeit lelki pusztaságunkban. Tudjuk, hogy nélküled nem bírunk a túlerővel: bűneink miatt kudarcot vallunk és vereséget szenvedünk. Te légy azért vezetőnk, pásztorunk! Tisztíts meg naponként vétkeinktől, hogy kegyelmedből új ruhába öltözhessünk, és új emberként állhassunk meg szent színed előtt.

Drága Szentlélek! Újítsd meg gyülekezeti közösségeinket, erősítsd hitükben lelkészeinket, hitoktatóinkat és munkatársainkat. Adj reménységet a szenvedőknek, adj kitartást a betegséggel szembeni küzdelemhez az orvosoknak és az ápolóknak. Vigasztald a gyászolókat, és vond közel magadhoz azok szívét, akik keresnek téged. Óvd meg a teremtett világot a gonosz pusztító erejétől, és tedd egygé népedet a szeretetben és a hálaadásban. Ámen.

BÖJT 1. VASÁRNAPJA (INVOCAVIT) – ZAK 3,1-7

Böjti látomás

Zakariás könyve inséges időkben keletkezett. A fogásból hazatért nép újjá akarta építeni templomát, de az ellenség rárontott, és akadályozta a munkát. Zakariás Haggeus társa volt, aki a romokban heverő Jeruzsálemben hirdeti Isten népének csodálatos jövőjét, a Megváltó eljövételét, aki királyként, szamárcsikón ülve érkezik Jeruzsálembe (Zak 9,9).

Megjelenik a látomásban Jósua főpap alakja és a Sátán, aki vádolja őt. Bibliai eredetű az elképzelés, miszerint Isten ellensége valójában az ősi és örök vádló. Bukott angyal, aki ráront, és kéjjel várja, hogy a mélységes mélybe zuhant Jób végre káromolja urát, Istenét. „Nem adhatok mást, csak mi lényegem” – mondja Lucifer *Az ember tragédiájában* az Úrnak. Rontás, vádaskodás, megtévesztés, összekeverés és diszharmónia. Ez az ő lényege.

Kálvin és a kispap. Kálvin János *Zakariás könyvének* kommentárjában izgalmas megállapításokat tett. „Tudjuk hát meg: Krisztus soha nem látja el a papi hivatalt másképpen, csak úgy, hogy a Sátán áll mellette, és minden eszközzel igyekszik Őt eltávolítani és eltéríteni a papi hivataltól. Ebből következően nagyot tévednek azok, akik úgy vélik, képesek lesznek tétlenül éldégni Krisztus uralma alatt. Nekünk ugyanis valamennyiünknek küzdeni kell, s mindegyikünknek fel is kell fegyverkeznie...”

Fordítva történt. Böjt első vasárnapjának ógyházi evangéliuma Jézus megkísértése (Mt 4,1-11). A Sátán megkörnyékezi a böjt után kimerült Jézust, és a pusztai csöndben üzetet kínál. Mindezt teszi azért, hogy Isten tervét lerontsa, és elmondhassa legnagyobb vádbeszédét. De minden fordítva történik, és Jézus töri össze a diabolosz hatalmát. „Távozz tőlem, Sátán, mert meg van írva: Az Urat, a te Istedet imádd, és csak neki szolgálj!” (Mt 4,10)

Ördög?! Ugyan már! Nos, jó. Zakariás látomása és az evangélium hagyománya amolyan antik képzetek, míg Kálvin és Luther a magyar Bornemiszával együtt koruk gyermekeiként mindenhol ördögi kísérteteket láttak. De mit kezdjen ezzel a felvilágosult ember? A „modern keresztyén”, aki – bár a gonoszság soha nem látott expanziója között él – sokszor okoskodó kegyességgel sodródik az árral.

A nyugati ember rögeszméje, hogy mindent megkérdőjelez, sőt nevetségessé tesz. Zajlik az ördögi móka, örvénylik a luciferi rombolás, és Krisztus népe ösztűz alatt áll. Vigasztalódhatunk Párizs latin jelmondatával: „Fluctuat nec mergitur” – az egyház hajója is csak hánykolódik, de nem süllyed el; viszont a bőrünkre megy a vásár! Több kell, mert több adatott: győzött, aki

”

legyőzött. A Sátán mindenkit vád alá helyezhet, de Krisztussal szemben tehetetlen, ezért egyedül nála, a kereszt tövében van menedék.

Böjti lelkigyakorlat mindenkinek. A böjtölés lemondás és nagy belső utazás is egyben. Tavaly megjelent egyházunkban egy figyelemre méltó könyv, amelynek címe *Épüljetek fel lelki házzá!* Lelkigyakorlatos sorozatok és példák is találhatóak benne, amelyek alapján ki-ki maga járhatja végig a böjti utat. Különösen megragadó a *Miatyánk* alapján felépített

LUDWIG FERDINAND SCHNORR VON CAROLSFELD: KRISZTUS MEGKÍSÉRTÉSE (1847)

meditációs sorozat, amely napi olvasmányokkal, idézetekkel és az önreflexió lehetőségével tartja mederben böjtünket. Éljük vele!

Idén egyházunk a gyónást állítja teológiai gondolkodásunk középpontjába. Az előttünk álló böjti időt használjuk ki, és tegyük mérlegre gyónási szokásainkat. Beszélgessünk erről a gyülekezetben és a családban! Komolyan véve a magángyónás ajándékát, keressünk lelki vezetőt vagy gyóntatót magunknak! Zakariás böjti látomásában merülünk el, mert ránk is igaz, hogy „tűzből kiragadott üszkös fadarabok” vagyunk, de Krisztus vére megmosta a ruhát, és hangzik immáron személyre szólóan: „Nézd! Elvettem a bűnödöt, és díszes ruhába öltöztetlek téged.”

■ GREGERSEN-LABOSSA GYÖRGY

Imádkozunk a böjti benedicamusszal! *Jézus Krisztus, ki miértünk negyven napon át böjtöltél, s hogy az ördög a pusztában megkísértsen, engedted. Így akartad megmutatni istenséged nagy erejét, hogy ez által híveidet hitükben megerősítsd.* (Gyülekezeti liturgikus könyv, 272. o.)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 6.) *A bölcsek ezt mondták: Eljöttünk, hogy imádjuk őt.* Mt 2,2b (Hab 2,20; Mt 4,1–11; Zsid 4,14–16; Zsolt 91) Észrevétel, célirány, követés, útjelző pont, feltűnés – a szó minden értelmében. Ezekkel a jelképes közlekedési táblákkal volt tele a bölcsek útvonala, akik bár először rossz helyen keresik a világ megváltóját, Heródes udvarában, azonban a csillag, a fény, a konstelláció továbbviszi őket a helyes úton a valódi cél felé. Vajon mi mit, kit veszünk észre, kit keresünk, ki után indulunk el hosszú életutakra? És ha végre rátaláltunk, a hozott apró ajándékainkon túl elfogadjuk-e imádatunkkal az ő legnagyobb ajándékát?

Hétfő (március 7.) *Az én Uram, az Úr jön hatalommal, karja uralkodik.* Ézs 40,10a (Lk 21,28; Jak 1,1–6[7–11]12–13; Jn 11,46–57) A *Nem vagyunk mi angyalok* című filmben szerzetesnek hisznek két börtönből szökött fegyencet. A papságban járatlan újdonsült „atyák” kapnak az alkalmon, remélve, hogy reverendában könnyebben átjuthatnak az államhatáron. De slamasztikába kerülnek, amikor egyiküknek beszédet kell mondania. Az ifjabb álpap vállalja ezt, és bár beszéde összefüggéstelennek tűnik, az elmondottak mégis helyükön vannak. Isten hatalma ugyanis az értelmetlen mondatokból is kikerekíti a lényegét, még a képtelen helyzeteket és alkalmatlan személyeket is felhasználja üzenetének célbaéréséhez.

Kedd (március 8.) *Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, aki Jézus Krisztus.* 1Kor 3,11 (1Sám 2,2; Jób 1,1–22; Jn 12,1–11) Egy ember tornyot épített, de nem márványból vagy kőből, hanem apró homokszemekből, amelyeket köddel kötött össze. Az emberek kinevették: ezt az első szél tönkreteszi! Jött is az első szél, amit még sok vihar követett, de mind kikerülte a tornyot. Az emberek mondogatni kezdték, hogy az építő boszorkány, betörték hát hozzá, és ledöntötték a tornyát. De emberünk nem szitkozódott és sírt, hanem hittel újra homokszemeket gyűjtött, amelyeket köddel kötött össze, felépítve ismét a tornyot. (Wass Albert *Előhang* című írása alapján.) Aki tudja, kire épít, mert Jézus az alapja, és miből épít, mert a hit a téglája, az tud égbe törő, mégsem Babel-tornyó életet felhúzni.

Szerda (március 9.) *Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett...* Ef 2,10 (Péld 8,13a; 1Kor 10,9–13; Jn 12,12–19) A körzetemben a reformációt meghonosító Dévai Bíró Mátyásnak a prédikációskötetében áll ez a gondolat: „A jó cselekedet csupán a hitnek cégére. Nem akar [Isten] üdvözíteni... semmi cselekedet által, hanem csak Krisztus halálának, vérének, érdemének általa.” Nem al-

kalmi jótevőkre, kívülről szurkolókra és kegyeskedőkre van szükség, hanem azokra, akik megtalálták a forrást, beszédük igaz, hitük tiszta; akik nem a nyereség- és hatalomvágy, hanem a szeretet tüzeiben égnek, a felülről kapott erő tenni tudásával.

Csütörtök (március 10.) *Tudok cselekedeteidről. Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be, mert bár kevés erőd van, mégis megtartottad az én ígémet, és nem tagadtad meg az én nevemet.* Jel 3,8 (Ézs 51,16; Jak 4,1–10; Jn 12,20–26) Életünkben sok ajtónak van jelentősége. Egy iskola, műtő, otthon, templom, bíróság vagy ravatalozó ajtaja is sorsdöntő hatással lehet ránk, mert vagy megnyílik, vagy zárva marad előttünk. Vannak ajtók, amelyek összekötnek, és vannak, amelyek elválasztanak. A bűneset története arról szól, ahogy az ember kinyitotta magát a kísértő előtt, de Isten elleni lázadása következtében bezárult mögötte az Édenkert kapuja. A tékozló fiú szabadon elmehetett, ugyanakkor visszafelé is nyitva állt előtte az ajtó, hiszen hazatérhetett. Jézus a bezárt ajtót újra szélesre nyitotta, általa a menny kapuja újra megnyílt az embernek.

Péntek (március 11.) *Aggódásával pedig ki tudná közületek meghosszabbítani életét csak egy perccel is?* Mt 6,27 (Préd 8,8; Zsid 2,11–18; Jn 12,27–33) Minden olyan bizonytalan, reménytelen és jövőtlen. Tele vagyunk félelmekkel, csüggedt aggodalommal. Ezalól nem kivétel a hívő sem. Sőt a hívő embert még saját dolgain túl a nemzetének, egyházának, Isten ügyének és gyülekezetének a gondolatai is állandóan aggasztják. Magunk alatt vagyunk, ha a fogyó hívőkre, az erőtlenedő és elerőtlenített egyházi életre tekintünk. Jézus azonban azt sugallja: Ne félj, és ne félts, ne rettegj, és ne omolj össze! Ne légy elégedetlen az életeddel! Nem kell annál több, mint amivel megsegítelek és támogatlak! Ne féltsd azt, ami az Isten kezében van!

Szombat (március 12.) *[Isten] nem szorul emberi kéz szolgálatára, mintha hiányt szenvedne valamiből, hiszen ő ad mindenkinek életet, leheletet és mindent.* ApCsel 17,25 (Zsolt 33,6; 2Thessz 3,1–5; Jn 12,34–36) Pál apostolnak az athéni Areopágoszon elmondott nagy ívű, retorikailag is remekül felépített beszéde nemcsak a politeizmust rakja parkolópályára, hanem a valódi Istent úgy védi meg a többi istentől, hogy pont arra mutat rá: az Örökkévalót, az Egyetlent nem kell megvédeni! Isten a bíró, lássuk be. Mi, hívei pedig nem igazán lehetünk ügyvédjei, de nem is kell azoknak lennünk, mert ő meg tudja magát védeni.

■ GABNAI SÁNDOR

Luther-rózsás sütinymó kapható!

A *Tóth Lóránt* fafaragómester által készített
Luther-rózsás sütinymó megvásárolható
a **Luther Kiadó** könyvesboltjában és webáruházában.

3100 Ft

A HÓNAP KÖNYVE

Böjti kedvezmény

Márciusban a kötet **30%** kedvezménnyel,
3900 Ft helyett 2730 Ft-ért vásárolható meg.

A kiadványhoz zenei melléklet is tartozik,
amelyen magyar keresztény együttesek számai hallhatók.

